

Enslige mindreårige asylsøkere – Psykososiale utfordringer i hverdagen

En litteraturstudie

Sondre Brodersen Hoel

MASTEROPPGAVE

Master i barnevern

Våren 2018

Det psykologiske fakultet

HEMIL – Senteret

Universitetet i Bergen

Veilder(e): Milfrid Tonheim, Ragnhild Hollekim, Andrea Margarita Baldomir

Bi-veileder: Gaby Margarita Ortiz Barreda

Har du fyr?

*Ytterst i verden, ytterst i vest
Kan hende du seile di skute
Kan hende du seile tilfeldig som gjest
Kan hende du går her i rute*

*Uansett treng du et punkt som e fast
Der du frakte di skjøre last
Det e nok at det står der og brenn
En trofast gammel venn*

*Har du fyr
Har du løkter langs din vei
Har du fyr
Et signal om riktig lei*

*Ei lampe som gløde i mørket
Og lose dæ ut og frem
Som tar dæ bort og hjemmefra
Men også tar dæ hjem*

(Tekst: Ola Bremnes.)

Forord

Etter tre lange år med tre ulike veiledere går det nå mot slutten for dette masterstudiet. Det ble tre år på bakgrunn av søknad om utvidet frist. Det har vært en lang og krevende prosess men samtidig utrolig lærerik og givende. Valget mitt ble å gjennomføre en litteraturstudie, hvor jeg heldigvis har hatt erfarne, dyktige og støttende personer rundt meg gjennom hele prosessen.

Jeg vil først starte med å takke min første veileder Milfrid Tonheim. Med dine kunnskapsrike og inspirerende ord la du fundamentet for denne masteroppgaven. En stor takk rettes til min veileder nummer to, Ragnhild Hollekim som tok på seg ansvaret til å veilede meg videre i prosessen mot et ferdig produkt. Jeg kunne ikke vært foruten dine råd, innspill og konkrete tilbakemeldinger. Videre ønsker jeg å gi en stor takke til min tredje veileder, Andrea Margarita Baldomir (Maggie). Du tok over ansvaret mot slutten og hjalp meg med å komme i mål. Din veiledning og dine konstruktive kommentarer ga meg en umåtelig driv til å holde mote oppe å ferdigstille oppgaven min. En enorm takk går til min bi veileder Gabby Margarita Ortiz Barreda for alle dine konstruktive innspill under mitt metodiske arbeid. Uten din hjelp ville jeg ikke endt opp med en så systematisk og gjennomført søkestrategi.

Jeg vil i tillegg takke venner, familie og kollegaer som har kommet med oppmuntrende ord og støtte. En takk til min tidligere sjef, Linda Monsen Merkesdal for at du har vist ivrig engasjement for oppgaven min. Videre ønsker jeg å takke EM barna jeg har møtt gjennom jobben. Tusen takk til deg mamma, Marit Hoel som har bidratt med ditt engasjement. Tusen takk til Ingrid Hindenes for gode tips på tampen av oppgaven. Til slutt vil jeg gi en enorm takk til min kjære samboer Ida Marie Thue Hindenes for dine pirkete kommentarer. Du har vært tålmodig, hjelpsom, oppmuntrende, engasjert og støttende gjennom hele prosessen. Tusen takk!

Sammendrag

På bakgrunn av praksisen min i Aleris ungplass under bachelorgraden min og som ansatt på en kommunal institusjon for enslige mindreårige flyktninger, har jeg fått interesse for å jobbe innenfor feltet med enslige mindreårige. Jeg ble nysgjerrig underveis på hvordan asylsøkende barn sin hverdag er. De er ikke innvilget permanent oppholdstillatelse under asylfasen og jeg lurer på hva dette har å si psykososialt. Studien min bygger på en litteraturgjennomgang og dekker empiriske studier publisert mellom 2006-2016. I forbindelse med dette har jeg benyttet meg av følgende databaser: *Proquest*, *Medline*, *Psychinfo* og *Web of Science*. 8 artikler oppfylte mine inklusjonskriterier og utgjør det komplette datasettet i min besvarelse.

Hovedmålet med studien har vært å belyse psykososiale utfordringer enslige mindreårige asylsøkere møter i hverdagen. Dette er blitt gjort ved å undersøke hva empirisk forskning sier om vanskeligheter som møter asylbarna etter flukt fra hjemlandet og hvordan deres rettigheter blir ivaretatt. Dette er gjort ved å se på hva empirisk forskning sier om barn som har med seg tungbagasje fra hjemlandet og gjennom flukt, følelsen av å være alene, leve i limbo og hvordan barns rettigheter kan oppleves fraværende. Siden dette er et omfattende tema valgte jeg å avgrense studien til å fokusere på rettigheter, psykisk helse, skole og fritid. I studien min er det blitt brukt to ulike teoretiske perspektiver, *sosialøkologisk perspektiv* og *rettighetsperspektiv*. Datamaterialet er analysert etter sentrale retningslinjer for tematisk analyse. Litteraturstudien min viser at enslige mindreårige asylsøkere har store utfordringer i hverdagen når det kommer til oppvekst, levekår, rettigheter, psykososialt, skole og kontakt med helsetjenesten. Det ble funnet i analysen hvordan asylbarn opplever å bli traumatisert gjennom en farefull flykt for så å komme til et land der er preget av usikkerhet gjennom asylprosessen. Dette er med på å forsterke de traumatiske opplevelsene barnet har opplevd. Videre kom det frem hvordan asylbarn opplevde å bli stigmatisert ved å ikke få den grunnleggende støtten og rettigheter de har rett på gjennom ulike lovgivninger. Eksempler på hvordan en kan ivareta denne gruppen er at de ved ankomst til vertslandet blir tatt hånd om omsorgspersoner med den rette kompetansen. Det er viktig med tiltak som kan bidra med hjelp til deres psykiske helse. Videre er det viktig å følge opp rettighetene slik at barn får en mer stabil og trygg hverdag.

Nøkkelord: Enslige mindreårige asylsøkere, Psykososial helse, enslige mindreåriges rettigheter, sosial økologi, hverdagslige utfordringer.

Summary

Throughout the course of my internship at "Aleris unglan" during my bachelordegree, and as an employee at a municipal institution for single minor refugees, have I gotten interested in working in the line of "single minorities". I became curious of how children seeking asylum experienced their everyday lives, and I was thinking since they are not granted permanent residence permit, if this affected their psychosocial state of mind. My studies are based on a literature review and covers empirical studies published between 2006-2016. During this study, I've used the following databases : Proquest, Medline, Psychinfo and Web of science. 8 articles fulfilled my inclusion criteria, and fulfill the complete dataset in my thesis.

The main objective of the study has been to illuminate psychosocial challenges single minor asylum seekers meet in everyday life. This has been done by investigating what empirical research says about difficulties encountered by asylum seekers from their home country and how their rights are safeguarded. This is done by looking at what empirical research says about children who carry heavy luggage from their home country and through flight, feeling alone, living in limbo and how children's rights can be perceived absent. Two different theoretical perspectives are used in my study, social ecological perspectives and rights perspectives. The data material is analyzed according to central guidelines for thematic analysis. My literature study shows how single minor asylum seekers meet challenges in everyday life when it comes to growing up, living conditions, rights, psychosocial, school and contact with the health service. The analysis shows how asylum children experience being traumatized through a dangerous flight so as to come to a country characterized by uncertainty through the asylum process. This helps to reinforce the child's traumatic experiences. Furthermore, it emerged how asylum children seemed to be stigmatized by not getting the basic support and rights they are entitled to through different legislation. Examples of how one can safeguard this group is that they are taken care of by caregivers with the right expertise upon arrival at the host country. It is important with measures that can help with their mental health Furthermore, it is important to follow up the rights that provides children a stable and safe life.

Keywords: Single minor asylum seekers, Psychosocial health, Single minor rights, Social ecology, everyday challenges.

Innholdsliste

Forord.....	I
Sammendrag	II
Summary	III
Innholdsliste	IV
1. Innledning	1
1.1 Presentasjon og bakgrunn for valg av tema	1
1.2 Aktualisering.....	2
1.2.1 <i>Ankomst av enslige mindreårige asylsøkere</i>	2
1.3 Oppgavens disposisjon.....	4
2. Begreper og teoretiske perspektiver	5
2.1 Enslige mindreårige asylsøkere	5
2.1.1 <i>Usikkerhet og ressurser blant enslige mindreårige asylsøkere</i>	6
2.2 Psykososialt	6
2.3 Sosialøkologisk perspektiv	7
2.3.1 Sosialøkologisk utviklingsmodell.....	8
2.4 Rettighetsperspektiv.....	11
2.4.1 <i>Forbud mot diskriminering</i>	13
2.4.2 Hensynet til barnets beste	13
2.4.3 <i>Retten til å uttale seg og bli hørt</i>	15
2.5 Kobling mellom sosialøkologisk og rettighets perspektiv.....	16
3. Metode	16
3.1 Vitenskapelig tilnærming.....	17
3.2 Litteraturstudie	18
3.3 Datautvalg.....	19
3.3.1 <i>Identifisering av nøkkelbegreper og implementering av søkestrategi</i>	19
3.3.2 <i>Databaser og litteratur</i>	21
3.4 Utvalg, inkluderte studier og analytisk tilnærming.....	22
3.4.1 <i>Inkluderte artikler</i>	23
3.4.2 <i>Tematisk innholdsanalyse</i>	24
3.4.2.1 <i>Tema</i>	25

3.4.2.2. Rike eller detaljerte beskrivelser	25
3.4.2.3 Semantisk eller latent tema	26
3.4.3 Etablere kjennskap til datamaterialet	26
3.4.4 Generere innledende koder i startfasen	27
3.4.5 Søke etter temaer.....	27
3.4.6 Evaluere temaer	27
3.4.7 Definere og navngi temaer.....	28
3.5 Gyldighet og pålitelighet.....	28
3.5.1 Datakvalitet.....	28
3.6 Begrensninger og utfordringer ved studien.....	30
3.6.1 Sensitivitet til kontekst.....	31
3.6.2 Engasjement og metodisk styrke i prosjektet	32
3.6.3 Åpenhet og sammenheng.....	32
3.6.4 Videre påvirkning.....	33
3.7 Forskningsetiske vurderinger	34
4. Analyse	35
4.1 Barn som rettighetsbærere.	35
4.2. Enslige mindreårige asylsøkere med tung bagasje	36
4.2.1 Tung bagasje.....	37
4.2 Alene.....	41
4.3 Limbo.....	44
4.4 Barn og unge uten viktige individuelle rettigheter	46
5. Drøftingskapittel	48
5.1 Oppsummerende drøfting	48
5.2 Drøfting i lys av sosial økologisk modell	49
5.2.1 Tap av identitet, mestring og utvikling	49
5.2.2 Bearbeiding av sorg og utviklingsmuligheter i et sosialøkologisk perspektiv	49
5.2.3 Enslige mindreårige asylsøkere og støttende personer	51
5.2.4 Kartlegging av tiltak ved bruk av den sosialøkologiske modell	52
5.2.5 Mesonivå.....	53
5.2.6 Eksonivå.....	55
5.2.7 Makronivå.....	55
5.3 Flukt, behov for anerkjennelse og kontakt med jevnaldrende	56
5.3.1 Enslige mindreårige asylsøkere på flukt.....	57

5.3.2 <i>Anerkjennende relasjoner</i>	57
5.4 Drøfting I lys av rettighetsperspektiv	59
5.4.1 <i>Bli barnets beste ivaretatt gjennom asylprosessen?</i>	59
5.4.2 <i>Enslige mindreårige asylsøkere og deres rett til deltakelse</i>	62
5.4.3 <i>Ikke-diskriminering, en allmenngyldig rettighet for asylsøkende barn.</i>	62
6. kritisk refleksjon	65
7. Avslutning	65
8. Litteraturliste	68
Vedlegg I. Tabell over inklusjons- og eksklusjonskriteriene	76
Vedlegg II. Elimineringsprosess – Prisma Flow Chart	77
Vedlegg III. Oversikt/ beskrivelse over inkluderte artikler	78
Vedlegg IV. Oversikt over koder som er benyttet til å utvikle temaer	82
Vedlegg V. Tidstabell over artiklene	88

1. Innledning

1.1 Presentasjon og bakgrunn for valg av tema

Etter endt skolegang ved Høgskolen i Sogndal har jeg fått særlig interesse for å jobbe med enslige mindreårige. Jeg fikk jobb ved en kommunal barnevernsinstitusjon som tar imot enslige mindreårige flyktninger fra alderen 13-20 år. I tiden jeg har jobbet der har jeg ofte tenkt på hvordan asylbarn på midlertidig oppholdstillatelse har det. Enslige mindreårige asylsøkere har med årene fått økt fokus grunnet deres tilstrømming til Norge (Eide, 2012). Regjeringen la i romjulen 2015 frem forslag om at enslige mindreårige asylsøkere skulle få midlertidig opphold til de er fylte 18 år. Ordningen om midlertidig oppholdstillatelse har siden 2009 blitt gitt til enslige mindreårige asylsøkere mellom 16 og 18 år hvor det ikke er behov for beskyttelse, som mangler omsorgsperson og mangler sted i hjemlandet (Einarsson, 2016). I en artikkel fra VG skrevet av Johnsen, Amundsen og Skarvøy (2016) kommer det frem at regjeringen ønsker at denne ordningen skal endres slik at alle enslige mindreårige asylsøkere skal få midlertidig opphold uansett alder og kjønn. Regjeringen mener de nye reglene er til for å hindre at flere enslige mindreårige asylbarn blir sendt ut på en risikabel reise til Norge. En slik ordning kan hindre integrering, skolegang og kan påvirke helsen deres (Johnsen et al. 2016). Det er ikke sagt hvorvidt dette vil hindre tilstrømmingen av gruppen. Tjernshaugen (2016) skriver i sin artikkel i Aftenposten at flere organisasjoner har gått sammen for å sende et åpent brev til stortinget der de ber om avskaffelse av den nye ordningen. I brevet blir det blant annet henvist til om dette er for barnets beste. Et sentralt og tilbakevendende aspekt ved tilværelsen for personer med begrenset oppholdstillatelse er at de befinner seg i Norge uten å kunne identifisere seg (Sønsterudbråten, 2012).

Formålet med denne studien er å bidra med bredere kunnskap om hvordan midlertidig oppholdstillatelse kan virke inn på enslige mindreåriges hverdag og deres psykososiale levekår. Jeg har valgt å avgrense det til rettigheter, psykisk helse, skole og fritid. Studien vil bli besvart gjennom en litteraturstudie (Scoping review) som blir forklart senere under metoddelen. Jeg har valgt å ha fokus på to teoretiske perspektiver, *rettighetsperspektiv* og *sosialøkologisk perspektiv*. Funnene vil bli drøftet senere i besvarelsen. En kan argumentere for at det er mangel på lett tilgjengelig empirisk litteratur på dette fagfeltet. Det er ønskelig at min studie skal være behjelpelig til å dekke noen "kunnskapshull" og komme med tips hvor det bør arbeideres videre. Enslige mindreårige asylsøkere på flukt alene er spesielt utsatt for en sårbar posisjon. De er utsatt for konflikt situasjoner, lever i eksil og er i fare for å bli misbrukt. Det kan være

utfordrende siden de ofte ikke får grunnleggende behov for utdanning, helse og trygghet. I tillegg til at deres behov blir utelatt. På bakgrunn av dette blir Problemstillingen min følgende: *Midlertidig oppholdstillatelse - psykososiale utfordringer for enslige mindreårige asylsøkere?*

Mange enslige mindreårige asylsøkere er på flukt, de opplever etter hvert en form for av klimatisering. De opplever for eksempel sjokk ved ankomst til et nytt land hvor det er andre språk, lover og skikker (Kohli, 2011). Tilpasningen barn og unge skal gjennom er blant annet å lære seg det nye språket slik at de kan komme seg videre på daglig basis til nye territorier. Etter hvert tilpasser asylbarna seg ulike strategier, det kan det hjelpe til en normaliserende hverdag. De blir gjennom formelle og uformelle nettverk lært til å integrere seg i landet de er kommet til (Kohli, 2011). I motsetning til barn og unge med varig opphold så er det en uklar og fragmentert vei å gå for de på midlertidig opphold. For nyankomne enslige mindreårige asylsøkere er det en usikker vei å gå med å tilpasse seg i samfunnet, bygge relasjoner og jobbe hardt for det man ønsker (Kohli, 2011). Dersom oppholdsstatus tilsier at de får bli i landet kan det bygge nettverk, få erfaring med skole og utdanning. Det vil være en tidkrevende prosess, i verste fall kan ta flere år å leve med.

Jeg tenker videre å ha fokus på område som besvarer følgende foreløpig spørsmål:

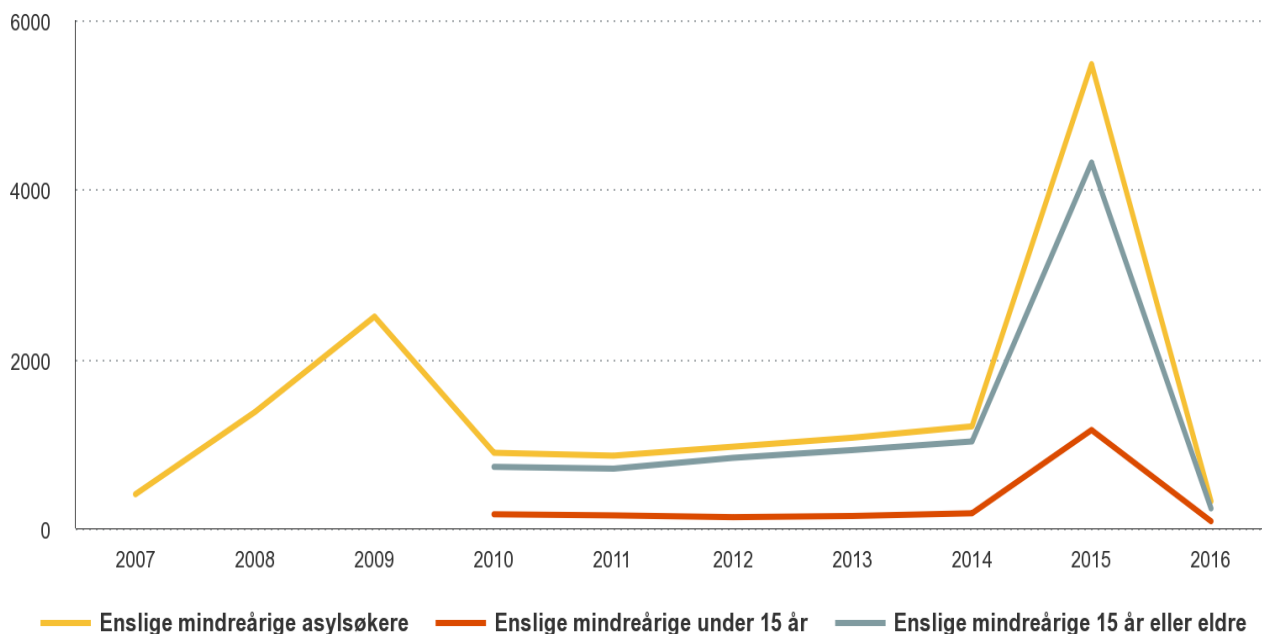
- ❖ Hva sier litteraturen om enslige mindreåriges psykososiale utfordringer og hvilke behov de har?

1.2 Aktualisering

1.2.1 Ankomst av enslige mindreårige asylsøkere

“Enslige mindreårige asylsøkere er barn og unge under 18 år som kommer til Norge uten foreldre eller andre omsorgspersoner og søker asyl” (Regjeringen, 2017). Utlendingsdirektoratet har ansvaret for å gi boplass i mottak for enslige mindreårige asylsøkere over 15 år eller i egne avdelinger knyttet opp mot ordinære asylmottak. Det statlige barnevernet skal ta ansvar for at enslige mindreårige asylsøkere under 15 år får tilbud om boplass på omsorgssenter. Barna på omsorgssenter skal få den nødvendige omsorgen og tryggheten det er behov for fra de ansatte. Dette innebærer fokus på oppfølging i forskjellige instanser, for eksempel skole og helsetjenester (Regjeringen, 2017).

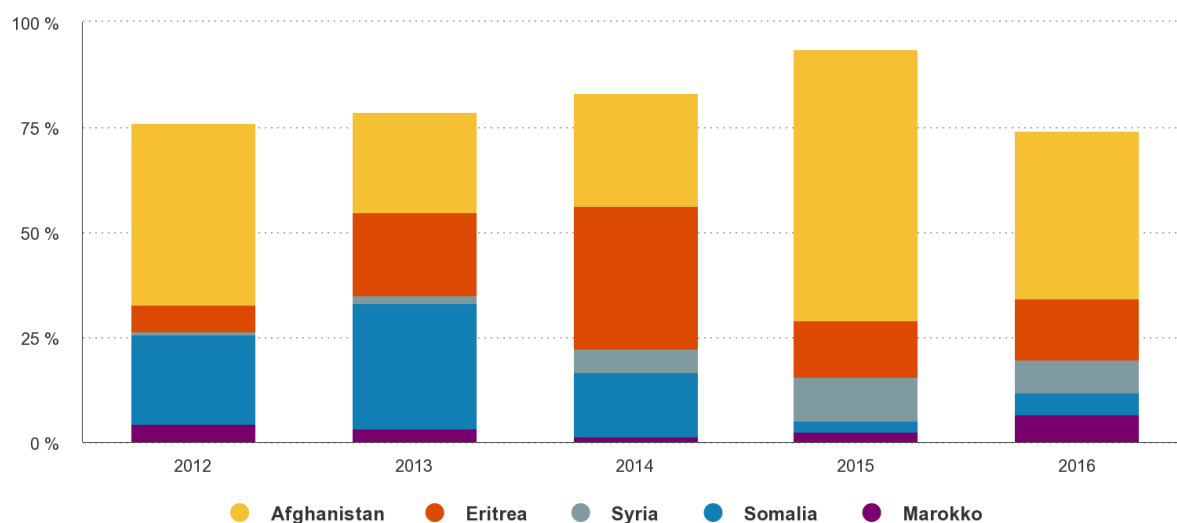
Antall asylsøkere i løpet av året som oppga at de var enslige mindreårige asylsøkere, etter aldersgruppe. 2007-2016

Kilde: UDIs statistikk om innvandring

Statistikken viser en stor nedgang blant enslige mindreårige asylsøkere fra 2016 når det kom totalt 320 mindreårige til Norge. Til sammenligning var det 5480 enslige mindreårige asylsøkere i Norge i 2015 (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2017). De fleste asylbarna i Norge er gutter mellom 15 og 18 år. Ifølge Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2017) var andelen av asylsøkende gutter 83% i 2016 mot 92% i 2015. Siden 2016 har det vært en betydelig nedgang i antall innvilgede søknader for barn 15 år eller eldre samtidig er det en økning i begrenset oppholdstillatelse for samme aldersgruppe (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2017). Antall enslige mindreårige asylsøkere på begrenset oppholdstillatelse i 2015 var 15, i motsetning til 2016 hvor det var 320. De får ikke tilbud om bosetting i kommune men får bo på asylmottak eller omsorgssenteret (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2017).

Enslige mindreårige asylsøkere (EMA) fra de vanligste opprinnelseslandene. 2012-2016

Kilde: UDIs statistikk om innvandring

Ifølge Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2017) viser statistikken at flesteparten av asylsøkende barn kommer fra Afghanistan etterfulgt av Eritrea, Syria, Somalia og Marokko.

I 2016 bodde enslige mindreårige asylsøkere i gjennomsnitt 11 måneder i mottaksapparatet, i 2015 var det i gjennomsnitt 8 måneder. Ifølge Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2017) kan økningen relateres til tilstrømmingen av enslige mindreårige som kom til Norge i 2015 hvor søknadene ble behandlet i 2016. I en undersøkelse utført av Berg og Tronstad (2015) kommer det frem at emosjonell støtte og omsorg i hverdagen er viktig for barn i asylsøkerfasen samtidig som de ønsker seg en normal hverdag. For å oppnå dette mener Berg og Tronstad (2015) at det er nødvendig å sikre god kompetanse for ansatte. Viktig faktor er at enslige mindreårige asylsøkere opplever en normal hverdag. For eksempel å gå på skole, delta på fritidsaktiviteter og er med jevnaldrende. På denne måten kan det vise seg lettere å bli integrert i samfunnet. Denne gruppen barn får sosial støtte fra nøkkelpersoner til å passe på seg i samfunnet. Sett i lys av et sosialøkologisk perspektiv er dette med på å øke deres framtidsmuligheter til å tilpasse seg andre kontekster de skal bo i (Bronfenbrenner, 1979).

1.3 Oppgavens disposisjon

Etterfulgt av innledningen følger det en presentasjon av begreper og teoretiske perspektiver i et eget kapittel. Videre vil jeg redegjøre for metodekapittelet hvor jeg tar for meg litteraturstudie (scoping review) som metode og gjennomførelsen av dette. Jeg vil ta for meg utvelgingsmetode, hvilke databaser jeg benyttet, utvalgsproblematikk, forskningsetiske hensyn og til slutt metodekritikk. Oppgavens analyse og drøfting vil bli presentert i hvert sitt kapittel for å få en mer oversiktlig helhet på oppgaven. Jeg vil komme med en oppsummering i form av drøfting

med et kritisk syn av arbeidet mitt. I avslutningen vil det bli presentert hvilke hovedfunn oppgaven belyste i tillegg til å peke på kunnskapshull og på bakgrunn av min studie hva det bør forskes videre på.

2. Begreper og teoretiske perspektiver

I denne studien benytter jeg meg av to teoretiske perspektiver, *rettighetsperspektiv* og *sosialøkologisk perspektiv*. Dette er viktige og relevante perspektiver å bruke for å belyse posisjonen til enslige mindreårige asylsøkere og deres situasjon i samfunnet. Rettighetsperspektivet er i denne sammenhengen anerkjente rettigheter for enslige mindreårige asylsøkere i menneskerettsloven og konvensjoner. Selv om barn kan bli sett på som sårbart eller kompetent er det viktig å være klar over konteksten voksne vektlegger i ulike situasjoner. På bakgrunn av dette har jeg valgt å trekke inn tre forskjellige rettighetstyper i rettighetsperspektivet. Videre har jeg valgt et sosialøkologisk perspektiv. Jeg mener det er best egnet til å se på og forklare barn og unges utvikling i en usikker hverdag. Modellen kan hjelpe å forklare deres tilknytning til samfunnet og deres sosiale tilknytning. Jeg ser på Urie Bronfenbrenner sin modell som nyttig, den bidrar til å tydeliggjøre helheten i samfunnet barnet er i samspill med. Dette kapittelet vil innledningsvis presentere og redegjøre noen viktige begreper etterfulgt av definering av de to teoretiske perspektivene.

2.1 Enslige mindreårige asylsøkere

Enslige mindreårige asylsøkere (EMA) er en gruppe bestående av gutter og jenter under 18 år som er på flukt alene uten omsorgspersoner. Denne gruppen barn er i en sårbar situasjon hvor de hyppig blir utsatt for savn og sorg på bakgrunn av at de har forlatt familie, nærmiljøet og deres hjemland (Barne-, ungdoms- og familieetaten, 2017). I påvente av asylsøknaden og etterfølgende bosetting eller retur til hjemlandet, har denne gruppen barn og unge et behov for beskyttelse, omsorg og tett oppfølging. Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufdir) har ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år. Utlendingsdirektoratet (UDI) har ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år. Enslige mindreårige asylsøkere er en gruppe som representerer et stort mangfold når det kommer til nasjonalitet, etnisitet, kjønn, alder, familiesituasjon, flukt og migrasjonsbakgrunn. Det kan vise seg å være utfordrende å vite hvor mange enslige mindreårige som kommer til Norge ettersom det varierer over tid grunnet

konflikter og vanskelige situasjoner i verden. I min besvarelse bruker jeg litteratur om enslige mindreårige asylsøkere generelt i Europa og Australia.

2.1.1 Usikkerhet og ressurser blant enslige mindreårige asylsøkere

Ifølge Kvello (2010) er det flere faktorer som utgjør stor risiko for asylbarn, disse er blant annet psykiske problemer, ustabile oppvekstvilkår, fattigdom og traumatiske hendelser. Mange av asylbarna i Norge har ofte vært eksponert for traumatiske påkjennelser gjennom flukt fra hjemlandet. Flyktningbarn kan bli utsatt for forskjellige former for tortur. De kan bli utsatt for umenneskelige handlinger i tillegg til å leve med tanken på om foreldrene deres lever (Stang, 2012). Justis- og beredskapsdepartementet (2012) peker på ulike barnespesifikke grunner hvilket kan gi grunnlag for opphold i Norge, blant annet forfølgelse, barneekteskap og rekruttering av barnesoldater. Barn er underutviklet og kan derfor ikke bearbeide negative opplevelser slik voksne er i stand til. Slike hendelser kan medføre stor risiko for utvikling av psykiske plager med tiden (Stang, 2008). Ved lengre ventetid i vertslandet kan det ifølge Lauritzen & Sivertsen (2012) medføre forsterket risiko for utvikling av psykiske plager etter flukten. Statens Offentliga Utredningar (2006) og studien til Nielsen, Norredam, Christiansen, Obel, Hilden & Krasnik (2008) viser til at barn i mottak har høy forekomst av psykososiale utfordringer. Årsakene til dette var blant annet å være utsatt for en lang og krevende asylprosess i tillegg til forhold knyttet til barnet. Ved å konsentrere seg om utdanning og psykisk hjelp til enslige mindreårige asylsøkere kan det være med på å beskytte og forebygge barnet.

2.2 Psykososialt

Psykososialt er et begrep som understreker den nære sammenhengen mellom psykologiske og sosiale aspekter; hvor det ene aspekter påvirker det andre og vise versa (Tonheim, Derluyn, Rosnes, Zito, Rota & Steinnes, 2015). Psykososial støtte refererer til en begrenset handling som forsterker aspekter av et miljø, individ eller situasjon som på best mulig måte sørger for at en kommer seg på beina etter virkningene fra en krise (Tonheim et al. 2015). Psykologiske effekter refererer til erfaringer som påvirker følelser, atferd, tanker, hukommelse, læreevne og hvordan individer oppfatter og forstår ulike situasjoner (Tonheim et al. 2015). Psykososial støtte har når det gjelder barn lagt vekt på å opprettholde eller gjenopprette normale utviklingsprosesser slik at de er i stand til å engasjere seg i verden på måter tilpasset deres egen alder, utvikle deres potensiale og bli fornuftige voksne (Tonheim et al. 2015).

2.3 Sosialøkologisk perspektiv

Bronfenbrenner (1979) sier at et hvert individ er en del av en helhet. Individet er en del av et sosialt system, videre er det en del av ulike grupper og sosiale nivåer. Bronfenbrenner (1979) sin sosialøkologiske modell forklarer oss hvordan dette henger sammen. Dette er en systemteoretisk modell hvilket begrunner hvordan miljøet og mennesket har gjensidig påvirkning på hverandre (Bronfenbrenner, 1979). Ifølge Bronfenbrenner (1979) består menneskets verden av forskjellige avgjørelser, dette påvirker det enkelte individet i tillegg til å påvirke hverandre. Modellen er utviklet for å kartlegge barns situasjon og sosiale utvikling, den kan i tillegg benyttes på alle individer uansett alder siden den bygger på interaksjon mellom mennesker (Bronfenbrenner, 1979). Som en tidlig forkjemper for økologisk teori argumenterte Bronfenbrenner at barns utvikling sterkt preges av familie, skole, jevnaldrende, nabolag og samfunn hvor de holder til (Fraser, 2004). Forskning innenfor Bronfenbrenners økologiske teori viser at enslige mindreåriges migrasjon til et nytt land kan tolkes som endringer på de ulike nivåene i hans modell (Aytar & Brunnberg, 2016). Ettersom den daglige kontakten med tidligere nettverk risikerer å forsvinne kan barn begynne å etablere nye nettverk og kanskje beholde deler av sitt gamle nettverk samtidig (Fyrand, 2005).

Bronfenbrenner (1979) deler miljøet et barn vokser opp i inn i fire ulike nivåer, utviklingen til barn kan forstås ved å sette sammen nivåene og analysere samspillet mellom de. Grunnlaget for å forstå individuell utvikling ligger i tilknytningsteorien, ressurser må bli vektlagt til hvilke relasjoner som blir etablert (Bronfenbrenner, 1979). På første nivå, mikronivået beskrives påvirkninger av nettverk direkte knyttet til barnet, det kan være for eksempel familie, venner, barnehage eller skole (Bronfenbrenner, 1979). Andre nivået mesonivået er den viktigste konteksten for menneskelig utvikling familien, men det er bare en av flere områder hvor utviklingen finner sted. Hendelser i hjemmet kan påvirke framgangen på skolen og omvendt. Dette kan bidra til å knytte relasjoner mellom skole, hjem og fritid. På eksonivået sier Bronfenbrenner (1979) at den psykologiske utviklingen hos barn ikke bare blir påvirket av hendelser i andre miljø barn ferdes i, men også de miljøene foreldrene ferdes i. Siste nivå, makronivået har innflytelse på mikro og eksonivået, dette omfatter en bredere politisk og kulturell sammenheng. Dette nivået handler om politiske bestemmelser, for eksempel skole hvor barnet ikke har direkte innflytelse (Bronfenbrenner, 1979). Menneskelig økologisk utvikling innebærer vitenskapelig studie av fortløpende gjensidig tilpasning mellom et aktivt menneske og de bevegelige egenskapene utviklingspersonen lever i (Bronfenbrenner, 1979). Bronfenbrenner (1979) definerer tre ulike trekk ved denne teorien han mener er viktig å merke

seg. Det første innebærer at utviklingspersonen ikke bare må ses på som en tabula rasa som påvirkes av miljøet, men også en avgjørende faktor som påvirker miljøet vedkommende er i. Det andre innebærer at miljøet har sin innflytelse og trenger gjensidig samspill mellom person og miljø som er preget av gjensidighet. Den tredje og siste innebærer at miljøet er grunnleggende for utviklingsprosesser. Miljøet utvides for å innlemme forbindelser i utviklingsprosessen i tillegg til eksterne påvirkninger fra voksende omgivelser. Disse trekkene danner grunnlaget for det Bronfenbrenner (1979) kaller mikro, meso, ekso og makronivå.

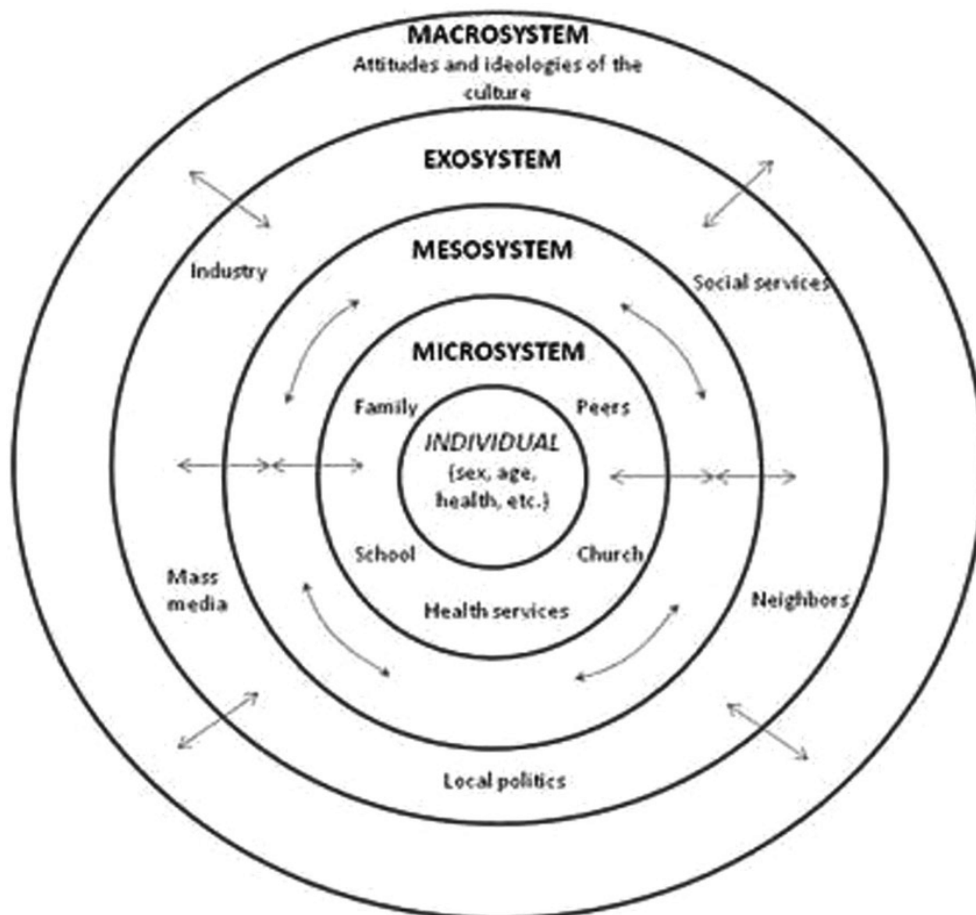

Figure 2. Bronfenbrenner (1979) Social-Ecological Model of Human Development (Etter Mccallen, 2016).

2.3.1 Sosialøkologisk utviklingsmodell

Miljøet et individ lever i blir påvirket av dets psykososiale utvikling. Jeg har valgt Bronfenbrenner (1979) sin sosialøkologiske utviklingsmodell for å skape et helhetlig perspektiv når det kommer til nettverk, hverdagen og situasjonen til enslige mindreårige asylsøkere. Modellen kartlegger hvordan individer og miljø gjensidig påvirker hverandre. I tillegg til

hvordan individer og forskjellige sosiale systemer ikke oppstår adskilt sammenlignet med andre systemer (Bronfenbrenner, 1979). Direkte og indirekte påvirkning for enslige mindreårige asylsøkere kan være betydningsfulle for deres videre utvikling. Modellen blir brukt i min studie for å forstå en kompleks situasjon rettet mot enslige mindreårige asylsøkere.

Mikronivået handler om den nære interaksjonen mellom individer vi har kontakt med og samhandler med. Dette kan være nærmiljø, venner, skole og fritidsaktiviteter (Bronfenbrenner, 1979). På mikronivå kan en identifisere indikatorer på barns utvikling, dette hjelper med å identifisere hvilke roller andre systemer spiller inn i å støtte utviklingen (Bronfenbrenner, 1979). Personer er i direkte interaksjon med hverandre både tilfeldig, tilskreven og valgt (Bronfenbrenner, 1979). Enkelte relasjoner kan velges inn i individets mikronivå, samtidig er andre nødvendige å ha. Individet har flere valgmuligheter når det gjelder fritid og venner. En søker det mest kjente og anerkjenner personens valg og verdier. Bronfenbrenner (1979) sier at mikronivået er avhengig av relasjoner og roller til andre individer, for eksempel kan ikke individet selv velge hvilken familie det blir født inni. Litteraturen beskriver mindre uheldige barn der relasjoner i nettverket er i form av helsetjenesten og andre støtteapparater. Noen er uheldigvis etterlatt til seg selv uten noen form for tilsyn. Kontakten og relasjonen med sosialarbeideren som nevnes av noen er uunnværlig.

Mesonivået innebærer samspillet mellom de forskjellige mikronivåene, de består av minimum to ulike hovedgrupper eller flere mikronivåer (Bronfenbrenner, 1979). Mesonivået består av interaksjon mellom sammenhengende strukturelle arenaer, for eksempel skole og fritidsaktiviteter hvor barn og unge deltar (Bronfenbrenner, 1979). Mesonivået er ifølge Bronfenbrenner (1979) essensielt for å skape en identitet i den enkeltes liv. Hovedgruppen består av nærliggende og langsiktig kontakt der det skal dekkes følelsesmessige og sosiale behov (Bronfenbrenner, 1979). Positiv kontakt mellom mikronivå berørt av gjensidighet og tillit har en betydelig innvirkning for trivsel, tilhørighet og utvikling særlig rettet mot barn (Bronfenbrenner, 1979). Ifølge Bronfenbrenner (1979) kan Interaksjon mellom mikronivå vise seg like viktige sammenlignet med kvaliteten på hver relasjon innenfor mikronivået. Når enslige barn ankommer for eksempel Norge blir familien erstattet med profesjonelle voksne (skytte, 2008). Interaksjonen i mesonivået er for noen av de enslige mindreårige asylsøkerne fraværende, flere opplever for eksempel mobbing som fører til lavere skoleprestasjoner (Eide, 2012). Mangelfull kommunikasjon innenfor mikronivåene kan medføre lav kontinuitet og stabilitet for enslige mindreårige asylsøkere (skytte, 2008). Det er viktig at nivåene støtter opp

hverandre slik at det blir likt mellom de eksisterende normer og verdier (Fyrand, 2005). Ifølge Eide (2012) Dette skal blant annet være med på å fremme sammenheng i livet til enslige mindreårige asylsøkere. Under punkt 4.2 kan en lese om hvordan ungdommer bor alene i slitte leiligheter uten noen form for tilsyn, i tillegg til manglende kontakt med omsorgspersoner.

Eksonivået er ifølge Bronfenbrenner (1979) en forlengelse av mesonivået, det innebærer ulike formelle og uformelle sosiale strukturer. Individet er ikke selv deltaker i eksonivået nivået men blir påvirket indirekte gjennom handlinger som finner sted (Bronfenbrenner, 1979). De ulike rammene inkluderer betydningsfulle organer som nabolaget, medier og regjeringen (Bronfenbrenner, 1979). Bronfenbrenner & Evans (2000) har lagt til et globalt nivå når det kommer til eksonivået. For enslige mindreårige inneholder det en oversikt over ordninger og samfunn som skal anerkjenne barnet i sin hverdag. Eksonivået påvirker hverdagen til enslige mindreårige asylsøkere på en mer omfattende måte. Dette innebærer at barna ikke er aktive deltakere selv men blir påvirket av de hendelsene innenfor nivået (Bronfenbrenner, 1979). Det kan handle om hvordan regjeringen prioriterer hvordan pengene skal brukes innenfor en kommune, eller det kan være at staten påvirker deres hverdag. Skolen kunne ansatt flere lærere for å sikre kvalitet i oppfølgingen til elever eller nye regler som kan endre strukturen i skolehverdagen. Enslige mindreårige asylsøkere har med seg erfaringer fra hjemlandet. Disse erfaringene vil være med på å forme hvilke holdninger det får og hvordan det fungerer i vertslandet. Eksonivået kan derfor ha både langsiktig og kortsiktig effekt på barnets liv. Dette nivået har en indirekte påvirkning på enslige mindreårige asylsøkere ettersom det gjelder miljø barnet ikke deltar aktivt i. Det kan for eksempel være en påvirkningskraft gjennom vennenettverket. En indirekte påvirkning i min studie er hvordan noen får avslag på asylsøknaden påvirker andre i nettverket. Flere ga også uttrykk for bekymring til familien som oppholdt seg i hjemlandet. Dette forårsaket indirekte konsekvenser for barnet, for eksempel søvn og konsentrasjonsvansker.

Makronivået referer til overordnede kulturelle eller subkulturelle rammeverk som sosiale, økonomiske, pedagogiske, juridiske og politiske verdier (Bronfenbrenner, 1979). Nivået kan ifølge Bronfenbrenner (1979) oppleves utfordrende og kan få individer til å føle seg hjelpeløse. Makronivået har stor innflytelse på mikro, meso og eksonivået, selv om det virker utenforstående gir det barn en kontekst (Bronfenbrenner, 1979). Det er ifølge Bronfenbrenner (1979) viktig at de ansvarlige for barns omsorg har en viktig plass i makronivået. Dette nivået varierer fra de andre siden det ikke referer til spesifikke interaksjoner individet blir påvirket av

(Bronfenbrenner, 1979). Den sosiale verden til hvert individ er delt inn i Bronfenbrenner (1979) sin modell. Den sosialøkologiske modellen viser hvordan samfunnsendringer påvirker individet på alle nivåer. Nyankomne enslige mindreårige asylsøkere i Norge er gjerne vanskeligstilt grunnet dårlig kjennskap til kulturer og sosiale normer (Eide, 2012). Dette nivået består av for eksempel normer, religion og ideologier. Ulike verdier og normer sosialiseres inn i samfunnet og er en betegnelse på utvikling på makronivået (Fyrand, 2005). Departementet eller hjelpeapparatet har gjeldende bestemmelser som er et resultat av utviklingen på makronivået (Skytte, 2008).

2.4 Rettighetsperspektiv

I FNs verdenserklæring av 10. desember 1948 om menneskerettigheter kan en lese i artikkel 1 at mennesker er individer født frie med like rettigheter og samme menneskeverd. For enslige mindreårige asylsøkere fremstår barnekonvensjonen av 20. november 1989 som den mest autoritative delen av menneskerettighetskonvensjonen (ratifisert av Norge i 1991) ved siden av flyktningkonvensjonen (Stang, 2012). Barnekomiteen har stadfestet fire artikler i barnekonvensjonen som allmenngyldige prinsipper, artiklene det omhandler er artikkel 2 om *barns rett til ikke-diskriminering*, artikkel 3 nr. 1 hvor det skal tas elementært hensyn om *barnets beste ved alle handlinger som vedrører et barn*, artikkel 6 om *barnets rett til liv, overlevelse og utvikling* og artikkel 12 om *barnets rett til å uttale seg og bli hørt i alle forhold som treffer barnet* (Komiteen for barnets rettigheter, 2003). Tre av de fire vil bli belyst gjennom min besvarelse, det gjelder artikkel 2, artikkel 3 nr. 1 og artikkel 12 i barnekonvensjonen. Komiteen for barnets rettigheter (2003) understreker at det er viktig å implementere et barnerettighetsperspektiv i hele statsforvaltningen for en effektiv fullbyrdelse av hele konvensjonen, særlig med fundament i artiklene komiteen har stadfestet som allmenngyldige prinsipper. Barnekonvensjonen er ifølge Smith (2013) rettslig bindende for landene som ratifiserer den. Barnekonvensjonen er eksepsjonell siden den skal beskytte barns rettigheter, alle verdens land har ratifisert den utenom USA (Smith, 2013). Barnekonvensjonen har ifølge Smith (2013) hatt en sterk tilknytning mot norsk lovgivning siden 2003 siden den ble inkorporert i norsk lov. “Det følger nå av menneskerettsloven at FNs barnekonvensjon gjelder som norsk lov og at konvensjonens bestemmelser ved motstrid skal gå foran bestemmelser i annen lovgivning” (Smith, 2013, s. 27). Etter at barnekonvensjon ble inkorporert i norsk lovgivning har barnets stilling kommet sterkere i fokus i tillegg til å styrke barns stilling i samfunnet (Sandberg, 2013). Videre er det viktig at barnet må bli sett på som en person ut ifra barnekonvensjonen som har egne rettigheter og som kan påvirke hvilke grunnlag for

oppholdstillatelse det blir bestemt for. I saker om hjemsendelse sier Sandberg (2013) at statene ikke skal sende barn til steder der det er fare for at barnet skal bli utsatt for umenneskelig behandling. Dette kan være handlinger som er livstruende for barnet, rekruttering som barnesoldat eller seksuelle handlinger.

I Norge har det lenge vært tema rundt enslige mindreårige asylsøkere sin omsorgssituasjon og hvilken rolle barnevernet har (Sandberg, 2013). Etter artikkel 3 nr. 2 i barnekonvensjonen har statene plikt til å yte den beste beskyttelsen og omsorgen nødvendig for å ivareta barnets trivsel. Det kan være flere ulike grunner for å søke om asyl. I slike tilfeller er det flyktningkonvensjonen som står høyest i prosessen og andre lovverk kommer etter. Ved å signere menneskerettighetserklæringen (1948) og ratifisere Flyktningkonvensjonen (1951) og Barnekonvensjonen (1991) har Norge forpliktet internasjonalt til å ivareta barn og flyktnings rettigheter. En av hovedføringene for barnekonvensjonen (1989) er at prinsippet om barnets beste bare er et av flere hensyn rundt alle saker som vedrører barnet. I asylsaker må en vurdere om dette er et barnerettslig hensyn, må vurderes opp mot et innvandringsregulerende hensyn. Det vil si hvilke signaler et avslag eller innvilgelse oppfattes internasjonalt.

Barnekonvensjonen kan deles opp i tre forskjellige rettigheter: rett til ulike ytelser (*Provision*), rettigheter, beskytter (*Protection*) og deltakelsesrettigheter (*Participation*). *Ytelsesrettigheter* innebærer tilbud og tjenester staten skal bevilge barn. Dette skal anerkjenne barnet i samfunnet og skal sørge for at barna får noen av de samme godene voksne har samtidig som egne særskilte ytelser. For eksempel kan ytelsesrettigheter være ifølge Barnekonvensjonen (1989) artiklene 24, 28 og 31 som omhandler barns rett til helsetjenester, utdanning og fritid. *Beskyttelsesrettigheter* skal ifølge Barnekonvensjonen (1989) artikkel 19 ivareta det sårbare barnet og beskytte det mot uønskede behandlinger. Fundamentet i dette er at voksne skal være beskyttere av barns rettigheter. Hensynet til barnets beste er ifølge Archard (2004) en særskilt rettighet, der voksne skal ta beslutninger med tanke på prinsippet om barnets beste. Voksne setter seg inn i barnets situasjon for så å representere valget de tror et barn ville tatt selv om det var modent nok. Ifølge Archard (2004) er beskyttelsesrettigheter basert på to årsaker. Den første er at barn lettere blir utsatt for mishandling enn voksne, den andre er at siden de er barn vil de oftest være hjelpeløse og avhengige av voksne. *Deltakelsesrettigheter* legger vekt på at barnet er kapabel til å delta (barnekonvensjonen, 1989). Dersom barnet viser seg kompetent ut ifra sin utvikling kan voksne vektlegge barnets mening, denne rettigheten fremkommer av Barnekonvensjonen (1989) artikkel 12.

2.4.1 Forbud mot diskriminering

Artikkel 2 i barnekonvensjonen skal sørge for at barns rettigheter blir fulgt opp uten usaklige eller urimelige forskjellsbehandlinger. Ifølge Igesund (2015) er diskriminering når en opplever forskjellsbehandling i like saker eller i ulike tilfeller mottar lik behandling. Ifølge Heyerdahl (2013) sier diskrimineringsvernet at artikkel 2 handler om hvorvidt alle barn blir sikret lik tilgang til barnekonvensjonens rettigheter. Et eksempel på diskriminering er om det skulle være manglende utdanningstilbud for enslige mindreårige asylsøkere i mottak eller i omsorgssentre. Annet eksempel kan være om det ikke blir tilkalt tolkebistand i møte med helsetjeneste, barnevern og vergen (Stang, 2012). Selv om det ikke er direkte nevnt noe om alder eller oppholdsstatus i artikkel 2 er det grunn til å tenke at dette kan inkluderes i artikkel 2, 1. ledd (Igesund, 2015). Igesund (2015) referer til en stortingsmelding Barn på flukt hvor midlertidig opphold blir sett på som forskjellsbehandling av barn over og under 16 år. Artikkel 1 i barnekonvensjonen definerer barn som mennesker under 18 år hvis ikke annen lovgivning gir barnet myndighet tidligere enn det som er bestemt (Barne- og Familiedepartementet, 2003). Når det gjelder oppholdsstatus understreker FNs barnekomité at lovverket i barnekonvensjonen gjelder alle barn uansett nasjonalitet og opphold, i hvilken grad det kan oppstå diskriminering og forskjellsbehandling må vurderes om hva saken gjelder og bakgrunn for forskjellsbehandlingen (Igesund, 2015). Ifølge Sandberg (2013) har enslige mindreårige asylsøkere har på lik linje med norske barn rett på å bli behandlet likt.

2.4.2 Hensynet til barnets beste

Barnekonvensjonen artikkel 3, 1. ledd skal sørge for at det ligger fundamentale betraktninger ved alle bestemmelser som gjelder et barn, uavhengig om de blir utført av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer (Stang, 2012). Å avgjøre barns rettigheter oppriktig tilsier at en rekke temaer må tas på alvor, for eksempel behov for beskyttelse av barnet, anerkjennelse av barnets rett til selvstendig utøvelse av rettigheter, medinnflytelse og medbestemmelse (Haugli, 2013). Bedømmingen av hva som er barnets beste kan ofte vise seg utfordrende. Ifølge Heyerdahl (2013) er det ikke nødvendigvis alltid til barnets beste om det får opphold i Norge. Barnet kan ha sterke røtter, nettverk og savn etter familien sin i hjemlandet. Ved å sende barnet sitt alene på flukt risikerer det å bli utsatt for vold og overgrep. Norge har en streng asylpolitikk, men det betyr ikke at enslige mindreårige skal bli tatt mindre vare på. I en rapport fra NOAS (2017) blir det lagt vekt på hvordan midlertidig oppholdstillatelse setter barn og unge i en sårbar situasjon. De lider av ulike psykiske plager som søvnproblemer, depresjon og selvmordstanker. Mange enslige

mindreårige asylsøkere er ressursssvake, mangler skolegang og tilknytning til hjemlandet (NOAS, 2017). Videre i rapporten kommer det frem at prinsippet om barnets beste ofte blir utelatt i vurderinger som foretas av UDI om midlertidig opphold. UDI er forpliktet etter barnekonvensjonen og norsk lovgivning til å legge vekt på hva som er barnets beste i asylsaker (NOAS, 2017). Dalrymple (2006) skriver i sin artikkel at den eneste måten å hindre at enslige mindreårige blir sendt hjem til skadelige miljøer er å vurdere beste i asylsøknader. Herunder skal hensynet til barnets beste for enslige mindreårige være en grunnleggende betraktning når det gjelder vurdering om oppholdstillatelse som legger til rette for permanent oppholdstillatelse (Stang, 2012). ”De mindreårige ofres med begrunnelse at det er nødvendig å sende et signal ut i verden for å hindre at flere barn og ungdommer legger ut på flukt” (NOAS, 2017). Ifølge NOAS (2017) får halvparten av enslige mindreårige asylsøkere opphold til de er fylte 18 år. Dette utsetter de for en usikkerhet som medfører psykiske plager og eventuelt forsvinninger. Det følger direkte av Grunnloven, jf. § 104 annet ledd at hensynet til barnets beste skal være et viktig hensyn ved handlinger og avgjørelser som gjelder barnet (Ofstad & Skar, 2015).

§ 4-1 i barnevernloven, Hensynet til barnets beste sier:

Ved anvendelse av bestemmelsene i dette kapitlet skal det legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet. Herunder skal det legges vekt på å gi barnet stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i omsorgen.

Barnet skal gis mulighet til medvirkning og det skal tilrettelegges for samtaler med barnet. Barn som barnevernet har overtatt omsorgen for kan gis anledning til å ha med seg en person barnet har særlig tillit til. Departementet kan gi nærmere forskrifter om medvirkning og om tillitspersonens oppgaver og funksjon.

“Etter barnevernloven skal det legges avgjørende vekt på hensynet til barnets beste både ved vurderingen av om det skal settes inn tiltak etter kapittel 4 i det hele tatt og ved vurderingen av hvilket tiltak som eventuelt skal settes inn” (Ofstad & Skar, 2015, s. 65). Etter loven skal hensynet til barnets beste inkluderes i vurderinger som gjelder alle typer tiltak, men det er nødvendig å undersøke om grunnvilkårene for det aktuelle tiltaket er oppfylt (Ofstad & Skar, 2015). 21. juni 2013 kom det en endringslov som trådte i kraft 1. juni 2014. Dette var annet ledd til §4-1 i barnevernloven, den omhandler barnets medvirkning i barnevernssaker. Ofstad & Skar (2015) viser til artikkel 12 i barnekonvensjonen, den sier at barn som er kapabel til å ha egne meninger skal fritt få uttrykke seg i alle saker som vedrører barnet. Det viser seg å være en

tydelig sammenheng mellom barnets beste og barnets rett til uttalelse. Dette kommer jeg tilbake til under punkt 2.4.4 Det er ikke alltid barnevernet har mulighet til å beslutte avgjørelser som skal fremme barnets beste før bestemmelse om opphold er tatt (Paulsen, Berg & Michelsen, 2015). Bakgrunnen er at det kan fremkomme motsetninger og uklarheter i lovgivningen knyttet til omsorgstiltak. Ved bedre samarbeid vil det gi bedre ansvarsfordeling og åpne rom for å diskutere dilemmaer som kan oppstå i arbeid med enslige mindreårige asylsøkere (Paulsen, Berg & Michelsen, 2015).

2.4.3 Retten til å uttale seg og bli hørt

Sentralt i barnekonvensjonen står retten til å uttale seg og bli hørt i alle situasjoner som vedrører barnet, det er viktig at barnets standpunkter blir tatt for alvor av myndigheter og andre instanser på vegne av barn (Stang, 2012). Mange informanter har bekreftet at inkorporeringen av artikkel 12 innenfor sektorlover som barnevern og foreldreansvar har medført at barn blir mer sett i rettssaker på disse områdene (Lundy, Kilkelly, Byrne og Kang, 2012). Artikkel 12 skal sørge for blant annet at enslige mindreårige asylsøkere som evner til å lage egne synspunkter skal bli informert om retten til å bli hørt og uttale seg av UDI (Stang og Lidén, 2014). Videre kommer det frem at UNE (Utlendingsnemnda) ofte går ut ifra de opplysningene saken fremkommer av og ikke fra barnets rett til å bli hørt (Stang og Lidén, 2014). Sandberg (2013) mener at etter artikkel 12 nr. 1 skal myndighetene prate med barnet for å gå frem som et godt eksempel og etter artikkel 12 nr. 2 skal barnet bli hørt i hver rettslig og administrativ saksbehandling. Det er innført barnesamtaler som skal sørge for å ivareta barnets rett til å uttale seg. Samtalen skal ha en positiv avgjørelse på asylsøknaden og den skal være uformell. Ifølge Lidén & Rusten (2007) skal samtalen ha hensikt å avdekke årsaker knyttet til barnet som kan gi grunnlag for oppholdstillatelse. Sandberg (2013) peker på at det kan være nyttig med kunnskap som omhandler samtale med barn for å innhente verdifull informasjon fra barnet. Det er de voksne som har ansvaret for å opprettholde en god dialog med barn og unge. Samtalen kan handle om avgjørelser i barn og unges liv, eller om det er en avdekkende samtale. For å få en god barnesamtale er det viktig at de voksne er tydelige om hvordan samtalen skal gjennomføres og ha klart for seg de ulike fasene samtalen skal innom (Langballe og Gamst, 2006). Dette er en oppgave som sosialarbeideren må ta på alvor, det er en mulighet til å gi barn og unge muligheten til å bli hørt. Ifølge Langballe & Gamst (2006) er det essensielt at de profesjonelle stiller konkrete og gode spørsmål. Det er også viktig at de som stiller spørsmålene har klart for seg hensikten med samtalen og har kompetanse til å føre samtalen. Det er viktig å være innstilt på at det kan fremkomme urovekkende informasjon og samtidig vite hvordan en skal forholde seg

til dette. Det må poengteres at barnet ikke har uttalelsesplikt siden samtalen skal være et tilbud. Det er opp til hvert enkelt barn å vurdere om de ønsker dette. Til hvem som kan snakke med barnet nevner Sandberg (2013) tre muligheter. Barnet kan ha samtale direkte, gjennom en representant eller gjennom et organ.

2.5 Kobling mellom sosialøkologisk og rettighets perspektiv

Ifølge Kvaran (2010) blir barn sett på som en gruppe med lave samfunnsprioriteringer og argumenterer med at det kan være grunnet de er i en overgangsfase. Fra voksne sitt ståsted er det viktig å ivareta barna ved å hjelpe de med overgangen til voksenlivet. For enslige mindreårige asylsøkere kan dette være en stor utfordring siden de ikke har noen voksne omsorgspersoner til å passe på seg. Deres barndom, opplevelser og egenverd er i en truet situasjon og deres rettigheter kan oppleves fraværende (Kvaran, 2010). Dette fører til at enslige mindreårige asylsøkere blir sett på som en marginalisert gruppe. I forbindelse med Bronfenbrenner sin sosialøkologiske modell blir asylbarna i denne sammenhengen aktører i deres egen livsprosess. Egenskapene disse barna har blir beskrevet i form av deres oppgaver og roller. Samtidig skal deres posisjon bli ivaretatt gjennom alle nivåer i Bronfenbrenner sin modell. Eksempelvis så kan barnevernstjenesten være en instans som bidrar med ulike oppgaver og roller rettet mot enslige mindreårige asylsøkere. Skolen og fritidsaktiviteter er også instanser som er med på å utvikle og ivareta denne gruppen barn i en hverdag preget av usikkerhet. Som utdannet barnevernspedagog er det viktig at jeg besitter den kompetansen som er nødvendig for å sikre at barnets rettigheter blir ivaretatt. Barn og unge i mottak har rettigheter i form av de er barn og asylsøkere. I Norge har de på lik linje med alle andre barn rettigheter til skole, helsetjenester og barnevernet. Enslige mindreårige asylsøkere har rettigheter under asylprosessen. En sosialarbeider ut ifra den sosialøkologiske modellen bidrar til trygge oppvekstmiljø for asylbarn. Modellen viser hvordan ulike nivå påvirker hverandre og er derfor er viktig verktøy for å analysere hvordan hjelp det er behov for på individnivå, gruppenivå og samfunnsnivå.

3. Metode

I dette kapittelet vil jeg først belyse min vitenskapelige tilnærming for så å presentere valgt studieform. Jeg skal gjøre rede for metoden for datainnsamling og utvalg. Senere vil jeg vise til valg av analyseform, i tillegg til å forsvare gyldighet- og pålitelighetskrav til min kvalitative

studie. Til slutt vil jeg gå inn på ulike forskningsetiske hensyn jeg må vurdere opp mot min problemstilling.

Ved å benytte meg av systematisk litteratursøk har jeg gått nærmere inn på fenomenet enslige mindreårige asylsøkere. Problemstillingen min viser mitt fokus på hvordan denne gruppen barn og unge blir ivaretatt av myndighetene ved midlertidig oppholdstillatelse. Jeg har sett nærmere på psykososiale aspekter som påvirker deres daglige liv, hvordan de håndterer en slik situasjon og hvilke rettigheter de har. Ettersom dette er et relativt nytt forskningsfelt ønsker jeg at min studie skal ha relevans for den videre forskningen på det aktuelle området og være med på å belyse situasjonen slik den er i dag. Interessen har blitt ivaretatt gjennom problemstillingen min.

Datamaterialet jeg har benyttet er basert på det Aveyard (2014) beskriver som en *systematic approach method*. Mine inkluderte artikler er publisert mellom 2006-2016. I mitt metodiske arbeid har jeg benyttet meg av Aveyard (2014) sin praktiske guide for litteraturstudie innenfor helse- og sosialfag, i tillegg til fem-steps prosedyren til Creswell (2012). Disse er blitt brukt som et verktøy til å fullføre arbeidet mitt.

3.1 Vitenskapelig tilnærming

Denne oppgaven er en kvalitativ studie. Jeg har gått nærmere inn på hvordan enkeltpersoner eller grupper forstår et menneskelig eller sosialt fenomen ved å utforske litteratur (Creswell, 2009). Braun og Clarke (2006) sier at kvalitative studier ofte kan være innviklet og variere i form. En analytisk tilnærming er ofte avhengig av metoden som brukes, helhetsforståelse og formål. Litteraturen jeg har valgt består av utvalgte publiserte artikler om fenomenet enslige mindreårige asylsøkere. Det er benyttet ulike metoder som kvantitativ og kvalitativ. Jeg brukt ulike perspektiv, rettighetsperspektiv og Bronfenbrenner sin sosialøkologiske modell. Ved å relatere empirisk forskning av samfunnsmessige forhold til teoretisk forståelse er det med på å bidra til at vi kan forsterke våres antakelser og kunnskap om samfunnet (Grønmo, 2016). I denne prosessen har jeg utviklet forskningsspørsmål, innsamling av litteratur og fortolkning av dette. Jeg benyttet meg av både en deduktiv og induktiv tilnærming der problemstillingen min er aktivt brukt i analysen og funn prosessen.

Thagaard (2003) sier at en hermeneutisk tilnærming vektlegger at det ikke eksisterer en bestemt sannhet, men at fenomener kan tolkes på ulike måter. Med andre ord tar forskeren en

mer detaljert og omfattende fortolkning av hermeneutiske analyser enn fenomenologiske analyser. Det er to forskjeller som kommer tydelig frem mellom disse tilnærmingene, hermeneutikken vektlegger i større grad forskerens forforståelse. Fortolkningen en forsker gjør i analysearbeidet er basert mer på en generell forståelse forskeren har i forkant av studien, dette kan være egne erfaringer, tidligere resultater og teoretiske rammer (Thagaard, 2003). Jeg ønsker i min besvarelse å benytte meg av en hermeneutisk tilnærming. Det vil si at jeg i forskerrollen er i en tolkende posisjon. Forskningsdataene jeg finner skal brukes til å belyse en bakenforliggende grunntanke (Malterud, 2011). Hermeneutikken kjennetegnes ved at det er fokus på en helhetsforståelse, ingen fenomener kan forstås uavhengig av konteksten de er i (Grønmo, 2016). Jeg akter å ta inn den hermeneutiske sirkelen som er selve kjernen i en meningsskapende og meningsutviklende prosess. Ifølge Postholm (2005) oppstår sirkelen gjennom en aktiv toveis forskyvning mellom deler og helhet. Etter en ny oppfattelse forandrer delen seg ved å bli annerledes forstått. Helheten forandres etter at delene får ny mening. En slik veksling vil det oppstå reguleringer av anskuelser i sirkelen (Malterud, 2011).

3.2 Litteraturstudie

Litteraturstudie blir beskrevet av Aveyard (2014) som en omfattende studie og tolkning av litteratur hvilket er relatert til et bestemt emne. I min besvarelse ønsker jeg å ta for meg et systematisk litteratursøk, det har en tydelig søkestrategi og analysert systematisk for å beskrive resultatet. Jeg ønsker å gå dypere inn i fenomenet rundt enslige mindreårige asylsøkere og har på bakgrunn av det kommet frem til at besvarelsen skal være en kvalitativ litteraturstudie som beskrevet av Silverman (2013). For å belyse min problemstilling har jeg funnet det mest hensiktsmessig å gjennomføre en litteraturstudie. Ifølge Dalland (2007) er litteraturstudie en kvalitativ studie hvor man går inn for å søke systematisk og granske litteraturen kritisk opp mot valgt problemstilling. Dalland (2007) hevder også at vi bruker metode som en måte å gå frem på når vi skal tilegne oss kunnskap eller etterprøve påstander.

Min oppgave er basert som nevnt ovenfor på litteraturstudie. Jeg har fokusert på å finne teoretiske artikler, empiriske artikler og annen litteratur som kan være med på å besvare problemstillingen min. Min besvarelse er basert på empirisk forskning som er fagfellevurdert. Det vil si mine empiriske artikler har gjennomgått en kvalitetssikring for å kunne bli publisert (Aveyard, 2014). Aveyard (2014) sier at problemstillingen er det første som trengs å identifiseres når en litteraturstudie skal gjennomføres. En problemstilling bør omhandle et emne forskeren viser særlig interesse for. Etter at problemstillingen er utarbeidet er det viktig å finne

rett litteratur. Det er et viktig trinn siden forskeren kan finne både relevant og ikke- relevant litteratur (Aveyard, 2014). Litteraturstudie er kategorisert under kvalitativ metode og vil gjøre det mulig for meg å fordype meg detaljert innen temaet jeg har valgt. Denne typen kvalitativ metode kan ikke bli brukt til å generalisere ett resultat (Dalland, 2007). En litteraturstudie drøfter publisert informasjon innenfor et bestemt område eller emne, i noen tilfeller er det områder innenfor en viss tidsperiode (Silverman, 2013). Hovedfokuset for akademisk forskning handler om å utvikle nye argumenter. I forbindelse med oppgaven ønsker jeg å gjøre et systematisk litteratursøk med en dekkende søkestrategi. Jeg analyserer den og redegjør for resultatet. I en litteraturstudie beskriver Aveyard (2014) flere ulike tilnærminger som kan benyttes. En av disse er systematisk tilnærming som er viktig slik at all informasjon som er tilgjengelig blir innarbeidet. Målet for en systematisk litteraturstudie er å identifisere og finne all tilgjengelig litteratur for et bestemt emne samtidig som å ha en detaljert metodikk (Aveyard, 2014).

En god gjennomførelse av en systematisk litteraturstudie krever at forskeren følger fire prinsipper, disse er beskrevet av Aveyard (2014., s 10). Den første er å følge et strengt register for å sikre en systematisk prosess, det andre prinsippet er å ha et forhåndsdefinert spørsmål, tredje prinsipp er å ha en søkestrategi hvor ingenting er ugjort og prosessen ikke er avgjort før søker er oppbrukt, det siste prinsippet er å utarbeide klare inklusjons og eksklusjons kriterier for å vurdere informasjonen som skal innarbeides i litteraturstudie. Som nevnt tidligere akter jeg ikke å foreta en systematisk litteraturstudie siden jeg ikke vil inkludere kvalitetsvurdering av metoder og teoretiske rammeverk brukt i artikler, valget mitt falt på en tematisk analyse. Det er mer passende for mindre erfarende innenfor litteraturstudie (Aveyard, 2014). I tematisk analyse er det viktig at forskeren gir en kritisk oppsummering av innholdet i studiene som er valgt, formålet med dette er å skaffe en oversikt over alle inkluderte studier og hvilke tilnærminger som er brukt (Aveyard, 2014).

3.3 Datautvalg

3.3.1 Identifisering av nøkkelbegreper og implementering av søkestrategi

En systematisk tilnærming i litteratursøk krever planlegging over to trinn. Det første trinnet er å utarbeide en strategi, den skal videre implementeres i arbeidsprosessen. Selve planleggingsfasen går ut på å tenke ut potensielle begreper og nøkkelord som skal dekke forskningsspørsmålet mitt. Ifølge Aveyard (2014) vil dette være grunnleggende om en skal

kunne oppnå et omfattende litteraturtilfang. Det samme kan en finne igjen i fem-steps prosedyren til Creswell (2012) for gjennomføring av litteraturstudier. Første steg er å identifisere nøkkelord i litteratursøket. Creswell (2012) anbefaler å innskrenke temaet til få begreper ved bruk av korte setninger eller få ord. Nøkkelordene må videre velges med omtanke siden det skal fange essensen til studien (Creswell, 2012), temaet eller forskningsspørsmålet til litteraturgjennomgangen (Aveyard, 2014). I vinkling mot min problemstilling identifiserte jeg fire nøkkelord: *Asylum*, *children 12-18*, *psychosocial* og *temporariness*. Hvert av nøkkelordene ble brukt som eget søkefelt til å identifisere ord som brukes synonymt eller som er tilsvarende i betydning. I samarbeid med Gaby Margarita Ortiz Barreda ble nøkkelordene, synonymer og lignende begrep holdt til engelsk når vi identifiserte et mangfold av disse videre. Aveyard (2014) poengterer at bruk av synonymbetegnelser i denne prosessen er viktig siden like tema og spørsmål kan kategoriseres forskjellig av ulike forskere.

I det første søkefilteret ”*Asylum*”, inkluderte jeg nøkkelbegrepene *Asylum-seekers*, *Asylum seekers*, *Asylum seeking*, *Refugee children*, *Refugee minors*, *Young refugees*, *Unaccompanied minors*, *Unaccompanied refugees*, *Unaccompanied refugee minors*, *Asylum seeker*, *Refugees*, *Seeking asylum*, *Refugee*, *Unaccompanied asylum-seeking children*, *Children asylum-seekers*, *seekers*, *unaccompanied asylum seeking children*, *Unaccompanied refugee minors*, *Unaccompanied children*, *Asylum-seeking*, *Refugee adolescents*, *Separated children*, *Minor refugees* og *Failed asylum-seekers*. I det andre søkefeltet ”*children 12-18*” brukte jeg nøkkelbegrepene *Child*, *Children*, *Young*, *Adolescents*, *Minor*, *Minors*, *Kid*, *Kids*, *Adolescent*, *Youth*, *Youths*, *Young children*, *Young adult* og *Young-adults*. Nøkkelordene *Posttraumatic-stress-disorder*, *Psychological distress*, *Wellbeing*, *Well-being*, *Well being*, *Stress*, *Depression*, *PTSD*, *Post-traumatic stress*, *Social inclusion*, *Social support*, *Social participation*, *Feeling of powerlessness*, *Psychosocial*, *Psychosocial well-being*, *Psychosocial support*, *Psychosocial factors*, *Psychosocial aspects*, *Risk factors*, *Protective factors*, *mental health*, *Protective factor*, *Resilience*, *Posttraumatic stress*, *Trauma* og *Psychosocial adjustment* ble brukt som nøkkelord for ”*psychosocial*”. I det siste søkefilteret ”*temporariness*” inkluderte jeg nøkkelbegrepene *Discretionary leave*, *Temporary migration*, *Temporary protection*, *Temporariness*, *Dispersal*, *Temporary accommodation*, *Asylum accommodation*, *Residence status*, *Temporary residence permit*, *Minors with insecure residence status*, *Uncertainty*, *Temporal*, *Time*, *Reception centres*, *Refugee determination process*, *Protection*, *Temporary protection visa*, *Legal status insecurity*, *Decision making*, *Migration decision-making*.

3.3.2 Databaser og litteratur

Etter identifisering av sentrale nøkkelbegrep ble det foretatt flere test-søk for å evaluere om disse var konkrete nok til å fange kjernen i forskningsspørsmålet mitt. Neste steg i søkestrategien var å implementere ordene ved å søke etter litteratur (Creswell, 2012). Databasene jeg har benyttet for å hente mitt empiriske datamateriale er *Web of science*, *ProQuest*, *MEDLINE* og *PsycINFO*. Disse er faglige databaser som inneholder flerfaglig vitenskapelig litteratur og artikler. Det valgt ettersom de er innenfor fagområdene *barnevern*, *psykologi*, *samfunnsvitenskap*, *sosiologi* og *sosialt arbeid*.

Jeg valgte å avgrense søket mitt til Web Of Science Core Collection med grunnlag i at det ikke eksisterer særlig med forskning på dette feltet. Dette består av flere databaser: *Social Citation Index Expanded*, *Social Sciences Citation Index* og *Arts & Humanities Citation Index*. I ProQuest som består av 55 databaser valgte jeg å avgrense søket mitt til 21 av disse, følgende databaser er benyttet: *British Nursing Index*, *Australia & New Zealand*, *Continental Europe*, *Criminal Justice*, *East & South Asia*, *East Europe*, *Central Europe*, *Education*, *Family Health*, *Health & Medical*, *Health Management*, *India*, *Latin America & Iberia*, *Middle East & Africa*, *Nursing & Allied Health*, *Psychology*, *Public Health*, *Religion*, *Social Science*, *Sociology*, *Turkey*, *UK & Ireland*. I databasen PsycINFO og MEDLINE ble søkene gjennomført som en helhet. I tillegg har jeg benyttet meg av BiBSys for å finne annen litteratur som hovedsakelig består av teoretiske verk. Denne bibliotek basen gir oversikt over tidsskrifter, videoer, bøker, musikk og andre publikasjoner ved norske fagbibliotek.

Videre i arbeidet ble søkefiltrene, med hver sine relevante nøkkel- og emneord implementert i søkestrategien. For å utvide søket benyttet jeg meg av kommandoen "OR", dette for å kombinere hvert enkelt søkefilter når det søkes etter artikler som bruker begrepet "wellbeing" eller "Well being". Jeg benyttet meg av kommandoen "AND" for å finne artikler som bruker flere begreper samtidig, eksempelvis "Asylum seekers" og "Children". Kommandoen "NOT" ble ikke tatt i bruk, dette benyttes til å ekskludere bestemte nøkkelord fra søket. Dersom søket skal avgrenses kan dette være en effektiv måte å gjøre det på (Aveyard, 2014). Med kombinasjonssøk med "OR" og "AND" fikk jeg resultat fra hvert søkefilter i hver enkelt database. Dette gav meg oversikt over antall studier som tar opp temaer knyttet til asylum, children 12-18, psychosocial og temporariness.

Videre i studiet benyttet jeg meg av en avgrensning i søkene mine etter anbefaling av (Aveyard, 2014 s. 86). En nødvendig avgrensning var å søke etter nøkkel- og emneord i sammendrag og tittel for å utelukke et mangfold resultater av artikler. Dette er nødvendig for å få et resultat som fokuserer på temaet i problemstillingen min. I tillegg konkretiserte jeg avgrensningen ytterligere til *dokumenttype, språk, tidsperiode* og fokusområde (vedlegg I). Dette viser til mine inklusjons- og eksklusjonskriterier. Det er kun publiserte artikler som er inkludert i arbeidet. De publiserte artiklene begrenses til engelsk språklige artikler og er publisert i tidsperioden 2006-2016. Begrensningen for tidsperioden ble satt til maksimalt 10 år. Jeg ønsket et litteraturomfang som er oppdatert og viser til nyere forskning. Avgrensningen som har blitt foretatt har bidratt til å guide og fokusere litteratursøkingen. Utenom disse hensynene ønsket jeg at artiklene skulle ha hovedfokus mot enslige mindreårige asylsøkere og deres mentale helse ved midlertidig opphold.

Søkene resulterte i totalt 284 artikler, 277 etter å ha funnet duplikater fra ulike databaser. 74 artikler i Web Of Science, 183 artikler i ProQuest, 9 artikler i PsycINFO og 17 artikler i MEDLINE (se vedlegg II). Ifølge Aveyard (2014) vil det si at når like referanser oppstår ved repeterte søk, er det tegn på at strategien er fokusert, i forskerrollen får en tilgang på litteratur essensielt for temaet som skal belyses. 208 artikler ble eliminert etter å ha vurdert tittelrelevans. 45 artikler ble eliminert på bakgrunn av innholdet i sammendraget. Jeg gikk ut ifra inklusjons- og eksklusjonskriteriene til å bidra med informasjon om det var relevant opp mot temaet mitt. Resterende 23 artikler ble lest i full tekst. 15 ble eliminert grunnet manglende relevans. Totalt 8 artikler utgjør mitt empiriske datamateriale som ligger til grunn for studien. Å ha 10 artikler blir sett på som et representativt utvalg så lenge de viser seg å være gode. Ved 5 artikler burde en inkludere noen som er mindre relevant (Aveyard, 2014). På bakgrunn av at det eksisterer begrenset med forskning på feltet enslige mindreårige asylsøkere velger jeg å forholde meg til de 8 artiklene som er inkludert i studien. Etter nøye lesing vurderte jeg artiklene som særlig egnet. Vedlegg V viser en tidstabell over artiklene.

3.4 Utvalg, inkluderte studier og analytisk tilnærming

De inkluderte artiklene har etter sentrale prinsipper for tematisk analyse blitt kategorisert etter tema som har blitt identifisert på tvers av datamateriale. Prosessen er overensstemmende med det tredje steget i Creswell sin guide (2012, s. 81) i litteraturstudie som handler om å organisere valgt litteratur ved å notere og utvikle et visuelt diagram av det. Microsoft word vært et viktig

verktøy å benytte. Jeg utviklet fargekoder for å skaffe en oversikt over temaer som gikk igjen. Microsoft Word ble valgt på bakgrunn av god kjennskap til programmet. Jeg erfarte tidlig at dette kom til å bli et viktig program i mitt arbeid. Funn illustrert av temaene jeg har kommet frem til vil bli fremstilt og drøftet i kapittelet om analyse.

Hver enkelt av artiklene ble vurdert opp mot mine forhåndsbestemte kriterier etter gjennomførte søk. Jeg gjorde dette for å skjerpe datamaterialet opp mot problemstillingen min. Inklusjons- og eksklusjonskriteriene ble utarbeidet for å enten få et bredere utvalg eller å minske utvalget. Denne prosessen ble gjort elektronisk. Inkluderte *dokumenttyper* dekker område for empiriske artikler i vitenskapelige tidsskrifter. Dokumenttyper som er ekskludert omfatter publisert praksislitteratur, veiledere, bøker og bokkapitler. Studien min inneholder kun engelskspråklig litteratur. I samarbeid med Gaby Margarita Ortiz Barreda kom vi frem til at det var begrenset med norsk litteratur på dette emnet. Studien omfatter land i Europa og Australia. Fokuset i studien min er rettet mot enslige mindreårige asylsøkere alderen 12-18 år. Alderen er bestemt ut ifra forskningen som viser at det er denne aldersgruppen det kommer mest av.

3.4.1 Inkluderte artikler

Vedlegg II viser en skjematisk oversikt over mitt totale datamateriale. På bakgrunn av de valgte artiklene bruker jeg det Braun og Clarke (2006) kaller for *data extract*. Dette viser til en mengde individuelt kodet datamateriale, som har blitt identifisert innenfor hver av artiklene og hentet fra *data item* (se vedlegg IV). Samlet utgjør dette et data sett som er materiale som defineres som viktig til min problemstilling og som er tatt ut på tvers av det totale datamaterialet *data corpus* (Braun & Clarke, 2006). Dette utgjør mine funn og vil videre bli presentert i kapittelet om analyse.

Min studie inkluderer forskning som omhandler litteratur relatert til enslige mindreårige asylsøkeres mentale helse. Det var viktig at artiklene hadde fokus på hvordan denne gruppen barn og unge opplever å møte det daglige livet med usikker oppholdsstatus. Studier som hovedsakelig fokuserte på enslige mindreårige med permanent oppholdstillatelse ble ekskludert. Barn med permanent oppholdstillatelse er ikke i min søken. De er allerede bosatt etter en mulig lang og usikker asylprosess. Mitt fokusområde i besvarelsen er barn og unge som ikke er bosatt.

3.4.2 Tematisk innholdsanalyse

Ifølge Aveyard (2014) eksisterer det flere forskjellige tilnærminger for å analysere innholdet i en tekst. Ulike tilnærminger er avhengig av datamaterialet. Dette danner grunnlaget for den tilnæringsmetoden forskeren velger (Silverman, 2013). Aveyard (2014) ser på tematisk analyse som en simplifisert tilnærming til å oppsummere litteratur. Samtidig er dette er en tilnærming bedre tilpasset mindre erfarne personer som nylig har tatt i bruk litteraturstudie Aveyard (2014). Tematisk analyse har målsettingen av å oppsummere og identifisere felles tema som fremkommer i utvalgt litteratur. Det er vanlig å kategorisere temaene under bredere hovedkategorier. De aktuelle temaene resultatet presenterer blir videre diskutert (Aveyard, 2014). Tematisk analyse er ifølge Braun & Clarke (2006) en metode som har minimal organisering men utdypende detaljer, den identifiserer og analyserer temaer som kommer frem i dataanalysen. Tematisk analyse har fordel av å være fleksibel.

Min studie er basert på en hermeneutisk tilnærming (pkt 3.1). Jeg leter etter kunnskap som eksisterer rundt temaet om enslige mindreårige asylsøkere på midlertidig oppholdstillatelse. Dette gjøres ved å analysere og gjennomgå forskningslitteratur. Induktive tilnærmingen har blitt brukt ved at jeg har vært imøtekommende for informasjon som har vist seg nyttig underveis i oppgaven. Ved å kombinere begge tilnærmingene blir dette ifølge Grønmo (2016) en aduktiv tilnærming. Både teoretisk perspektiv og problemstillingen er brukt med i analysedelen som er deduktiv. Ettersom jeg er åpen for hva forskningen forteller meg vil det være en induktiv tilnærming (Grønmo, 2016). Braun & Clarke (2006) viser til at tematisk analyse er forenelig med både essentialisme og konstruktivistiske paradigmer innenfor i psykologifeltet. Essentialisme referer til tematisk analyse som rapporterer erfaringer, meninger og realiteten til deltakere (Braun & Clarke, 2006). Konstruktivismen referer på den andre siden til når tematisk analyse blant annet fokuserer på hvordan hendelser, realiteter, betydninger og erfaringer påvirker ulike diskusjoner i samfunnet (Braun & Clarke, 2006). Samlet utgjør disse to den tematiske analysen akseptabel til å reflektere over virkeligheten i tillegg til å avdekke den (Braun & Clarke, 2006).

Ifølge Braun & Clarke (2006) skiller man mellom deduktiv og induktiv tilnærming til datamaterialet. Dersom forskeren benytter seg av en deduktiv tilnærming, såkalt top-down metode, ligger fundamentet til forskeren i en teoretisk fortolkning, det kontrollerer dannelsen av kategoriene og hva man ser etter (Braun og Clarke, 2006). Dersom forskeren benytter seg av en induktiv tilnærming, såkalt bottom-up, er det materialet som styrer forskeren og

kategorier blir utarbeidet deretter. Induktiv tematisk analyse er hovedsakelig basert på data. Deduktiv analyse er basert på forskerens teoretiske standpunkt og antakelser. Braun & Clarke (2006) sier at forskeren alltid vil være influert av egne ideer, teorier og fordommer rundt om i samfunnet en lever i. I denne masteroppgaven har jeg valgt å ha en miks av både induktiv og deduktiv tematisk analyse. Når det kommer til enslige mindreårige asylsøkere eksisterer det et bredt spekter med tidligere forskning. Jeg ønsker å se nærmere på hvordan midlertidig oppholdstillatelse påvirker de psykososialt, noe det eksisterer begrenset forskning på. På bakgrunn av dette ønsker jeg å utforske dypere om hvilke faktorer som spiller inn på deres hverdag, om hvordan enslige mindreårige asylsøkere påvirkes av en slik påkjønning.

3.4.2.1 Tema

Den største delen av det analytiske arbeidet er utviklingen av tema fra datamaterialet. Det handler om å kode datamaterialet. Det er det viktig at temaet fanger opp noe essensielt om datamaterialet til forskningsspørsmålet og viser til et bestemt nivå av meninger innenfor datamaterialet (Braun & Clarke, 2006). I min besvarelse anvender jeg en predefinert analytisk problemstilling som har vært mitt utgangspunkt i søken etter tema og undertema i det empiriske arbeidet. Dette blir presentert i analysekapittelet etterfulgt av drøfting opp mot min problemstilling.

3.4.2.2. Rike eller detaljerte beskrivelser

Videre i arbeidet er det viktig å bestemme seg for hvilken type analyse som skal utføres med tanke på datamaterialet som er tilgjengelig. På dette stadiet kan jeg velge mellom å foreta en rik tematisk beskrivelse. Dette gjennomføres av datamaterialet i sin helhet. Ifølge Braun & Clarke (2006) vil det si at tema som identifiseres, kodes og analyseres må direkte reflektere innholdet i datamaterialet. Eventuelt kan den tematiske analysen angi en mer konkret og nyansert redegjørelse av et bestemt emne eller gruppe av temaer (Braun & Clarke, 2006). Braun & Clarke (2006) sier at beskrivelsen kan assosieres til et bestemt spørsmål eller interesseområde, dette kalles en *semantisk* tilnærming. På bakgrunn av at jeg har en bestemt problemstilling jeg jobber ut i fra og at denne har vært styrende for utforming av mine temaer, bruker jeg den semantiske fremgangsmåten. Området jeg har valgt å spesifikt ha fokus på er hvordan enslige mindreårige asylsøkere opplever å være på midlertidig oppholdstillatelse og hvordan deres hverdag blir påvirket psykososialt av det. Det blir ikke inkludert empirisk litteratur som ikke belyser dette temaet.

3.4.2.3 Semantisk eller latent tema

Analysering innenfor semantisk og latent tema handler for det meste om hvilket nivå forskeren velger å analysere datamaterialet på. Ved å benytte en semantisk tilnærming blir temaer identifisert innenfor tydelige eller overflatebeskrivelser i datamaterialet. Analyseringsprosessen går likevel bort fra beskrivelser, organisering av identifiserte mønstre og oppsummering, til en tolkning der en forsøker å teoretisere betydningen av de identifiserte mønstrene og deres implikasjoner (Patton 1990) referert i Braun & Clarke, 2006. En semantisk fremgangsmåte er ulik den latente siden den ikke går i dybden på mer antagelser eller konseptualiserer ved det som blir skrevet (Braun & Clarke, 2006). Latente tilnærmingen beskrives å være mest konstruktivistisk preget. Til tross for dette finner jeg meg selv innenfor den semantiske på bakgrunn av hva jeg har med besvarelsen. Min hermeneutiske tilnærming arbeider ut i fra fortolkning av andre sine tekster.

Ifølge Berg & Lune (2012) er innholdsanalyse en av de mest utbredte forskningsmetodene, som passer til alle datamaterialer som kan konverteres til tekst. Analysen består av følgende steg: kode teksten, finne temaer og utarbeide kategorier på bakgrunn av kodene. Koder er ifølge Berg & Lune (2012) nøkkelord som gjør det lettere for en forsker å få oversikt og finne sammenhenger i et tekstkorpus. Noen koder jeg tenker vil være relevante til min besvarelse er stressfaktorer, sosial støtte, tilhørighet, integrering, mental helse, økonomi, traumatiske hendelser, usikkerhet og asylprosess. Kodene er utviklet på forhånd og jeg finner disse relevante til mitt forskningsspørsmål. De nevnte kodene kan knyttes til både det psykososiale og usikkerhet i hverdagen når en ikke kjenner til utfallet av asylprosessen. Siden dette bare er overfladiske kategorier trengs det mer arbeid med å utarbeide dette underveis i litteraturgjennomgangen. Besvarelsen min tar utgangspunkt i Braun & Clarke (2006) sine 6 ulike faser i en tematisk tilnærming: 1) gjøre seg kjent med datamaterialet, 2) generere de første kodene, 3) søke etter temaer, 4) evaluere temaer, 5) definere og navngi temaene, 6) produsere det skriftlige arbeidet.

3.4.3 Etablere kjennskap til datamaterialet

I første fase er det viktig at en får kjennskap til datamaterialet. Braun & Clarke (2006) sier at forskeren vil komme til analysen med forhåndskunnskaper og kanskje gjort opp noen tanker ved bruk av interaktive midler. I forkant av denne fasen hadde jeg som nevnt ovenfor gjort meg noen tanker om hvilke koder som kunne være aktuelle. Artikkene som er innlemmet i studien

ble lest gjennom flere ganger før selve kodingen startet. Dette var for å få en bred forståelse om hva artiklene handlet om. I tillegg er alle artiklene på engelsk og det hendte jeg måtte bruke tid på enkelte deler for å få en helhetlig forståelse. Underveis i lesingen gjorde jeg meg opp noen notater i selve artikkelen om hva som kunne være koder. For meg var det viktig for å finne mønstre.

3.4.4 Generere innledende koder i startfasen

I andre fase er det generering av de første kodene. Etter å ha lest nøye gjennom artiklene flere ganger startet kodingen. Jeg kopierte inn utsagn fra artikkelen inn i en tabell laget i Microsoft Word og laget kodene ved siden av. Jeg gikk gjennom en og en artikkel grundig og benyttet meg av nummer for å kategorisere kodene som virket mest interessant for min problemstilling, i tillegg til funn som var oftest representert i datamaterialet mitt. Repeterende koder ble markert med samme nummer for å opprettholde en viss struktur i arbeidet. Videre kategoriserte jeg kodene inn i nye skjemaer. jeg benyttet meg av ulike farger, for eksempel fikk utsagn som omhandlet stress og påkjenninger rød fargekode.

3.4.5 Søke etter temaer

Den tredje fasen starter etter at alt av datamaterialet er blitt kodet og sortert i et skjema. Man plasserer de ulike kodene som er blitt identifisert (Braun & Clarke, 2006). Jeg satt opp alle kodene i et nytt Word dokument, jeg plasserte kodene som hadde lik farge sammen i en tabell. Enkelte koder ble plassert under flere av fargekodene siden det var vanskelig å plassere de kun ett sted. Ett av målene var å ikke miste data av stor betydning for det videre arbeidet. Ved å gå gjennom alle kodene som er skrevet ned kom jeg frem til overordnede temaer, de ble plassert i en egen kategori kalt under temaer. Sub temaene ble også kategorisert med ulike farger for å understreke hvilke koder de hadde blitt utviklet fra. Sub temaene representerer en mer kompleks kategori enn koder som igjen tilslutt skal utvikles til kategorien ”Hovedtemaer”. Målet videre var å komme frem til hovedtemaer basert på undertemaer.

3.4.6 Evaluere temaer

Etter utvikling av aktuelle temaer og gjort en avgrensing kan fjerde fasen begynne. På dette stadiet var det klart at flere kategorier var svake og måtte slås sammen til mer betydningsfulle temaer. Jeg gikk gjennom de temaene og kodene som representerte datamaterialet best. Jeg

sammenlignet kodene i mulige temaer som igjen førte til en avgrensning av temaer. Etter hvert ble det tydelig hvilke temaer som ikke ble støttet opp av datamaterialet til å stå alene.

3.4.7 Definere og navngi temaer

Femte fase er i gang etter at det er fremstilt et tilfredsstillende temakart om datamaterialet (Braun & Clarke, 2006). Jeg definerte og navnga jeg temaer. Jeg identifiserte temaene ved å søke etter hva som var det mest sentrale i teksten og de aspektene som illustrerer temaene i størst mulig grad. I første omgang ved hjelp av veileder kom jeg frem til temaene *alene, tung bagasje, limbo og barn uten viktige individuelle rettigheter*. Disse 4 temaene virker å være dekkende og representativt datamateriale til min oppgave.

3.5 Gyldighet og pålitelighet

3.5.1 Datakvalitet

Min problemstilling er utformet fra egne tanker og erfaringer etter å ha jobbet med enslige mindreårige i en periode. Med bakgrunn i dette har jeg et subjektivt utgangspunkt og en forforståelse for tematikken som skal forskes videre på. Når det kommer til utvelgelse av litteratur og hva oppgaven skal belyse kan dette legge føringer på arbeidet videre. Datamaterialet må vurderes ut ifra bruksområde siden hensikten med det er å belyse ulike problemstillinger. Om datamaterialet er passende til ulike problemstillinger vil avhenge av flere faktorer. Samme sett med data kan ha ulik kvalitet ut ifra hvilken problemstilling som skal besvares. Dette betyr at ett datasett kan ha høy kvalitet på bakgrunn av den bestemte problemstillingen, det kan være lav kvalitet sammenlignet med en annen problemstilling (Grønmo, 2016).

Validitet henviser til datamaterialets gyldighet opp mot problemstillingen(e) som skal besvares (Grønmo, 2016). Høyere kvalitet på datamaterialet tilsvarer at dataene er relevante for problemstillingen. I min besvarelse blir validiteten sikret gjennom søkestrategien. Den er utviklet i samarbeid med biveileder som har den rette inngående kompetansen til litteraturstudie. Videre blir søkestrategien kvalitetssikret av min hovedveileder. Kvaliteten på forskningen min blir sikret gjennom en triangulering av forskere. Når det gjelder datamaterialets egnethet er det viktig med en teoretisk og operasjonell definering av ulike begreper slik at man går i dybden på hva problemstillingen tilsier (Grønmo, 2016). Begrepene *enslige mindreårige asylsøkere* og *psykososial* ble definert i kap 2 for å vise min forståelse av

begrepene. Gyldighetsutfordringer kan i tillegg kobles til etiske vurderinger og hensyn siden prinsippet sier at de aktuelle data skal vise til forskerens intensjoner. I min studie har jeg benyttet andre sin forskning og litteratur. Dette har krevd nøye etterrettelighet i presentering av funn. Jeg har prøvd å la mine empiriske artikler belyse problemstillingen samtidig som jeg har ivaretatt forskerens intensjoner. I en slik sammenheng har det vært en viktig holdning å ikke være utvelgende mot det forfatteren sier, samtidig som mine interesser er forsøkt ivaretatt. En klar og detaljert gjengivelse av fremgangsmåte for datainnsamling og analyse gjør det lettere for leseren å sjekke om det er samsvar mellom disse og kan resonnerer over de tolkninger og analyser i teksten for å sikre validitet. Min besvarelse dannes på grunnlag av hva andre forskere har kommet frem til tidligere, på bakgrunn av dette må validiteten gjøres rede for på ulike måter. At flere forskere har sett på den, som hoved veileder og bi veileder er med på å sikre kvaliteten i studien min.

Reliabilitet handler om hvorvidt datamaterialet er pålitelig. Dersom undersøkelsen gir detaljert informasjon om datamaterialet, styrker det ifølge Grønmo (2016) reliabiliteten. Høy pålitelighet blir uttrykt gjennom tydelig korrelasjon mellom datamaterialet fra hyppige innsamlinger. Det kan vise seg utfordrende å undersøke dette i kvalitativ metode siden selve undersøkelsen kan fremstå for avansert eller fleksibel til å bli utført på samme måte. Reliabiliteten beror på utforming og gjennomføring av undersøkelsen, for at det skal være høy reliabilitet avhenger det av en grundig og systematisk gjennomgang av datamaterialet (Grønmo, 2016). Videre sier Grønmo (2016) at datainnsamlingen må samsvares med vedtatte forutsetninger og fremgangsmåter i den bestemte besvarelsen. En måte å sørge for at reliabiliteten er høy og det er samsvar mellom datamaterialet er å ha blant annet identifisert konkrete nøkkelord. Videre er det viktig å ha kunnet avdekke databaser og utforme en søkestrategi bestående av klare inklusjons og eksklusjonskriterier. Som nevnt tidligere har det i min prosess vært viktig å følge prosedyrene og stegene Aveyard (2014) og Creswell (2012) nevner ved litteraturgjennomgang for å sikre reliabilitet i mitt arbeid. Ved å ha en systematisk søkestrategi der det er brukt bestemte nøkkelord, lokalisering av databaser og litteratur, utvikling av inklusjons- og eksklusjonskriterier, er det med på å bidra til gjentatte undersøkelser hvor det eksisterer høyt samsvar mellom datamaterialet. Jeg har benyttet meg av en screeningsprosess, empirisk litteratur har blitt ekskludert og på bakgrunn av dette vil jeg tro sannsynligheten er liten for nøyaktig samsvar mellom datamaterialet om det skulle blitt foretatt samme søk. Til tross for at arbeidet mitt er basert på tydelige inklusjons- og eksklusjonskriterier i alle faser som vedrører utvelgelse skal en ikke se bort i fra at skjønnsvurderinger kan ha oppstått underveis. Dette har

vært en stor utfordring i selve utvelgelsesprosessen, å sikre mitt forskningsmateriale til problemstillingen min samtidig at det skal tas hensyn til etterprøvbareheten.

3.6 Begrensninger og Utfordringer ved studien

Dersom jeg skulle gjort en komplett systematisk litteraturstudie ville det ha vært for ressurskrevende med tanke på tid og personer til min disposisjon i besvarelsen. Ifølge Aveyard (2014) trengs det engasjement og innsats fra flere erfarne forskere over en lengre tidsperiode. Denne masteroppgaven skal være nært det som blir beskrevet som en systematisk litteraturstudie der fokuset er rundt påliteligheten og troverdigheten. En av flere begrensninger ved denne besvarelsen er at det ikke blir foretatt noen kvalitetsvurdering av datamaterialet, det må bare passe under inklusjonskriteriene som er oppført. En annen begrensning er emnet/forskningsspørsmålet mitt. I mitt datamateriale kommer det ikke frem hvorvidt barn og unge opplever omsorgssvikt før flukt. Det nevnes heller ikke negative opplevelser med familien som kunne ha ført til flukt. Det viser seg å eksistere begrenset med datamaterialet å innhente til besvarelsen. Grunnen kan være at dette er et relativt nytt og voksende emne. På bakgrunn av at jeg kun fikk 9 artikler vil det være en begrensning i studiet mitt. Metoden jeg har valgt kan i tillegg vise seg å være utfordrende om jeg skulle brukt intervju form til å samle inn data. I dette studiet ser jeg meg nødt til å hovedsakelig benytte engelsk språklig litteratur siden det ikke er tilstrekkelig norsk forskning. Aveyard (2014) understreker at elektroniske søk ikke nødvendigvis er 100 prosent korrekt og kan medføre begrenset identifisering av litteratur som omhandler mitt emne.

Det kan ha forekommet begrensninger i studien ved delvis manglende forkunnskaper til databesøk. Basert på studiens problemstilling ble det utviklet relevante søkeord. Faktorer som medfører psykososiale utfordringer ved midlertidig oppholdstillatelse for enslige mindreårige asylsøkere er hentet fra mine utvalg av inkluderte artikler. Dette er ikke en uttømmende oversikt. Basert på mine ni artikler har det vært utfordrende å følge retningslinjen for antall sider. Jeg har brukt tid på analysen til å hente ut det som jeg mener var relevant opp mot min problemstilling. Studiene er utført i ulike land i tillegg til ulike nasjoner av enslige mindreårige asylsøkere. Landene kan ha forskjellige måter å organisere arbeidet på og gruppene kan ha forskjellig bakgrunn og kultur. Basert på dette kan det ha medført misforhold i resultatene og det kan stilles spørsmål ved overførbarhet og generalisering. Siden det er begrenset utvalg av

publisert empirisk litteratur knyttet til min problemstilling var det noe jeg ikke kunne ta hensyn til. En styrke ved studien er at den har begrenset seg til enslige mindreårige asylsøkere.

Ifølge Braun og Clarke (2013) eksisterer det ingen faste kriterier for hva som definerer god kvalitativ forskning. Innenfor kvantitativ forskning er begrepene validitet og reliabilitet ofte brukt. Disse begrepene har flere ulike definisjoner. For eksempel kan validitet defineres som om hvorvidt studien besvarer det man hadde tenkt å undersøke. Reliabilitet handler om hvor konkret forskningsfunnene er og i hvilken grad funnene kan repliseres under like omstendigheter. I hvilken grad disse begrepene kan benyttes i både kvalitativ og kvantitativ forskning er en pågående debatt ifølge Malterud (2011). Braun & Clarke (2013) sier at flere mener begrepene ikke passer inn i vurderingen av kvalitative studier. Til tross for dette eksisterer det noen retningslinjer som skal hjelpe å anerkjenne god kvalitativ forskning. Braun & Clarke (2013) repeterer Yardleys fire prinsipper for kvalitativ forskning 1) *sensitivitet til kontekst*, 2) *engasjement og metodisk styrke i prosjektet*, 3) *åpenhet og sammenheng* og 4) *videre påvirkning*. Min besvarelse vil bli vurdert opp mot disse fire.

3.6.1 Sensitivitet til kontekst

Tematisk analyse er ifølge Braun & Clarke (2006) en aktiv prosess. Forskeren har en aktiv rolle i å identifisere temaer og velge temaer i tillegg til å beskrive det for leserne. Virkeligheten kan forklares ut i fra ulike perspektiver, derfor er forskerens perspektiv og posisjon avhengig av hvilken kunnskap som framkommer (Malterud, 2011). Den kvalitative retningen møter ofte motstand, det er utfordrende for en forsker å forholde seg objektivt til forskningsprosessen og datamaterialet. Ortlipp (2008) sier at forskerens bakgrunn, verdier og kunnskap vil påvirke resultatet av studien.

Studiens gyldighet og kvalitet kan styrkes dersom forskeren viser seg sensitiv for kilder som kan presentere ulikheter i forskningsprosessen. Sensitivitet til kontekst kan for eksempel oppnås ved å innrette resultater i sammenheng med tidligere forskning på samme felt, være imøtekommende for deltakers perspektiv ved blant annet åpne spørsmål, vise sensitivitet for etiske problemstillinger som omhandler en marginalisert gruppe og åpenhet for alternativ tolkning av datamaterialet (Braun & Clarke 2013).

I min besvarelse har jeg vist datamaterialet i kontekst ved å innledningsvis presentere forskning på feltet. Artikkene som er benyttet har bestått av intervjuer av enslige mindreårige asylsøkere i tillegg til noen litteraturstudier som omhandler samme tematikk. Jeg har forsøkt å innta en eksplorerende og åpen holdning uten å affisere av forutinntatte hypoteser og holdninger, men siden jeg jobber som miljøterapeut på institusjon med denne gruppen barn og unge kan resultatene ha blitt påvirket. Det er flere undertemaer jeg gjenkjente: traumatiske hendelser, mangel på støtte og nære relasjoner, rettigheter som hadde blitt krenket er noen. Dette er barn og unge jeg vet har opplevd mye vanskeligheter og mistet nære og kjære. Til tross for dette opplever jeg mye latter, gode samtaler og godt miljø i flere arenaer hvor de opplever mestring. Jeg har diskutert sammen med min(e) veileder(e) hvordan jeg skal gå frem for å finne ulike tolkninger, de har lest gjennom kodingen som er gjort og hjulpet med å finne forskjellige hovedtemaer og kommet med viktige innspill.

3.6.2 Engasjement og metodisk styrke i prosjektet

Engasjement i forskeren kan vises gjennom en fullstendig innsamling av data, metodologisk kompetanse i tillegg til profesjonelt og personlig engasjement for emnet (Braun & Clarke, 2013). Datamaterialet gikk gjennom en kodingsprosess, det ble utviklet flere temaer og undertemaer. Enslige mindreårige asylsøkere er en sårbar og utsatt gruppe som det er noe vanskelig å få tilgang til som student. Derfor falt jeg ganske raskt på en litteraturstudie hvor jeg kunne innhente empirisk litteratur som omhandlet denne gruppen barn og unge. I gjennomgangen av artiklene følte jeg at det ikke var noen betydelige begrensninger til temaer som dukket opp. Det nevnes blant annet vennskap, omsorgspersoner, mental helse, familie, skole, utdanning og fritidsaktiviteter. Disse temaene var viktige i hverdagen deres. Flere av artiklene er skrevet av personer i feltet, med bred kunnskap om hva barn og unge trenger. Dette er artikler som har fanget min oppmerksomhet og gjort meg mer engasjert. Jeg har mye kontakt med enslige mindreårige som også har styrket engasjementet mitt. En annen metodisk styrking i prosjektet er at mine artikler har gjennomgått fagfelleevaluering.

3.6.3 Åpenhet og sammenheng

Analysering av kvalitative data medbringer en revidering av datamaterialet som eksisterer av flere ulike tolkninger samtidig. Som forsker må en dokumentere hvordan en har oppnådd de resultater og konklusjoner som presenteres (Malterud, 2011). Dette gjennomføres dersom metodevalg for datainnsamling og analyseringen er i tråd med forskningsspørsmålet, i tillegg til at datainnsamling, metode og utvalg beskrives grundig (Brown & Clarke, 2013). På denne

måten kan en erfaren forsker gjenskape samme vei i datamaterialet (Malterud, 2011). Selv om det er mulighet for ulike tolkninger er det ønskelig at flere skal kunne komme frem til lignende resultat ved samme fremgangsmåte og analytisk tilnærming også kalt prosedural reliabilitet og er egnet innenfor kvalitativ forskning. Ifølge Flick (2009) er det viktig at det kommer tydelig frem hva som er forskerens egne tolkninger og hva som er direkte sitat. I metodedelen har jeg utdypet meg om valg av metode, forklart hvorfor den er passende til oppgavens formål og gitt en detaljert beskrivelse av metodologiske fremgangsmåten.

Til å forklare funn fra datainnsamlingen har jeg brukt teori, jeg har satt resultatene i assosiasjon med tidligere forskning på enslige mindreårige. Besvarelsen er basert på mer enn en forklaring om hva enslige mindreårige asylsøkere opplever. På bakgrunn av dette er det viktig å tenke på teoretisk validitet, det vil si om nyere forskning ser på resultatene som troverdige (Maxwell, 1992). Jeg har gjennom hele analysearbeidet prøvd å opprettholde nærhet til det originale datamaterialet. Flere ganger har jeg gått tilbake til undertemaene for å sikre at analysedelen fanger opp essensen. Jeg har forsøkt å tydeliggjøre dette for leseren ved å gi egne konkrete beskrivelser av mine funn i analysen.

3.6.4 Videre påvirkning

Avslutningsvis skal en god kvalitativ studie fortelle om betydningen av resultater og hvilken påvirkning de kan vise seg å ha til studiens formål og feltet som resultatene er relatert til. Dette gjøres ved en tydelig beskrivelse om hvordan den produserte kunnskapen er betydelig for en bestemt samfunnsgruppe, eller for de som forholder seg til en praktisk eller politisk gruppe og i hvilken grad vår teoretiske forståelse kan økes gjennom denne kunnskapen (Braun & Clarke, 2013). Relevansen til resultatene vil bli beskrevet senere i oppgaven.

Kvalitativ metode kritiseres ofte for å produsere funn som ikke kan generaliseres mot en større gruppe. Enkelte hevder denne metoden ikke tar for seg en god nok fleksibel form for overførbarhet som skal overføres til andre kontekster. I et slikt tilfelle må studien gi en detaljert beskrivelse til leseren om den spesifikke konteksten og omstendighetene som er brukt. Dette skal gjøres for at leseren kan evaluere om resultatene kommer fra en ramme som kan overføres til deres ramme (Braun & Clarke, 2013). I min besvarelse har jeg gitt en detaljert beskrivelse av utvalget, datainnsamlingen og analysen for at leseren skal selv skal kunne vurdere overførbarheten til resultatene opp mot en annen gruppe. Jeg innser at resultatene fra denne studien kanskje viser seg noe begrenset og kan ikke overføres til alle enslige mindreårige.

Denne studien er basert på enslige mindreårige asylsøkere og ikke enslige mindreårige flyktninger som allerede er bosatt.

3.7 Forskningsetiske vurderinger

Kvalitet innenfor forskning kan ifølge Grønmo (2016) ses på fra tre ulike perspektiver. *Datamaterialet* handler om kvaliteten i forskningsmaterialet som skal brukes. *Metode* handler om kvaliteten i gjennomføringen i studien som fører til det siste perspektivet *forskeren*. Det er viktig at etiske vurderinger blir evaluert i forskningen. Innenfor forskning er det også viktig med reflektering og vurdering rundt etiske dilemmaer og hensyn. Barn og unge blir oftest sett på som en sårbar gruppe innenfor forskningsetiske vurderinger. De har behov for voksne rundt seg som kan ivareta deres rettigheter. Forskning som utføres av forskere og studenter er justert av etiske normer og verdier. I NESH sine retningslinjer blir det pekt på hvilket ansvar en forsker har ovenfor samfunnet (Everett og Furusest, 2012). Som masterstudent har jeg samme ansvar som en forsker. Forskingen skal kun utspringe fra min egen interesse og skal være til samfunnets beste. Ifølge Aveyard (2014) er det viktig å ha en observant holdning til egen forståelse, i tillegg belyse den ekspektansen jeg har til resultatet som kan bidra med å nyansere hva jeg ser etter. I forskningen min har jeg anvendt de som har forfattet mitt empiriske datamateriale som de berørte partene. Ved å dokumentere de referanser som er benyttet i tillegg til å overholde og tydeliggjøre hva som forfatteren selv har uttrykt og hva som er mine påstander, har jeg strebet etter å bevare det forfatterne fremlegger i fremstillingen i min analyse og drøfting. Mitt arbeid har i tillegg gått ut på å gjøre rede for mine metodiske avgrensninger, eksempelvis er at det i mine analyser kun belyses relevante funn. Formålet ved denne studien er å belyse midlertidig oppholdstillatelse blant asylbarn, på bakgrunn av det må jeg være oppmerksom på fremstillingen av gruppen slik at jeg ikke stigmatiserer den. Kalleberg & De nasjonale forskningsetiske komiteene (2006) sier at stigmatisering skjer dersom jeg bare trekker frem utfordringer eller ved generalisering av gruppen

Andre grupper som kan bli berørt i forskningsprosjektet er utvalget som fremkommer i mine inkluderte artikler. Dette er gjeldende for alle informanter som har deltatt i studiene. Enslige mindreårige asylsøkere representerer en utsatt og sårbar gruppe som ikke bør bli oversett eller generaliseres. Det er en gruppe barn og unge som har ulike historier om negative og positive opplevelser gjennom flukt og midlertidig bosettelse i asylfasen. Det har vært viktig gjennom prosessen å ikke bidra til stigmatisering av denne gruppen. Det har vært viktig at belysningen av tenkelige årsakssammenhenger slik artiklene er fremstilt ikke har blitt berørt av moralistiske

holdninger. Ved hjelp av mitt teoretiske rammeverk har mine analytiske fortolkninger blitt fokusert innenfor en bestemt ramme, slik at faren for en preget analyse av egne subjektive meninger og forforståelser er blitt redusert.

4. Analyse

I dette kapittelet presenterer jeg funnene fra den tematiske analysen. Grunnlaget for hva jeg ser etter i datamaterialet mitt er de forskningsspørsmålene jeg har utarbeidet. Temaene mine har blitt utviklet på bakgrunn av ett forskningsspørsmål: *Hva sier litteraturen om enslige mindreåriges psykososiale utfordringer og hvilke behov har de?* Funnene kommer til å bli presentert med bakgrunn for relevans opp mot min problemstilling. På bakgrunn av det kommer jeg ikke til å redegjøre for alle funn i de inkluderte artiklene i besvarelsen. Det er en bevisst avgrensning som er gjort for å kunne belyse problemstillingen min. Litteraturen som utgjør datamaterialet mitt er kun internasjonalt.

Vedlegg III viser en oversikt over inkluderte artikler som er tatt med i studien, i tillegg til en metodologisk beskrivelse av hovedfunn. Artiklene diskuterer ulike forekomster fra mental helse ^{2, 3, 4}, sosialarbeiderens rolle ^{1, 5, 7}, ivaretagelse av enslige mindreårige asylsøkere ⁸, rettigheter og juridisk lovverk ^{4, 7, 8}. Begge metodene, kvalitativ og kvantitativ er brukt like mange ganger i studien. En artikkel er en systematisk litteraturstudie ¹ bestående av 20 deltakere i fokusgrupper i tillegg til nasjonal undersøkelse basert på 525 organisasjoner. Antall deltakere i valgte artikler varierer fra 7 ⁶-920 ⁵. 5 av artiklene har barn som utvalg ^{1, 3, 5, 6, 7}, en artikkel har barn og familier som utvalg ⁵, resterende tre artikler har ungdommer og godt voksne som deltakere ^{2, 4}. En artikkel bruker kvalitativt feltarbeid ⁸. En annen artikkel benytter seg av *mixed methods* ³ som består av en blanding av kvalitativt og kvantitativt metodevalg. Artiklene er fra tidsrommet 2006-2014, en er fra 2006 ⁵, en fra 2009 ⁴, en fra 2010 ³, to fra 2011 ^{1, 2}, to fra 2012 ^{6, 7} og en fra 2014 ⁸.

4.1 Barn som rettighetsbærere.

Gjennom et sosialøkologisk perspektiv kan en forstå barns utvikling gjennom samspill mellom barnet og miljøet. Påvirkningen skjer toveis ved at barn fra fødselen av vil ha medfødt personligheter og erfaringer som aktivt er med på å skape egne miljøer ved å velge ulike omgivelser som er forsonlig med dets individualitet (Kvaran, 2010). Modellen til Bronfenbrenner (1979) er med på å gi en forståelse av hvordan livet til enslige mindreårige

asylsøkere kan bli sett på i et større perspektiv. Denne gruppen barn har ulike voksne personer til å fungere som et støttende nettverk samtidig som de har historier om flukt med seg. Gjennom flukten kan barn ha blitt påvirket av ulike regler, normer og verdier som gjennom tiden har formet de. Hvordan denne gruppen med barn og unge håndterer deres hverdag vil være påvirket av omgivelser de har vokst opp i. Dette kan knyttes til de ulike nivåene i Bronfenbrenner (1979) sin modell hvor samspillet mellom nivåene påvirker hverandre. Flere av barna har opplevd tap av nære omsorgspersoner. Det er viktig med et hjelpeapparat som kan legge til rette for trygge utviklingsmuligheter som er med på å skape relasjoner, tillitt og utdanning slik at de får struktur i hverdagen.

I dagens samfunn er barn som rettighetsbærere et relativt nytt fenomen. Barn har i et historisk syn oftest blitt behandlet som rettsløse, sårbare og foreldres eiendom (Opdal, 2002). Enslige mindreårige asylsøkere får ofte deres rettigheter krenket til tross for at regelverket skal virke beskyttende. Det kan være i form av alderstesting eller en lang og krevende asylprosess uten noen voksne til å passe på. Med tiden har hvert barn blitt tildelt egne rettigheter, for eksempel vern mot diskriminering og rett til liv og utvikling. Dette har medført at synet på barn har endret seg fra sårbarhet til anerkjennelse som selvstendige individer. Dette viser seg ikke like gjeldende for alle enslige mindreårige asylsøkere. Rettighetsperspektiv kan lett gi barna offerstatus, de blir sett på som objekter for hjelp uten anerkjennelse for deres medvirkning (Eastmond & Ascher, 2011). Lovene og rettighetene som skal beskytte er utformet av voksne som håndhever og forvalter rettighetene. Det viser seg viktig å være bevisst på et rettighetsperspektiv i ulike situasjoner siden dette kan få konsekvenser for hvilken måte disse forstås og virkeliggjøres.

4.2. Enslige mindreårige asylsøkere med tung bagasje

I den empiriske litteraturen knyttet til enslige mindreårige asylsøkere, midlertidig oppholdstillatelse og psykososiale utfordringer finner jeg fire hovedtemaer; 1) *tung bagasje*, 2) *alene*, 3) *limbo*, 4) *barn uten viktige individuelle rettigheter*. Jeg har valgt å presentere funnene først, dermed drøfter jeg det i et eget avsnitt. Tabell I, II, III og IV gir en oversikt over hvilke artikler som utdyper hovedtema og undertema. Førstnevnte tema har undertema *eksponert for traumatiske påkjennelser/hendelser, gjennom flukt og i vertslandet*.

Tabell I. Artikler som tematiserer Tung bagasje.

Hovedtema	Undertema	Forekomst	
		Hovedfaktorer/Eksponeringer	Artiklene
Tung bagasje	Eksponert for traumatiske påkjenninger/hendelser <ul style="list-style-type: none"> - Gjennom flukt - I vertslandet 	Artikler som dokumenterer traumatiske opplevelser som er erfart gjennom flukt til vertslandet	2, 4, 5, 6

Den tematiske oversikten i tabell I viser at 4 av totalt 8 inkluderte artikler i min litteraturstudie tematiserer det å føle seg *alene* når en undersøker hva barn har opplevd gjennom flukt. Vedlegg III skisserer de metodologiske karakteristikkenes og hovedfunn i studiene.

4.2.1 Tung bagasje.

De fleste enslige mindreårige som ankommer vertslandet har en utfordrende forhistorie. Begrepet tung bagasje vil si at barn og unge har erfart en eller flere negative forhold de har utfordringer med å glemme og kan påvirke de i fremtiden. Begrepet kan ses på som en utfordrende erfaring å ha med seg fra hjemlandet. Det er betydningsfullt til hvordan man møter barn og familier som er eller har vært på flukt. Tung bagasje referer til negative psykososiale faktorer som har noe å si for utviklingen til enslige mindreårige. Ulike tilfeller for eksponering av stress kan være mangel på mat, omsorg, krig og utviklingsmuligheter i hjemlandet. I artiklene 4 og 6 blir det oppsummert hvilke faktorer som er knyttet til blant annet redde barn, hvordan det er å bli forlatt og etterlatt til seg selv, stressorer en opplever under flukt og hvordan disse barna blir påvirket av en lang asylprosess. Å bryte med hjemlandet sitt er traumatiserende i seg selv. Flere er redde for å miste en del av identiteten. Det å komme til et nytt land kan være belastende for både voksne og barn. Man skal tilpasse seg til et nytt liv i påvente av en lang asylprosess. Mange av disse barna får ikke tilstrekkelig omsorg og oppfølging etter lengre tid på flukt.

Kalverboer, Zijlstra og Knorth (2009) viser i sin studie i Nederland at tung bagasje henger sammen med negative opplevelser fra hjemlandet. Disse negative opplevelsene fører til at barn

må flykte og søke om bosted i et nytt land. Flere faktorer som fører til flukt er krig, mangel på mat, omsorg, skolegang og redde foreldre. Disse stressfaktorene har en negativ påvirkning på det psykososiale livet, dette kan medføre psykologiske utfordringer som PTSD. Dette er en sammenheng med hva Deveci (2012) har funnet i sin studie i England. Deltakerne i denne studien er fra Benin, Afghanistan, Irak og Kinshasa. Det er flere barn som er tvunget på flukt på bakgrunn av ulike opplevelser og må klare seg selv i lengre perioder uten omsorgspersoner. Hvordan disse barna blir møtt etter ankomst til vertslandet har mye å si for hvordan de håndterer fortid og vanskeligheter som blir møtt i fremtiden.

Kalverboer et al. (2009) deler barn fra sin studie i tre ulike kategorier: *Barn som er traumatisert fra hjemlandet, barn som er skadet som følge av psykisk syke foreldre og barn som følge av lang asylprosess er blitt utsatt for utviklingsskader.* Disse punktene beviser at barn blir utsatt for påkjenninger i en kritisk alder som har negativ påvirkning og dermed utsatt for det en kan kalle tung bagasje. Fraværende omsorg i hjemlandet førte til at tidligere utviklingsskader forverret seg i vertslandet og barna følte seg ekskludert. Både Kalverboer (2009) og Devici (2012) viser i sin studie at flere av barna har blitt utsatt for negative opplevelser som har ført til flukt fra hjemlandet. Det de har med seg av tung bagasje kan blant annet være historier om overgrep, menneskehandling, forfølgelse, krig, tvangsrekruttering som barnesoldater og vitne til drap av familiemedlemmer. Som følge av negative opplevelser er det viktig at vertslandet tar ansvar og skaffer hjelpen det er behov for slik at barn kan bli inkludert i samfunnet og ikke føler seg alene, men som Deveci (2012) sier er det særdeles viktig at det først og fremst kommer fra personer barn stoler på. Kalverboer (2009) viser også til at barn har behov for stabile miljø til å vokse opp i. Gode eksempler på dette er samspill med jevnaldrende og skolegang. Lykkes barna med dette er det større sjanse for at de føler tilhørighet til samfunnet og lykkes videre i livet.

Enslige mindreårige er ofte utsatt for traumatiske hendelser som påvirker deres hverdag. Det skjer blant annet gjennom negative hendelser de opplever gjennom flukt fra hjemlandet. Å være utsatt for slike hendelser kan medføre en krevende hverdag og ofte er det behov for hjelp fra helsevesenet, dette i form av psykologer, leger og ellers nære relasjoner. Mange av disse barna som har vært på flukt har opplevelser med seg som har vært eller er skadelig. Traume er en form for skade og det eksisterer ulike former for traumatiske hendelser. Blant annet så viser artiklene 4, 5, 6 og 8 til traumer som har kommet av krig, overgrep, ulykker, vitne til drap og boforhold i hjemlandet. En del av barna som opplever traume er utsatt for Posttraumatisk

stresslidelse hvor reaksjoner på en hendelse kan vare over lengre tid. I artiklene er det fire kriterier som går igjen som forklarer hva PTSD er: *utsatt for omfattende hendelser, opplevelse av flashbacks, ikke tenke på hendelsen og en følelse av å være mer på vakt*. Flere av disse barna er overlatt til seg selv og mange føler de ikke er trygg selv om de har ankommet et nytt land. De som flykter fra hjemlandet ender ofte opp i eksil, de er løsrevet fra sitt nettverk fra hjemlandet. De ender opp sårbare uvitende om deres nære er i live. I arbeidet med disse er det viktig med terapeutisk kompetanse og gjensidig respekt.

Kalverboer et al. (2009) viser i sin studie en sammenheng mellom traumatiske hendelser og flukt. Flere av barna har blitt utsatt for risikofaktorer i en kritisk alder som medfører psykologiske påkjenninger. Flere er i faresonen for utviklingsskader som angst, mareritt, problemer i sosiale områder og lav akademisk utførelse i skolen. Analysen til Goosen, Kunst, Stronks, Van Oostrum, Ultenbroek & Kerkhof (2011) i Nederland tyder på at det er en sammenheng mellom traumatiske hendelser og selvmordsforsøk. Deltakerne fra studien kommer fra Asia, Afrika og Europa. Det fremkommer at selvmord og selvmordsforsøk var grunnet dårlig mental helse blant asylsøkerne siden de ikke fikk tilstrekkelig hjelp. Studien viser til flere risikofaktorer som førte til selvmord og selvmordsforsøk: *langvarig asylprosess (30,4%), problemer i par forhold (21,2%), tap av familiemedlem (13,1%) overført til annet land og rusmisbruk (9,2%) og leveforhold (3,9%)*. Spinhoven, Bean og Eurelings-Bontekoe (2006) diskuterer i sin studie fra Nederland hvorvidt traumatiske hendelser påvirker hukommelsen til barn og unge som skal søke om permanent oppholdstillatelse. Studien er basert på selvrapporing blant enslige mindreårige. Hele 86,4% av deltakerne endret sine svar ved å søke om permanent oppholdstillatelse. Dette er med på å svekke troverdigheten og kan medføre vansker med videre opphold. I Deveci (2012) sin studie har barna gjennomgått en turbulent flukt fra hjemlandet og blitt vitne til flere opplevelser som kan kategoriseres som traumatiske hendelser. Barna i studien nevner *krig, politisk eller religiøs forfølgelse, rekruttering som barnesoldat og mislighold av menneskerettigheter*.

Felles for disse barna er blant annet at mange flykter uten sine foreldre. Kalverboer et al. (2009) beskriver hvordan barn uten foreldre er i faresonen for utviklingsskader som følge av traumatiske hendelser. Ved manglende barneoppdragelse etter ankomst i vertslandet stagnerer barns mentale helse. Det kommer frem av studien at mange barn var uten et støttende nettverk. Det kan vises til det samme i studien til Deveci (2012), det illustreres hvordan barna har ankommet vertslandet alene uten omsorgspersoner. Alle artiklene beskriver en sammenheng

mellom ulike fysiske symptomer som enslige mindreårige kan oppleve etter traumatiske opplevelser. Det er snakk om *magesmerter, hodepine, angst, depresjon, selvskading og selvmordstanker*. I Goosen et al. (2011) er det som nevnt tidligere en klar sammenheng mellom traumatiske hendelser og selvmord/selvmordsforsøk. Det kommer frem at mannlige asylsøkere er de som er dårligst til å oppsøke hjelp. Dette kan henge sammen med at flere ser på det som tabu og skambelagt, og vil ikke bli sett på som gal. Kvinner hadde flest tilfeller av selvmordsforsøk når det gjelder selvmord, men grunnet få tilfeller kunne det ikke trekkes noen konklusjoner. Goosen et al. (2011) argumenterer for at det er en tydelig sammenheng mellom høy selvmords forekomst blant menn med at de ofte risikerer å bli sendt tilbake til hjemlandet.

For barn som opplever å være i en slik utfordrende situasjon er det viktig å ikke skyve på med ulike helsetjenester. Ofte er det fremmede personer barn og unge møter. Deveci (2012) påpeker at barn burde forholde seg til en trygg voksenperson de allerede har etablert kontakt med, slik kan en fortsette å bygge en trygg relasjon hvor barn føler de blir sett og hørt. Traumatiske opplevelser kan være utfordrende å snakke om. Noen ganger kan det gagne barnet om det blir tatt hånd om sosialarbeidere, fosterhjem, lærere og andre instanser som kan gi emosjonell støtte og omsorg framfor terapeuter.

Signifikante funn fra alle artiklene viser at omsorg og stabilitet er viktig for enslige mindreårige som har blitt eksponert for traumatiske hendelser. Flere barn og unge gir uttrykk for å ha en voksen person de kan stole på. Det er ikke i alle tilfeller profesjonelle helsearbeidere vil være det første eller mest effektive å prioritere (Deveci, 2012). I Goosen et al. (2011) blir det i motsetning til Deveci (2012) poengtert hvor viktig det er at asylsøkere som har utfordringer med sin mentale helse får hjelp. Dette må ses i sammenheng med selvmordsratene som blir oppsummert. En betydelig faktor analysen viser er viktigheten av å trene de som jobber innenfor helsetjenesten til å gjenkjenne symptomer. Nettopp for å forhindre at selvmordsstatistikken blant asylsøkere øker. I Kalverboer et al. (2009) sin studie blir det vektlagt på en trygg og omsorgsfull barneoppdragelse i et stabilt miljø etter ankomst til vertslandet.

Enslige mindreårige asylsøkere kan ha opplevd traumer og tap i ulik grad som følge av flukt og endring i livssituasjon. Ved ankomst til vertslandet vil det være viktig at de blir tatt hånd om profesjonelle innenfor helsevesenet og andre voksne som kan gi omsorg. Ansvar for enslige mindreårige skal ligge hos myndighetene. Det innebærer å skaffe et hjem, utdanningstilbud og en form for tilhørighet (Newbigging & Thomas, 2011). Ivaretagelse av denne gruppen barn

krever at noen tar ansvar. Dessverre hender det at mange blir overlatt til seg selv og må gå gjennom flere faser av livet alene. I arbeid med enslige mindreårige asylsøkere er det fire ulike temaer som viser seg essensielt å jobbe etter ifølge Newbigging & Thomas (2011). Disse nøkkelbegrepene er *språk og kommunikasjon*, det blir beskrevet viktigheten av å holde språket på et nivå der kommunikasjon mellom parter går veldig fint. *Holdning og tillit* er et nøkkelbegrep. Viktigheten av å være åpen og vennlig står sentralt i møte med enslige mindreårige asylsøkere. Tredje nøkkelbegrepet er *familie*. Oppholdsstatus hadde en ringvirkning på hele familien når det gjelder mental helse. Siste begrepet er *emosjonelt velvære* hvor viktigheten av å adressere støtte til problemer som oppleves er sentralt.

I dette teamet har jeg vist hvordan enslige mindreårige som flykter har med seg tung bagasje. Dette kan medføre psykologiske påkjenninger som gjør hverdagen ekstremt krevende. Krevende i den form at flere kan ha mentale problemer som post traumatisk stresslidelse og selvmords tanker. Asylbarna mister en del av hvem de er gjennom flukten og er i de fleste tilfeller nødt til å klare seg på egenhånd. De er avhengige av at landet de kommer til tar ansvar for ivaretagelse og sørger for en trygg og meningsfull hverdag. Teamet tung bagasje har hatt fokus på viktigheten av å bygge trygge relasjoner til omsorgspersoner og tilhørighet slik at denne gruppen barn skal føle seg ivaretatt.

4.2 Alene

Tabell II. Artikler som dokumenterer det å føle seg alene ved mangel på nære relasjoner og nettverk.

Hovedtema	Undertema	Forekomst	
		Hovedfaktorer/Eksponeringer	Artiklene
Alene	Mangel på tilpasset støtte og tilsyn i vertslandet <ul style="list-style-type: none"> - Nære relasjoner - Nettverk 	Artikler som dokumenterer hvordan enslige mindreårige asylsøkere opplever å være alene i vertslandet uten å ha noen nære relasjoner	1, 3, 6

Correa-Velez, Gifford & Barnett (2010) dokumenterer i sin studie i Australia at flere opplever å leve utenfor samfunnet de første leveårene i det nye vertslandet. Nøkkelfaktorer som kommer

frem i studien er at de som faller ut lever i et ekskludert samfunn. Det kommer frem i studien at 1/5 av de enslige mindreårige asylsøkerne opplevde mobbing på skolen i tillegg til å bli utsatt for diskriminering. Correa-Velez et al. (2010) viser til en tabell som illustrerer utfall for enslige mindreårige asylsøkere i en periode på tre år. Kjønnsmessig ble det ikke funnet noen signifikante funn. Det kommer tydelig frem at kontakt med jevnaldrende er en viktig faktor for å opprettholde en god mental helse. Correa-Velez et al. (2010) viser i sin studie at det er en sammenheng mellom gode skole prestasjoner og kontakt med jevnaldrende. De som ikke presterte like godt opplevde ofte å føle seg alene. Mangel på nære relasjoner og nettverk medførte lavere subjektiv helse når det kommer til sosial status og kontakt med jevnaldrende. Mobbing kom frem som en betydningsfull faktor som reduserte den subjektive helsen hos enslige mindreårige asylsøkere på de fleste arenaer. Kontinuerlig og god kontakt med jevnaldrende viser seg som en betydningsfull faktor til psykisk og fysisk helse. Correa-Velez et al. (2010) konkluderer i studien at enslige mindreårige asylsøkere som ankommer vertslandet med god mental helse trives fremover.

Newbigging & Thomas (2011) dokumenterer i sin studie i England viktigheten av å ivareta enslige mindreårige asylsøkere og deres interesser. I studien er barna fra Somalia, Libanon, Pakistan, Angola, Iran, Jamaica, Sør Afrika, Sudan og et annet land som ikke er spesifisert. Det kommer frem i studien at ansvaret for ivaretagelse burde ligge hos staten hos sosialtjenesten. Hos enslige mindreårige flest var tilhørighet i en familie viktig. Flere ønsket å bli plassert i en familie med samme kulturelle bakgrunn. Funn i studien indikerer på at enslige mindreårige asylsøkere finner det vanskelig å føle tilhørighet sammenlignet med jevnaldrende som er født å oppvokst i vertslandet, dette skyldes mangel på bestemmelse om opphold (Newbigging & Thomas, 2011). I en slik situasjon var det flere som ikke kunne søke høyere utdanning og som følge av det fikk lav selvtillit. Videre i studien dokumenterer Newbigging & Thomas (2011) at utdanning og fritidsaktiviteter er viktige faktorer som er med på å bygge relasjoner og nettverk med jevnaldrende. Disse er viktige siden de er med på å bygge opp selvtilliten og identiteten deres. Studien viser videre at det eksisterer en sammenheng mellom nettverk og relasjoner mot det å være forberedt på en eventuell hjemsendelse. Flere av barna i studien har blitt utsatt for menneskehandel, for de var det særdeles viktig å ha noen som kunne passe på den å tilrettelegge for nødvendige hjelpetiltak som medførte beskyttelse. Newbigging & Thomas (2011) viser til lignende behov for enslige mindreårige asylsøkere i forbindelse med utvikling av sosiale nettverk. Som det fremkommer av studien er fraværet av relasjoner og nettverk ødeleggende for videre fungering i livet. Det er en støtte som er med på å bygge opp selvtillit og tilhørighet

i samfunnet (Newbigging & Thomas, 2011). Studien belyser fraværet av sosial støtte hvor asylsøkende barn ikke får dekkende støtte til fritidsaktiviteter, i tillegg til begrenset mulighet til skole for barna grunnet oppholdsstatus.

Som nevnt under punkt 4.1.1 dokumenterer Deveci (2012) i sin studie hvordan enslige mindreårige asylsøkere som ankommer vertslandet oftest blir overlatt til seg selv. Det viser seg viktig at denne gruppen barn blir tilvist en talsperson som kan snakke deres sak om rettigheter og støtte. Det forekommer flere ganger at disse barna gjennomgår en krevende asylprosess. Det er lett å bli beskyldt for kriminalitet i tillegg til å bli stilt andre krevende spørsmål (Deveci, 2012). Ifølge Deveci (2012) er det å ha en representant utrolig viktig. Representanten skal helst ha kunnskap angående asylprosessen og fremstå som en pålitelig voksen slik at enslige mindreårige asylsøkere slipper å gjennomgå alt alene. Funn fra studien viser til at flere av barna opplever det traumatisk å være alene. Derfor er det viktig at asylbarna blir tatt hånd om av omsorgspersoner og jevnaldrende slik at de får en følelse av tilhørighet og kan delta på fritidsaktiviteter (Deveci, 2012). Etter ankomst til vertslandet vil det være avgjørende psykisk og fysisk hvordan enslige mindreårige asylsøkere blir tatt hånd om av profesjonelle sosialarbeidere eller andre voksne. Funn i studien viser at noen av barna er forlatt til å bo alene. De hadde ikke kunnskap om sosialarbeidere og visste dermed ikke om det. Flere av ungdommene rapporterte at de bodde alene og følte seg deprimerte. Bostedet var uten tilsyn av en voksen. De følte angst, depresjon og tilbaketrukkethet fra omverdenen i tillegg til å føle seg utmattet av å tenke på fremtiden (Deveci, 2012).

Enslige mindreårige asylsøkere uten tilsyn følte det var utfordrende å bo med jevnaldrende i et slikt tilfelle at mange endte opp med dårlige vaner og risikabel oppførsel. Videre i studien viser Deveci (2012) til at det er mange som ankommer vertslandet uten noen form for støtte eller omsorg. Dette blir sett på som alvorlig, enslige mindreårige asylsøkere er en gruppe barn som trenger veiledning inn i voksenlivet. Barna i studien til Deveci (2012) har ønske om å få starte på skolen. Det er en arena som kan gi bedre framtidsutsikter og bidra til å skape nettverk og relasjoner slik at de ikke trenger å føle seg alene. Slik det framkommer i studien er det mange barn som bryter med sine omsorgspersoner gjennom flukten og dermed blir overlatt til seg selv i vertslandet. Deveci (2012) konkluderer med at voksne som hjelper denne gruppen barn bidrar til at de kan håndtere fortiden, nåtiden og fremtiden mye bedre. For fagfolk, å se bort fra sin profesjonelle rolle og heller møte barn og unge som en voksen er med på å bygge opp relasjon og trygghet.

Dette teamet har hatt fokus på hvordan enslige mindreårige asylsøkere opplever å føle seg alene. Hovedfunn peker på at tilhørighet, hjelp fra voksne, utdanning og nettverk er kritisk for at de skal kunne ha en fungering i hverdagen. Det er også blitt pekt på viktigheten med en representant som taler deres sak slik at de slipper å gjennomgå asylprosessen alene. Deres subjektive helse er en faktor som blir påvirket negativt dersom det oppleves diskriminering og mobbing. Det samme kan sies når det dreier seg om bestemmelse om oppholdstillatelse.

4.3 Limbo

Tabell III. Artikler som tematiserer enslige mindreårige asylsøkere som lever i limbo.

Hovedtema	Undertema	Forekomst	
		Hovedfaktorer/Eksponeringer	Artiklene
Limbo	Mangel på kontroll over egen livssituasjon. <ul style="list-style-type: none"> - Lang og belastende asylprosess - Angst for hjemsendelse 	Artikler som viser til enslige mindreårige asylsøkere som føler seg hjelpeløs	4, 5, 8

I Griffiths (2014) sin studie i England framkommer det at migrasjonssystemet kan være en usikker og ustabil instans, selve asylprosessen er en betydelig faktor der en venter på ukjent utfall. Asylsøkere som har fått avslag om oppholdstillatelse har ikke tillatelse til å arbeide i landet og har dermed større sjanse for økonomiske utfordringer til å ta vare på seg selv. Asylprosessen kan innebære en sen beslutning berørt av byråkrati, søknader, intervjuer, papirarbeid og rettslige høringer. Det hender det forekommer forsinkelser når det gjelder beslutninger til asylsøkere. De får vite beslutningen måneder eller år etter selve avgjørelsen (Griffiths, 2014). I studien til Kalverboer (2009) var det totalt 52 familier som var i faresonen for å bli sendt tilbake til hjemlandet. Ekspertene mente derimot at familiene måtte få innvilget oppholdstillatelse siden det allerede påvirket sårbare barn og familier negativt for de som oppholdt seg lenge i landet. Barn som er på flukt er utsatt for en lengre asylprosess etter ankomst til et nytt land. Både Kalverboer (2009) og Deveci (2012) viser til hvor krevende det er å leve i angst i påvente av svar. Kalverboer et al. (2009), Goosen et al. (2011), Spinhoven et al. (2006)

og Deveci (2012) legger særlig vekt på asylprosessen som en traumatisk hendelse for enslige mindreårige. Det vises for eksempel i studien til Goosen et al. (2011) som beskriver asylprosessen som den største faktoren til selvmord/selvmoordsforsøk.

Kalverboer et al. (2006) hevder at barn og unge blir utsatt for en krevende asylprosess, det påvirker de både psykisk og fysisk med tanke på at en aldri vet tiden det tar for et utfall av saken. Deveci (2012) har lignende funn, det å leve i limbo i påvente av en asylsak viser seg som en svært krevende situasjon. Barn og unge lever i frykt for å bli sendt tilbake til en situasjon som bare medfører angst og elendighet. Griffiths (2014) viser til at flere måtte vente i måneder på å få rettsforhandlinger under en asylprosess, dette var i påvente av dommeravgjørelser, møter med ambassader og for at identitetsdokumenter skulle tas med i beslutninger. I møte med en kurdisk ungdom kommer det frem hvordan saken hans hadde blitt sittende fast i 6 år, vedkommende hadde bodd i England i 8 år hvor han bare hang rundt butikken til en venn (Griffiths, 2014). Asylsøkere med avslag som nevnt tidligere har i sjeldne tilfeller tillatelse til å arbeide og har dermed ikke så mye å fylle opp dagene med. Flere av asylsøkerne med avslag er berørt av flere former for ventetid, noen holder fast med et falskt håp om at deres sak bare er forsinket slik at det tilslutt ender med et positivt utfall. Flere av deltakerne i studien til Griffiths (2014) var misfornøyde med at andre kunne motta en asylbeslutning mye raskere. De var engstelig for å vise sinne mot systemet og bekymret for at det kunne få konsekvenser på asylsøknaden.

I studien til Goosen et al. (2011) blir det dokumentert hvordan asylprosessen er en slik påkjennelse at hovedfaktorene til selvmordene er grunnet selve prosessen og negative utfall av den. Flere av deltakerne i studien har gitt uttrykk for at de synes ventetiden har vært belastende og utfordrende. Noen har ventet i flere år på en beslutning uten at det kan ha skjedd noen form for fremskritt. For mange er det en ventetid som de takler dårlig. Planleggingen av fremtiden i tillegg til ikke å ha tillatelse til å jobbe medfører at flere føler seg utelukket fra samfunnet og ikke kan oppnå mål som å gifte seg eller å starte familie. Ifølge Griffiths (2012) viser forskning at usikkerhet rundt asylprosessen skildrer en alvorlig omveltning i livssituasjonen. Personer som er berørt kan gå gjennom en forvirrende forandring. Det er knyttet mye spenning rundt usikkerheten for asylsøkere grunnet manglende kontroll på situasjonen. Til tross for dette trekker Griffiths (2014) frem noen positive faktorer som er erfart av asylsøkere. Det var blant annet flere som utnyttet tiden til å føle seg som en student, våkner sent, drikker og stevnemøter. I tillegg til usikkerhet og manglende kontroll på prosessen var manglende suspensjon på en

annen side en form for frigjørelse fra familiære, religiøse og sosiale arenaer. Midlertidighet kan ha en positiv effekt i tilfeller der asylsøkere har støtte fra andre hold for eksempel de som ikke er utsatt for tvangsreturnering og ikke utsatt for fare. De som er i stand til sistnevnte bruker ventetiden til noe produktivt, asylbeslutningen berører ikke de men viser seg som et aspekt av deres liv (Griffiths, 2014).

I teamet Limbo er det sett på hvordan en lang og krevende asylprosess kan være ødeleggende. Det viser seg at for mange kan det ta flere år før det kommer en bestemmelse. Ved å leve med en slik usikkerhet blir hverdagen betydelig innskrenket. Dette er en prosess hvor flere er redde for å bli sendt hjem i tillegg til å føle seg utelukket for samfunnet. Limbo kan føre med seg tilfeller av selvmord og selvmordsforsøk, det er en traumatisk situasjon uten å vite hva som skjer videre. Til tross for en slik krevende hverdag blir det trukket frem noen positive faktorer som kan bringe frem en bedre selvfølelse.

4.4 Barn og unge uten viktige individuelle rettigheter

Tabell IV. Artikler som tematiserer manglende rettigheter for enslige mindreårige asylsøkere

Hovedtema	Undertema	Forekomst	
		Hovedfaktorer/Eksponeringer	Artiklene
Barn og unge uten viktige individuelle rettigheter	Mangel på stabilitet og tilhørighet. - Manglende oppfølging av rettigheter.	Artikler som viser til enslige mindreårige asylsøkere som føler deres rettigheter ikke blir ivaretatt	7

Hek, Hughes & Ozman (2012) sier i sin studie fra England at barnekonvensjonen artikkel 3 skal legge vekt på behovene til barn og unge som skal søke asyl. Den britiske regjeringen kom med et unntak for denne bestemmelsen som mottok kritikk fra andre hold. Flere organisasjoner argumenterte med at unntaket sørget for dårligere beskyttelse til asylsøkende barn. Barns rettigheter skal komme tydeligere fram og hensynet til barnets beste skal legges mer vekt på, det skal være et primært hensyn om bestemmelser som vedrører barnet (Hek et al. 2012). Hek et al. (2012) viser til ulike dommer, barn har blitt behandlet ulikt og deres rettigheter krenket,

for eksempel har barn blitt fysisk skadet, deres foreldre arrestert uten å tenke konsekvenser for barna og deportering av barn til tredjeland. Studien belyser flere sider om ulike rettigheter barna har, barnets beste skal veie tyngre enn innvandringskontroll.

Enslige mindreårige asylsøkere under 18 kan bli påvirket av opplevelser som er innenfor innvandringsystemet (Hek, et al. 2012). Artikkelen viser til at flere barn og unge kan risikere forvaring dersom en alderstesting tilsier at de er 18 år og over. Forvaringen gjelder i all hovedsak barn i familier. Ifølge Hek et al. (2012) påvirker aldersvurdering flyktningstatus. De fremhever en statistikk fra myndighetene som viser at barn med avslag på asylsøknaden steg fra 23 prosent til 85 prosent i 2008 sammenlignet med de under 18 år og de som ble vurdert over 18 år. Mange enslige mindreårige asylsøkere kommer med dokumenter som viser seg å være falske, i slike tilfeller er alderstesting mye brukt selv om det er en metode som kan virke straffende og diskriminerende. Hek et al. (2012) referer til ILPA (2006) som sier at fagfolk ofte reagerer på at barn i alderen 15, 16 og 17 blir behandlet som voksne. I tilfeller av denne arten kommer det fram at barn skal behandles som barn med mindre det er tydelig at alderen tilsier over 18 år. Videre sier Hek et al. (2012) at alderstesting ikke er en lovpålagt ordning men at rettspraksisen har kommet med en veiledning for hvordan det skal gjennomføres. Det er flere punkter som kommer frem om hvordan rettigheten til barn og unge som søker asyl skal sikres i en asylprosess.

Barn som søker asyl blir ifølge Hek et al. (2012) ikke inkludert i fattigdomsstatistikken og blir dermed nektet et grunnleggende behov for beskyttelse. Rettigheten til flere barn blir svekket i form av dårlige overnattingsplasser og er med på å marginalisere asylbarna ved at staten tilbyr kuponger som kan brukes i bestemte butikker (Sales & Hek (2006) refert i (Hek et al. 2012)). I 2004 trakk asyl og innvandringslov i England grunnleggende støtte fra asylfamilier med avslag, § 9 i loven sier at det bare er barn under 18 år som skal motta støtte og barn som hadde kommet bort fra sine foreldre (Hek et al. 2012). Dette kunne vise seg potensielt farlig for barn, de ble presset inn i et miljø tvunget til å foreta seg kriminelle handlinger for å dekke sine behov. Hek et al. (2012) referer i sin studie til Clarke & Nandy (2008) som i en liten skala dokumenterte effekten av § 9, hvilke erfaringer barn og unge gjorde seg med goder som økonomisk støtte, mangel på mat og grunnleggende tjenester. Med tiden er § 9 blitt tatt bort men som fortsatt potensielt kan gjeninnføres. Studien til Hek et al. (2012) dokumenterer hvordan barn og unge får begrenset tilbud om utdanning og hvordan det påvirker de negativt. Nyere lovgivning som skal virke beskyttende blir oversett i selve asylprosessen til barn. Det vises til en dom hvor fire

unge i alderen 16-17 år klagde på at de ikke mottok støtte fra etter fylte 18 år. De fikk medhold i saken og fikk støtte gjennom hele perioden i omsorgstjenesten (Hek et al. 2012). Selv etter dommen er det uregelmessigheter i støtten som asylbarn mottar på den måten at ikke alle enslige mindreårige får samme grunnleggende støtte som andre barn.

I temaet barn uten individuelle rettigheter er det blitt sett på hvordan enslige mindreårige asylsøkere opplever fraværet av deres rettigheter. Det kommer frem at flere mener det er for dårlig beskyttelse til barn og unge som skal søke asyl og at det ikke blir tatt hensyn til barnets beste. Enslige mindreårige asylsøkere kan oppleve å bli tatt med makt for så å bli deportert hjem. En hovedfaktor er at barn og unge ikke opplever å bli behandlet deretter. Sosial støtte og andre goder oppleves også som fraværende selv om deres rettigheter tilsier at de har rett på det. Status som asylbarn vil medføre begrenset mulighet for utdanning selv om det er kommet nyere lovgivning som i utgangspunktet skal beskytte og ivareta asylbarn.

5. Drøftingskapittel

5.1 Oppsummerende drøfting

Hensikten med denne studien har vært å undersøke hvordan enslige mindreårige asylsøkere opplever å leve på midlertidig oppholdstillatelse og hvilke psykososiale utfordringer det kan medføre i hverdagen. Gjennom analysen av empiriske artikler har jeg gått nærmere inn på barns rettigheter generelt i Europa og Australia. I tillegg har jeg gått nærmere inn på hvordan Bronfenbrenner sin sosialøkologiske modell kan brukes for å kartlegge hverdagen til enslige mindreårige asylsøkere. Gjennom analysen fant jeg et sentralt og viktig tema i forskningen, det er hvordan Europeisk og Australsk praksis i asylsaker fører til begrenset hverdag og rettigheter av enslige mindreårige asylsøkere. Asylbarna opplever at deres hverdag blir begrenset samtidig at det er uklare retningslinjer og velferdstjenester. Analysen viser at hverdagslige forhold som sosiale nettverk, boforhold, levekår og oppfølging er noe innskrenket for asylsøkende barn og unge. De er innskrenket på den måten at asylsystemet mangler tilrettelegging og at de ikke får tilgang på de samme godene som andre barn i landet de oppholder seg i (Kalverboer et al. 2009, Newbigging & Thomas, 2011, Deveci, 2012, Correa-Velez et al. 2010, Hek et al. 2012). Ved utydelige retningslinjer kan det oppleves som utfordrende for sosialarbeidere å involvere seg i asylsaker som vedrører barn og unge. Enslige mindreårige asylsøkere er alene uten noen nettverk ved ankomst til vertslandet. De er usikre i en belastende hverdag og kan ha utfordringer

med å orientere seg i samfunnet. Flere føler ensomheten av å være alene, ikke alle asylbarna i analysen har noen til å passe på seg. Deres tap opplevelser forverres gjerne da de ikke har etablert noe nettverk og mangler stabilitet, trygghet og omsorg i deres liv (Kalverboer et al. 2009, Newbigging & Thomas, 2011, Deveci, 2012, Correa-Velez et al. 2010)

5.2 Drøfting i lys av sosial økologisk modell

5.2.1 Tap av identitet, mestring og utvikling

Enslige mindreårige asylsøkere kan som mange andre ha lidd tap av familiemedlem, bosted, tilhørighet og venner i et område som er preget av konflikt. I tillegg kommer traumene knyttet til en dramatisk flukt. Barn og unge som består av mitt datamateriale forteller i artiklene om hvordan de har mistet nære og kjære ved separasjon fra hjemlandet og ved død. Flere av barna snakker litt mer i detalj om hvordan de opplevde flukten fra hjemlandet og opplevelser ved ankomst til vertslandet. De fleste forteller om angst for å være alene, de har ingen omsorgspersoner rundt seg. Til tross for opplevelser av negative hendelser er det flere som uttrykker viktigheten med skole og utdanning for å ha en fremtid å leve for. Gjennomgående tematikk er hvordan hverdagslivet deres er når de bare har midlertidig oppholdstillatelse. Selv om skole og utdanning er viktig er det mange som føler deres rett til skole og utvikling blir begrenset.

5.2.2 Bearbeiding av sorg og utviklingsmuligheter i et sosialøkologisk perspektiv

De fleste enslige mindreårige asylsøkere har opplevd store tap i livet sitt. Ved tap av nære relasjoner og trygghet kommer det gjerne en form for sorg som vil ha behov for bearbeidelse. Tap av nære relasjoner oppleves av de fleste mennesker i løpet av livet sitt og det kan medføre vanskeligheter med å sette ord på følelser. Asylbarna som er beskrevet i datamaterialet mitt er i forskjellige stadier i livet når det gjelder sorgprosessen. Noen opplever å ha bearbeidet tap av noen de er glad i, andre er på et stadium i hverdagen påvirket av vonde tanker og minner. For personer som lever på midlertidig oppholdstillatelse kan hverdagen oppleves som ekstremt krevende. Vertslandet som enslige mindreårige kommer til kan fremstå som utfordrende å orientere seg i og å forstå. Bearbeidelse av tap krever tid, trygghet og trivsel. Det vil være positivt å ha et hjelpeapparat rundt de for å sørge for gode utviklingsmuligheter. Utviklingsmuligheter i denne sammenheng henviser til å etablere nye relasjoner, skaffe seg utdanning, lære språk og å nå målene sine i en ekskludert tilværelse.

Bronfenbrenner (1979) sin sosialøkologiske modell er et verktøy som kan bidra med å systematisere nettverket til enslige mindreårige asylsøkere. Deres nære og sosiale relasjoner er viktige faktorer til å bli forstått og verdsatt. Ved å systematisere deres relasjoner inn i mikronivået kan det gjenspeile hvilke muligheter et støttende nettverk kan bidra med. Enslige mindreårige asylsøkere anses i mitt datamateriale som elementære aktører for å utvikle nye relasjoner. Dette er på bakgrunn av at flere av de gjennom flukt og elendighet har framstått selvstendige og har med tiden etablert viktige relasjoner. Mine funn viser blant annet at mange i møte med hjelpeapparatet er svært takknemlig for støtten de får. Mikronivået i den sosialøkologiske modellen markerer den direkte kontakten ungdommene har med andre mennesker innenfor deres miljø. Disse arenaene er essensielle for å utvikle forhold som kan bidra med å bearbeide og forsone seg med opplevelser av tap som er nevnt tidligere. Trygghet og trivsel er også faktorer som kan vurderes som viktige argumenter for å skaffe gode utviklingsmuligheter sett i lys av den sosial økologiske modellen. Dersom forbindelsen mellom mikronivåene er preget av gjensidighet, tillit og samarbeid så vil dette påvirke trivsel, utvikling og tilhørighet. Flere av de enslige mindreårige asylsøkerne som har flyktet opplever en usikker hverdag, grunnet midlertidig oppholdstillatelse og utfordringer til deres mentale helse. Til tross for dette er skolen en viktig arena der de kan føle tilhørighet og mestring. De har mulighet for å komme i kontakt med jevnaldrende og å være rundt lærere som kan fremstå som trygge omsorgspersoner. Skolegang og utdanning blir sett på som elementært. Enslige mindreårige asylsøkere i denne studien setter krav og forventninger til seg selv og de forventer det samme fra skolen. Dette kan ses på som et samarbeid mellom eleven og skolen som er et viktig grunnlag for utvikling.

Samspillet som skjer på mesonivået viser seg veldig viktig for barn og unge, de er spesielt avhengig av kommunikasjon på tvers på mikronivåene. Kommunikasjonen som finner sted mellom ungdommenes omsorgspersoner, skole og fritidsaktiviteter kan gjenspeile barn og unges trivsel, tilhørighet og trygghet. Flere av ungdommene som Deveci (2012) har i sin studie forteller hvordan de sliter med savn etter familien sin og bekymringer. Det fortelles hvordan flere av de flyktet og usikkerhet rundt hvem som er i live i hjemlandet. Det blir fortalt hvordan disse barna opplever å føle seg alene i hverdagen uten å ha noen til å passe på de, hvordan de kommer alene til vertslandet med en usikker framtid. I tillegg forteller enkelte om søvnproblemer knyttet til deres flukt. Et interessant funn i kommunikasjonen på mesonivå er hvordan historien til flere av barna gir uttrykk for noe som kan ses på som fravær av kontakt mellom mikronivå. Noen bor hos fosterfamilie, andre bor sammen i slitte leiligheter uten noen

form for tilsyn. De etterlatt til seg selv i fare for å utvikle usunne holdninger. Funn viser at det kommer frem positive vennenettverk og negative. Negative på den måten at det benyttes kriminalitet for å overleve. Kontakten mellom disse arenaene kan variere. Ikke alle ungdommene har kontakt med blant annet barnevernstjenesten og alle går ikke på skolen. Ut ifra hva som blir fortalt er det noe fraværende samarbeid.

5.2.3 Enslige mindreårige asylsøkere og støttende personer

Det kan tenkes at enslige mindreårige asylsøkere som mangler foreldre som ansvarspersoner mellom mikronivå kan medføre til at samspillet på mesonivå bryter sammen. Koordinatorer kan defineres som personer som tar ansvaret for å opprette kontakt og samarbeid mellom de ulike arenaene ungdommen ferdes i. Basert på egne erfaringer i arbeid med enslige mindreårige ser jeg at de som skal virke som omsorgspersoner må ha et særlig fokus på et koordineringstiltak om ungdommen skal føle kontinuitet og stabilitet i hverdagen, dette viser seg å være nøkkelbegreper knyttet til trygghet. Eksempler på koordineringsarbeid kan være nødvendigheten for oppfølging av skolen og hjelp til å holde kontakten med essensielle instanser som yter helsefremmende arbeid. Disse kan være psykologer, leger og helsesøstre. I min studie kommer det tydelig frem hvordan flere av de barna og ungdommene ikke nødvendigvis har tilgang på slike koordinatorer. Analysen min viser at denne gruppen barn er avhengige av at de nevnte instansene yter godt tverrfaglig samarbeid for å sikre trygg og god utvikling (Kalverboer et al. 2009, Newbigging & Thomas, 2011, Deveci, 2012, Correa-Velez et al. 2010). For enslige mindreårige asylsøkere oppleves det som en trygghet. Disse instansene opprettholder en god kommunikasjon på tvers av deres arenaer. Det kan komme flere mennesker inn i livet deres som er med på å sette barn og unges liv i et helhetlig perspektiv.

Til tross for opplevelsene til enslige mindreårige asylsøkere kan de i stor grad beskrives som selvstendige aktører. Barna og ungdommen i mitt datamateriale har i lengre tid vært på flukt noe som har eksponert de for sårbarhet og traumer. Selv med slike opplevelser kan de også oppleves som viljesterke og ressurssterke. Enslige mindreårige asylsøkere har selv en evne til å mestre motgang og til å skape seg et nytt liv i vertslandet. Der kan de selv fremstå som dyktige ansvarspersoner i deres eget liv. Trygghet innenfor mikronivå og positiv interaksjon på mesonivå kan vise om barn og unge har positive utviklingsmuligheter. De kan uttrykke en mening i sammenheng i hvilken grad de uttrykker trivsel og trygghet.

Selv om flere av informantene i mitt datamateriale snakker om at de har hatt en god utvikling så har de opplevd store utfordringer og problemer. Noen har funnet seg jevnaldrende venner og voksne omsorgspersoner som har vært betydningsfulle. Andre måtte ha klart seg på egen hånd i en lengre periode. De som har involvert seg i livet til enslige mindreårige asylsøkere kunne ha fungert som en koordinator ved å involvere seg i blant annet skolegangen og hjulpet de i hverdagslivet med andre utfordringer for eksempel når det gjelder følelsesmessig smerte. Funn fra analysen viser at noen kan streve med både fysiske og psykiske smerter som er innhentet fra fortiden. Noen har koordinatører som er behjelpelig med å sette ord og følelser på disse (Deveci, 2012). Det er ikke alle personer kan fungere som koordinatører for enslige mindreårige asylsøkere, særlig jevnaldrende. En gjensidig tillitt mellom ungdommen som kan gjøre deres nettverk utfyllende.

Alle enslige mindreårige asylsøkere har rett til en verge som beskrevet av Deveci (2012). Vergeren har ansvaret for barn og unge når foreldrene ikke kan. Han har ikke omsorgsansvaret men skal sørge for at de som har omsorgsansvaret for barna gjør dette på en forsvarlig måte. Verge nevnes ikke så mye utover det Deveci (2012) beskriver. Det blir beskrevet hvordan det kan være utfordrende å finne gode kvalifiserte verger som kan støtte enslige mindreårige asylsøkere i en krevende asylprosess fullt av intervjuer og papirarbeid. Med andre ord kan det sies at det er mangel på tilstedeværelse for verger som kan hjelpe i utfordringer barn og unge møter i hverdagen. For at en koordinator skal få opprettet et samarbeid med de mikronivåene som tilhører ungdommen er det viktig med tillitt og trygghet i den relasjonen som skapes. I mitt datamateriale fremkommer det at flertallet av ungdommen snakker om viktigheten med personer som kan fungere som såkalte koordinatører. Funn viser at fosterforeldre, ansatte i skolen og helsetjenesten fungerer slik. For noen viser funn at det er mangel på samarbeid og gjensidig kontakt på mesonivå som poengterer at det kunne vært behov for samarbeid til å samkjøre mikronivå. Slik jeg oppfatter det prøver flere av de enslige mindreårige asylsøkerne å mestre hverdagslivet i forskjellige arenaer.

5.2.4 Kartlegging av tiltak ved bruk av den sosialøkologiske modell

Analysen min fra kapittel 4 viser klare rammer rundt boforhold enslige mindreårige asylsøkere. Datamaterialet som jeg har brukt skildrer tydelig at barn og unge er preget av en krevende oppvekstsituasjon som medfører utrygghet i hverdagen (Kalverboer et al. 2009, Newbigging & Thomas, 2011, Deveci, 2012, Correa-Velez et al. 2010, Hek et al. 2012, Goosen et al. 2011,

Griffiths, 2014). Funn viser at barns levekår kan variere veldig, noen bor alene uten tilsyn og noen i fosterhjem. Ofte hender det at boplassene er trange og lite privatliv. Retningslinjer rundt boforhold oppleves noe fraværende og det kan vise seg å sprike veldig mellom ulike boplasser for denne gruppen.

Basert på funn i analysen vil jeg si det er behov for endringer for å skape trygge og stabile oppvekstvilkår for enslige mindreårige asylsøkere. Dette vil bli drøftet gjennom Bronfenbrenner (1979) sin økologiske modell, han beskriver hvordan mennesker og samfunnet har en gjensidig påvirkning på hverandre. Den sosialøkologiske modellen vil være et viktig verktøy for å skape en forståelse av en utfordrende situasjon og avdekke i hvilket nivå det kan settes inn tiltak på. Bedre oppvekstvilkår vil kreve at det settes inn forskjellige tiltak på ulike nivåer. Jeg vil videre i drøftelsen argumentere for tiltak på meso-, ekso-, og makronivå. Videre drøftelse på mikronivå vil komme senere i besvarelsen.

5.2.5 Mesonivå

Dette nivået forklarer samspillet i de forskjellige arenaene barnet har kontakt med. Barn og unge er aktive i ulike arenaer som skole, fritidsaktiviteter og andre ulike nettverk på de ulike boplassene. De forskjellige arenaene som barn ferdes i har en gjensidig påvirkning, for eksempel kan det være aktiviteter organisert av asylmottaket hvor barn er i interaksjon med hverandre. Barnas trivsel, styrking og fungering hjemme og på fritidsaktiviteter vil gjenspeiles om de har det bra på skolen. Skolen er i mine funn en veldig viktig faktor for enslige mindreårige asylsøkere nettopp for å komme i kontakt med jevnaldrende i tillegg til å ha en meningsfull hverdag. Nedenfor vises en modell av de fire arenaene en kan tenke seg er de viktigste i mesonivået som danner nettverket til barnet, disse er fritidsaktiviteter, skole og barnets venner nettverk.

En viktig forutsetning for godt samspill mellom de ulike arenaene barnet ferdes i er kunnskapen og holdningen til hverandre. Barnets oppvekstvilkår vil vise seg betraktelig bedre dersom det eksisterer en positiv interaksjon mellom disse forskjellige nivåene. Enslige mindreårige asylsøkere som bor i mottak kan med tiden oppleve brudd i relasjoner. Det kan komme nye beboere og ansatte samtidig som andre slutter. Tilhørighet og trygghet er viktige faktorer for at barnet skal kunne ha en stabil og forutsigbar hverdag. Mange enslige mindreårige asylsøkere kan føle at de ikke har tilhørighet i samfunnet. Selv om flere nevner at kontakt med jevnaldrende er viktig er savnet etter en nær omsorgsperson stort. Flere kjenner på savnet etter

familiemedlemmer noe som kan gjøre hverdagen ekstra vanskelig og får frem ensomhetsfølelsen i landet de har kommet til.

En sosialarbeider, lærer, psykolog eller andre innenfor helsetjenesten kan bidra til trygge og stabile oppvekstvilkår på mesonivå gjennom nettverksbygging. For asylbarna er det viktig med sosiale nettverk som støttefunksjon. For barn som kommer til vertslandet alene er det viktig å bli tatt hånd om av fagpersoner som besitter kunnskap for å ivareta enslige mindreårige asylsøkere. Innenfor nettverket eksisterer det ressurser som kan sentraliseres slik at barn og unge kan oppleve en mestringsfølelse på en positiv måte ved utfordringer i livet. Stabile og trygge nettverk er med på å forebygge forhold som kan medføre psykososiale utfordringer. Dette går igjen i analysedelen, flere påpeker viktigheten med venner, fritidsaktiviteter, skole og personer som en føler seg trygg på.

Når enslige mindreårige asylsøkere ankommer vertslandet og blir bosatt i asylmottak er det en sosialarbeiders oppgave å gjøre de kjent i det miljøet som omringer de. Går barnet på skolen vil det være viktig at designerte omsorgspersoner deltar på foreldremøter og andre sammenkomster i forbindelse med skole for å integrere enslige mindreårige asylsøkere samfunnet. Dette er første steget mot å bygge nettverk. I forbindelse med nettverksbygging vil det dukke opp flere utfordringer som kan gjøre prosessen vanskelig. Først og fremst blir språk sett på som en stor hindring, dette er fordi mange som kommer til vertslandet og som skal bosette seg ikke snakker språket. På den måten kan det være vanskelig å komme i kontakt med andre mennesker.

En annen utfordring som er viktig å ta i betraktning er tidsaspektet en har på å bygge nettverk. Flere er ikke sikre på lengden de får være i vertslandet. Mange asylsøkere som kommer risikerer å bli sendt hjem. De er på midlertidig oppholdstillatelse som er en krevende situasjon i seg selv. Det kommer frem i analysen at det er ikke alle som er i stand eller ønsker å knytte for sterke bånd til noen med fare for hjemsendelse. Ventetiden kan bli veldig lang og en stor påkjennelse for barn. Mange kan oppleve å bo i flere år på en plass uten å vite om fremgang i saken deres (Griffiths, 2014).

Mine funn dokumenterer at det er viktig å bli inkludert i sosiale nettverk og fritidsaktiviteter for å takle en uforutsigbar fremtid. I tillegg for å få oppleve en positiv utvikling. Media har gjennom flere oppslag gjennom tv, radio og aviser bidratt til å styrke det negative ved

asylsøkere som igjen skaper frykt hos andre. Dette gjøres blant annet ved å beskrive psykisk syke asylsøkere som dreper, utøver vold og gjør hærverk. Samtidig kan asylsøkende ungdommer vise en usikkerhet om å bygge relasjoner der mottaket ligger på bakgrunn av trekk som lokalbefolkningen viser. Dette kan bli til negative opplevelser som barn ikke burde bli eksponert av.

5.2.6 Eksonivå

Rundt eksonivået er det ordninger og samfunnet som påvirker barnet indirekte. Dette kan være formelle og uformelle samfunnsinstitusjoner som opererer på et lokalt samfunnsnivå og som direkte eller indirekte er en del av den enkeltes verden. På dette nivået kan sosialt arbeid handle om informasjonsarbeid i den grad at kommunestyre og andre foreninger kan få tildelt informasjon fra en sosialarbeider. Effekten av slik informasjon kan føre til økt kunnskap levekår i mottak og økt tilrettelegging for tilbud til barn. For å sikre barn og unge en normalisert oppvekst gjennom behov for læring og sosial kompetanse er det viktig med et samarbeid med kommunen. Barn i asylmottak trenger at noen engasjerer seg i deres liv, dette kan skje gjennom samarbeid med ulike foreninger som kan bidra med kunnskap. Mange asylmottak jobber tett i tett med samfunnsorganisasjoner som skal sørge for gode vilkår og oppvekst for asylsøkere. De engasjerer seg for å skape en bedre hverdag.

Samfunnet har forskjellige holdninger mot denne gruppen som både vises i lokalsamfunn og i et større samfunn. Mange sosialarbeidere møter motstand, det vil være viktig å drive holdningsarbeid og påvirkningsarbeid for å møte utfordringene. Det kan være organisert påvirkningsarbeid gjennom fagforeningsarbeid eller frivillige organisasjoner.

5.2.7 Makronivå

Asylpolitikken har en betydelig påvirkning på enslige mindreårige asylsøkere innenfor makronivå. Politiske beslutninger som blir tatt angående asylsøkende barn og unge får en direkte påvirkning. Det kan handle om økonomiske rammer på asylmottak og hvilke støtte de skal motta. Funn fra analysen min viser at støtten denne gruppen får ikke alltid er optimal. Det kan være goder i form av kuponger som må brukes i bestemte butikker. Vell og merke er dette tilfellet i England men er en viktig faktor som trenger å belyses. Dette kan oppleves som diskriminerende for de det gjelder og samtidig virke marginaliserende. Beslutninger som fattes i regjering gir en oversikt over hva basisutbetaling skal være for livsopphold til blant annet barn

i asylmottak. Dette gir føringer for om barn som lever i mottak skal få støtte til fritidsaktiviteter og viser strengt regelverket for oppholdstillatelse. For de fleste vil det være utfordrende å skape endringer på dette nivået, mange kan få en følelse av hjelpeløshet ovenfor makronivå. Endringsarbeid innenfor politikken vil ofte ta tid. Det er viktig at grupper står sammen for å ha en mulighet for endringsarbeid.

Til tross for at asylsøkere er i en situasjon der livet er satt på vent, er det viktig med meningsfulle dager som gir mening. For å styrke gruppen enslige mindreårige asylsøkere kan empowerment hjelpe de å påvirke samfunnet. Som en sosialarbeider kan empowerment brukes til et målrettet tiltak for å styrke enslige mindreårige asylsøkere som en gruppe til. I tillegg kan det hende politikere og samfunnet får en tydeligere forståelse for hvilke utfordringer denne gruppen møter i hverdagen. Samtidig som en slik organisering kan virke effektiv kan det være det får en motsigende effekt som medfører skuffelser og flere utfordringer. En slik organisering kan føre til økende motstand fra befolkningen i vertslandet. Det er ikke gitt at mennesker med negative holdninger vil få en bredere forståelse ovenfor denne gruppen.

En sosialarbeider har kjennskap til de forholdene som er rundt barn og unge han/hun jobber med. En sosialarbeider må være behjelpelig til å organisere de ressurser som barn og unge besitter i en gruppe slik at det kan skje forandringer på makronivå. En talsperson for enslige mindreårige asylsøkere er ekstremt viktig for at de skal kunne få kjennskap til de rettigheter de har. En sosialarbeider eller verge kan hjelpe med å synliggjøre utfordringene for denne gruppen for samfunnet, for så å jobbe for endringer. På et makronivå kan slike endringer skje gjennom sosiale pressgrupper og media der en kan komme i kontakt med politikere. Arbeid som inneholder endringer mot samfunnet er et krevende og langsiktig prosjekt. Land som enslige mindreårige asylsøkere kommer til blir som mange andre påvirket av politiske bevegelser. Det er grunnleggende å arbeide mot å sikre like rettigheter for alle mennesker basert på et humanistisk idegrunnlag.

5.3 Flukt, behov for anerkjennelse og kontakt med jevnaldrende

Flukt kan forstås gjennom å se på folkeinnvandring som en handling som finner sted på makronivå, en annen innfallsvinkel kan være å betrakte sosiale og individuelle prosesser på mikronivå (Eide, 2012). For å få en forståelse om hvorfor mennesker migrerer er det essensielt å observere samhandlingen som finner sted på mikro og makronivå. Årsaker som fører til flukt

kan blant annet være fattigdom, politiske konflikter, diskriminering og forfølgelse. På mikronivå kan det enkelte mennesket som flykter ha personlige og sosiale prosesser som grunnlag, det kan være identitetsproblematikk og påvirkning fra sosiale nettverk. Nettverk er med på å bygge sosial støtte for enslige mindreårige asylsøkere. Tilhørighet for barn og unge er en viktig følelse som er sterkt knyttet til deres nettverk.

5.3.1 Enslige mindreårige asylsøkere på flukt

En studie som er utført av Kohli (2011) viser at hovedgrunnen til flukt er på bakgrunn av politiske uroligheter i hjemlandet. For noen kan det ligge økonomiske grunner for å flykte i håp om å få en bedre hverdag. Penger er en faktor som bestemmer hvor langt et barn kan flykte. Funn fra analysen viser at barn har måttet flykte grunnet uroligheter i landet, det beskrives hvordan barn kan oppleve å slite med psykiske plager etter en traumatisert flukt. Mange barn må klare seg uten noen form for omsorgspersoner over lengre tid. I mitt datamateriale er det ikke økonomiske årsaker som er grunnen til flukt, det kommer tydelig frem hvordan de fleste har flyktet fra krig, forfølgelse og andre uroligheter. Mange av disse har ankommet vertslandet alene. Datamaterialet skildrer i detalj hvordan flukten har vært for en ungdom som tilbragte 7 måneder på å komme seg fra Afghanistan til vertslandet, etterlatt flere timer alene for så å måtte klare seg alene ved ankomst til vertslandet (Deveci, 2012).

Mange enslige mindreårige asylsøkere opplever en form for frustrasjon ved flukt, blir familien værende igjen av ulike årsaker i et konfliktfullt område. Barn og unge lever på midlertidig oppholdstillatelse uten å vite om deres foreldre er i live, eller om de har blitt drept. En jente i studien til Deveci (2012) opplevde å bli tatt fra familien sin med makt, solgt til menneskesmuglere som tvang henne ut i prostitusjon. Hun lever i uvisshet om hennes familie er i live. Kohli (2011) nevner i sin studie at familier ofte kan ha forventinger ovenfor barna som blir sendt på flukt, dette i form av at de skal sende penger hjem eller oppnå en karriere som foreldrene har hatt for barnet. Dette er noe som ikke har kommet frem i min analyse.

5.3.2 Anerkjennende relasjoner

I mine funn kommer betydningen frem av å skaffe seg venner, blant annet for å få en følelse av identitetsutvikling, tilhørighet og ikke minst anerkjennelse fra både jevnaldrende og voksne. Jeg vil bruke begrepet anerkjennelse i forbindelse med aktiviteten som finner sted i de sosiale relasjonene. Identitetsutvikling kan finne sted om det er samhandling gjennom sosiale

relasjoner. Anerkjennelse og bekreftelse kan ses på som en del av denne interaksjonen. Dette er for å oppnå en form for selvforståelse og for å føle en form for tilhørighet i et fellesskap. Forskning som er gjennomført av Kohli (2011) viser at barn og unge som har vært utsatt for negative hendelser under flukten ikke er så åpen om det før de er trygge på seg selv. I et asylintervju blir det forventet av staten at barn og unge skal åpne seg opp om opplevelser som kan avgjøre om de får opphold eller ikke. Det kan tenkes at det kan være utfordrende for enslige mindreårige asylsøkere å forholde seg til en voksen som de kanskje bare møter en gang i et slikt intervju. Det fremkommer av mine funn at mange asylsøkende barn og unge finner det vanskelig å skal kunne åpne seg for en slik voksen under et asylintervju. Det kan i tilfeller bære preg av en skjev maktbalanse.

Analysen viser at asylintervjuet er en prosess som krever rettferdig rettergang, dette kan sikres bedre dersom det er ansvarlige voksne som foretar intervjuet (Goosen et al. 2011, Griffiths, 2014, Deveci, 2012, Hek et al. 2012). På mesonivå kan det for eksempel være en representant fra barnevernet som snakker på vegne av barnet. Flere viste missbehag ved behandlingen av ens egen asylsøknad der de hadde lite tiltro til myndighetene. Dette er en vanskelighet basert på hvor synlig sårbare barn og unge velger å gjøre seg under et asylintervju og hvilke konsekvenser dette kan få. Egenskapen til å gi av seg selv vil jeg si kan knyttes opp mot en mestringsfølelse. Enslige mindreårige asylsøkere kan bli bedre rustet til å ta opp kampen mot myndighetene og håndtere deres vanskelige flukt situasjon. I møte med sosialhelsetjenesten kan det også komme til syne en form for skjevhet i en anerkjennende relasjon. For eksempel sitter barnevernstjenesten og andre sosiale hjelpeinstanser med en fordelingsmakt når det kommer til økonomiske goder og offentlige ytelser. I mitt datamateriale vises det til hvordan flere opplever å ikke bli anerkjent i møte med hjelpeapparatet ved ankomst til vertslandet. Barn og unge som gjennomgår flere faser alene opplever det traumatiserende og kan ende opp med både fysiske og psykiske plager. Viktig faktor er at enslige mindreårige føler seg ivaretatt ved ankomst, dette kan være forebyggende mot å føle seg ensom og forlatt. Flere uttrykte i tillegg misnøye med at de følte seg marginalisert i form av å bare motta kuponger, samtidig hadde ikke asylsøkere med avslag rett til grunnleggende støtte. Det er viktige at helsetjeneste griper inn for å skaffe den hjelpen som trengs, det kan være i form av psykologer, leger eller andre fagpersoner.

Sett i lys av Bronfenbrenner sin sosialøkologiske modell kan dette gjenspeile hvordan barn og unges mikronivå indirekte blir påvirket av deres eksonivå. Det kan være at barnevernstjenesten har retningslinjer som gir de begrenset mulighet til å støtte barn og unge. En slik situasjon kan

ha påvirkning på relasjonen som en sosialarbeider skal skape i arbeidet sitt mot barn og unge. Manglende støtte fra eventuelle hjelpeinstanser kan føre til et svakt mesonivå for barn og unge som er utsatt. Det kan tenkes at de barn og unge som opplever dette ville hatt det bedre om sosialarbeidere kunne fungert som deres koordinator.

5.4 Drøfting i lys av rettighetsperspektiv

Gjennom analysedelen har jeg ved bruk av empirisk litteratur gått dypere inn på hvilke rettigheter enslige mindreårige asylsøkere har gjennom asylprosessen og sett på hvordan rettighetene ivaretas. Gjennom analysedelen dukket det opp et overordnet tema som handler om hvordan praksisen i en asylprosess setter begrensninger for enslige mindreårige asylsøkere. Analysen peker på at det er flere sentrale temaer som er viktige å kaste lys over. Blant annet at asylbarn har begrensede rettigheter, ytelser og goder som skal hjelpe barn er ikke nok tilstrekkelig og manglende klare retningslinjer gjennom asylprosessen. Mine funn viser at det er forskjeller på hvordan asylbarn blir behandlet sammenlignet med andre barn. For enslige mindreårige asylsøkere viser det seg at det er begrensninger knyttet til deres hverdagslige boforhold som økonomi, nettverk og boplass. Andre signifikante funn er at asylprosessen ikke er tilrettelagt for barn. De får en begrenset følelse av å være barn og de kan oppleve å være uten en representant som skal ivareta denne gruppen (Kalverboer et al. 2009, Newbigging & Thomas, 2011, Deveci, 2012, Correa-Velez et al. 2010, Spinhoven et al. 2006, Goosen et al. 2011, Griffiths, 2014, Hek et al. 2012). Videre i drøftelsen skal jeg gå nærmere inn på emnene: Ikke-diskriminering, barnets beste gjennom asylprosess, retten til å uttale seg og bli hørt og retten til liv og utvikling.

5.4.1 Blir barnets beste ivaretatt gjennom asylprosessen?

I alle saker som vedrører barnet skal barnets beste veie tyngst. Dette er et av de mest fundamentale prinsippene innenfor asylretten og kan ses på som ett av de viktigste rettighetene for enslige mindreårige asylsøkere. Gjennom min analyse kan man se at det blir lagt mye fokus på barna som er berørt av asylpolitikken samtidig som det er manglende kunnskap på feltet som nevnt under punkt 3.3.2. Hek et al. (2012) underbygger dette med manglende forskning. Det kan vise seg utfordrende innenfor sosialt arbeid å vite hvordan en best kan tilrettelegge og dekke behovene for enslige mindreårige asylsøkere. Asylsøkende barns sak blir behandlet ulikt fra voksne asylsøkere. Barnets beste er en faktor som skal gi en trygghet ved å føle seg som barn, denne retten gir en individuell vurdering som skal sikre trygge muligheter videre i livet og gi

det beskyttelse. Voksne får på den andre siden ikke deres sak vurdert på bakgrunn av dette prinsippet som en fullstendig vurdering. De må oppnå egne krav som kan gi status som flyktning.

Det er myndighetene som skal vise ansvar og beskyttelse ovenfor enslige mindreårige asylsøkere som oppholder seg i et land. Dette gjelder særlig de som er utsatt for skadelige forhold forårsaket av staten. Min analyse viser at barns hverdag blir preget av noen forhold, disse er fattigdom, skadelige levekår og svakt sosialt nettverk. Kombinert med en usikker fremtid medfører dette store psykososiale utfordringer for barns utvikling. Forskning viser at foreldre er et av de viktigste faktorene gjennom en anstrengende asylprosess. Dersom barna er alene vil det være kritisk med andre omsorgspersoner som kan ivareta de (Hek et al. 2012). Ved å gjennomføre dette kan det eventuelt medføre forebygging mot en risikofylt omsorgssituasjon (Kalverboer et al. 2009).

Barn som lever under ekstreme og vanskelige levekår skal bli tatt hånd om av barnevernstjenesten. Flere enslige mindreårige asylsøkere har dårlige boforhold som medfører krevende levekår. Ansatte innenfor sosialhelsetjenesten kan ha vanskeligheter med å fremme barnets beste i asylsaker. De kan ikke gripe inn om de grunnleggende forholdene som er på blant annet mottak. Rollen til barnevernstjenesten er å bidra med råd, veiledning og støtte for barn for å fremme en trygg omsorgssituasjon med gode oppvekstvilkår. Støtten kan være økonomisk for å delta på aktiviteter og andre dagtilbud. Det kan tenkes at det beste er å bygge opp trygge rammer og nettverk rundt barnet slik at barnevernstjenesten ikke trenger å følge opp.

Ifølge Paulsen, Berg & Michelsen (2015) kan paradokser i lovverket gjøre det uklart hvor ansvaret ovenfor enslige mindreårige asylsøkere ligger. Dette gjelder bemanning på mottak, levekår og økonomi. Ofte er det tilfellet hvor barnevernsarbeidere erfarer at deres syn på barnets beste ikke blir tatt på alvor i for eksempel saker et barn er i fare for å bli sendt tilbake til hjemlandet (Paulsen et al. 2015). For å skape et trygt og stabilt miljø for barn og unge vil det være viktig å skape godt samarbeid mellom mottak og barnevernet slik at en kan forebygge og oppdage omsorgssvikt. Splittelser mellom blant annet mottak og barnevernet i saker som vedrører barnet er ikke til fordel for barnets beste.

Funn fra analysen min peker på at det kan være utydelige retningslinjer innenfor asylprosessen. Det kan gjelde spørsmålet om hva som er barnets beste. Asylprosessen kan være lang og

utfordrende som også medfører traume og utviklingsskader for enslige mindreårige asylsøkere. Rettighetene til denne gruppen barn blir ikke alltid ivaretatt ifølge av mine funn. Det viser seg at nyere lovgivning kan bli oversett (Hek et al. 2012). Ifølge Haugli (2013) er det flere kritikere som påstår at dagens praksis må ha tydeligere retningslinjer for hvordan prinsippet om barnets beste skal vurderes gjennom asylprosessen. Gjennom analysen virker det ikke som at det er barnets beste som er gjeldende for hvilket tilbud som blir gitt, men heller hvilke ressurser myndighetene har til rådighet. En måte å sørge for at barn og unge får det tilbudet som er til deres beste er gjennom organisering av lokale tjenester. Dette kan gi rom for å dele ressurser og kompetanse basert på politiske prioriteringer og hvilke behov innbyggerne har.

Gjennomgående i mine funn er hvordan individuelle egenskaper som kunnskap, erfaringer og engasjement hos den enkelte ansatte i sosialtjeneste styrte om asylsøkende barn fikk støtte. Tilrettelegging av skole, fritidsaktiviteter og helsetilbud er noe enslige mindreårige asylsøkere trenger men som er avhengig av sosialarbeidere som analyserer situasjonen. Det er viktig å ha i tankene at prinsippet om barnets beste ikke nødvendigvis betyr at de skal ha rett til det beste. På en annen side er det staten som har tatt på seg ansvaret til å fastslå barnets beste ut ifra hvilke ressurser som er til rådighet. Til tross for at det er gjort flere tiltak som skal fremme barnets beste blir det gjennom mine analyser vist hvordan dette er begrenset for enslige mindreårige asylsøkere. Ett eksempel kan være i situasjoner der barn og unge som gjennomgår asylprosessen alene uten å ha noen voksne rundt seg som ivaretar deres interesser.

Slik jeg ser det gjennom analysen er det flere tilfeller jeg føler barnets beste ikke blir vurdert. Det kan stilles spørsmålsteget gjennom asylprosessen om hvorvidt dette prinsippet blir bevart når en saksbehandler skal begrense innvandring og sørge for sikkerhet i landet. Barnets beste blir i mange tilfeller brukt når det skal gis avslag på asylsøknaden enn heller å sikre at barnet gjennomgår en rettferdig saksgang. Dette støttes av Hek et al. (2012), avslaget begrunnes med at det ikke er noe som neglisjerer hva som er barnets beste. I studien til Hek et al. (2012) vises det til situasjoner i England hvor barnets beste bare blir vurdert i saker der prinsippet er lagt som grunnlag for avslag eller der barnet ikke blir hørt. Det blir fastslått av Hek et al. (2012) at vurderingen om barnets beste blir brukt selektivt av saksbehandlere.

5.4.2 Enslige mindreårige asylsøkere og deres rett til deltakelse

Gjennom analysen fremstår det at retten til deltakelse for barn ikke blir ivaretatt gjennom asylprosessen grunnet deres status som barn. Ifølge Heyerdahl (2013) får barn mindre muligheter til å snakke for seg enn det voksne gjør. Gjennom en asylprosess blir det saksbehandleren sitt ansvar å sørge for at saken til asylbarn blir redegjort på best mulig måte slik at barnets beste kan bli ivaretatt gjennom prosessen. Ved å intervju barn er hensikten å sørge for barnets sikkerhet og ivareta det gjennom asylprosessen. Funn fra analysen min peker på at dette ikke alltid er tilfellet (Goosen et al. 2011, Griffiths, 2014, Deveci, 2012, Hek et al. 2012). Samtalens funksjon er å skaffe informasjon om det ligger bestemte årsaker for beskyttelse som er relatert til barnets beste. Sandberg (2012) understreker at det er essensielt å tenke på at barna ikke forplikter seg til deltakelse men at de har rett til deltakelse, barna velger selv om de ønsker å uttale seg. En betydelig faktor som kan medføre dårlige retningslinjer og usikkerhet rundt asylintervjuet for barn kan være at de som skal intervjues kan oppleve det som utfordrende. En grunn til dette kan være at saksbehandleren som styrer intervjuet stiller inkonsekvente spørsmål og at det ikke kommer frem noe nytt. Inkonsekvente spørsmål kan føre til at formålet med intervjuet forsvinner. Videre kan dette medføre at barnets deltakelse bare blir sett på som en form for dokumentasjon men ikke som en legitim deltakelse. Under asylprosessen vil det være en viktig vurdering for saksbehandleren om det er vesentlig for barnet å delta i en samtale. Barnets beste vil ikke alltid være tilfellet i en deltakelse, i den enkelte sin situasjon vil det være viktig å evaluere de viktigste rettighetene. Sandberg (2012) mener at det er flere barn som ikke får engasjere seg i asylintervju, voksne er redde for å utsette barn og unge for påkjenninger som kan medføre stress. Barnets beste må i tillegg vurderes forestående med en begrunnelse viss barnet ikke blir hørt (Hek et al. 2012).

5.4.3 Ikke-diskriminering, en allmenngyldig rettighet for asylsøkende barn.

Barnekonvensjonen har lovfestet artikkel 2 om barns rett til ikke diskriminering. Flere land i Europe har gått sammen for å lage en samarbeidsavtale som skal sørge for at enslige mindreårige asylsøkere får en forsvarlig behandling. Selv om dette er lovfestet viser mine analyser hvordan en rekke begrensninger i praksis bidrar til at rettighetene deres ikke blir overholdt.

For at det skal foreligge diskriminering som beskrevet av barnekonvensjonen må det vises til brudd mot en av de andre rettighetene som er nevnt. Jeg fant i min studie en form for forskjellsbehandling. Det ble sammenlignet lavere standard for asylsøkende barn enn for andre barn. For eksempel var det flere som opplevde å bli diskriminert på skolen, i tillegg til å ikke få samme grunnleggende støtte som andre barn. Det kan tenkes at samfunnet gir rom for dårligere tilbud og standarder til barn som er i en asylsøker fase. På bakgrunn av dette kan forskjellsbehandlingen skje på flere arenaer. Dette er i tråd med hva analysen min viser. I studien til Hek et al. (2012) blir det vist til at Storbritannia aksepterer dårligere standard for enslige mindreårige asylsøkere. Videre må det vurderes om hvordan det kan settes inn tiltak for å hindre at asylsøkende barn føler seg diskriminert for eksempel på skolen i tillegg til grunnleggende støtte. Alder kan ifølge Heyerdahl (2013) vise seg som diskrimineringsgrunn, forskjellig alder gis ulik kompetanse. I Norge er kriminell lavalder 15 år, barnekonvensjonen og nasjonal lovgivning legger opp til ansvaret skal øke i grad med alderen (Heyerdahl, 2013). Bakgrunnen er at barn i ulik alder har forskjellige behov for beskyttelse og har ulik modenhet til å ta ansvar for sine handlinger (Heyerdahl, 2013). At enslige mindreårige asylsøkere ikke har samme rettigheter og dagtilbud som andre barn kan ses på som bekymringsverdig. Det vises til lavere standard for asylbarn og opplevelse av diskriminering, noe som ikke burde skje. Ulike sosialisering arenaer er en essensiell ressurs som fremmer barns integrering, utvikling og språk.

Et eksempel på hva som kan være lavere standard for enslige mindreårige asylsøkere er i hvilken grad barnevernet involverer seg. Barnevernet har som ansvar å ivareta alle barn i landet. Min analyse viser at dette ikke alltid er tilfellet, det kan være dårligere beskyttelse for asylbarna enn for andre barn. Mange som er ansatt i det offentlige kan ha manglende kunnskap om hvordan man skal imøtekomme asylsøkere. Grunnen kan vise seg å være usikkerhet om hvem som får bli i landet. Det vil si at dette kan medføre at enslige mindreårige asylsøkere ikke får tilfredsstillende beskyttelse mot ulike former for omsorgssvikt som de har krav på etter bestemmelse fra barnekonvensjonen. Det kan tenkes at barnevernsarbeidere kan være usikre på hvordan de skal håndtere en sak der en asylsøknad ikke er avklart. Det kan være at de er redde for at barnet skal bli sendt tilbake og vegrer seg med å forholde seg til det. Om det mangler klare retningslinjer og kunnskap om hvordan fremgangsmåten er i et slikt dilemma kan det utvikle seg til en kompleks sak. Dersom det eksisterer klare og tydeligere retningslinjer kan det bidra til å gjøre arbeidet mindre utfordrende i slike problematiske saker. Det kan være at

asylbarna ikke får nok adekvat beskyttelse som andre barn, dette kan tolkes som diskriminering i noen tilfeller.

Videre kan et annet eksempel på diskriminering være hvordan asylbarns rett til utdanning etter barnekonvensjonen (1989) artikkel 28 blir oversett. Det fremkommer i min analyse at deres rettigheter ikke blir ivaretatt. De har ikke har samme rettigheter til skolegang som andre barn grunnet deres oppholdsstatus. I tillegg viser det seg at skoletilbudet for barna er avhengig av hvilke ressurser som er tilgjengelig og hvilket behov det er. Ut i fra hvilke ressurser som er disponibel er det en praksis som ikke er koblet til prinsippet om barnets beste. Dette er basert på innvandringspolitiske vurderinger. Skoletilbudet kan variere fra kommune til kommune, dette kan være en politisk oversikt over hvordan de ulike kommunene fordeler ressurser etter hvilke behov befolkningen trenger og etter politiske interesser. Rettigheten som skal ivareta enslige mindreårige asylsøkere skal være tilpasningsdyktig etter hva som beskrives som gjeldende behov. Diskriminering handler om som nevnt ovenfor om forskjellsbehandlinger om samme tilfeller og likebehandling i forskjellige tilfeller. Siden barn har ulike behov vil ikke samme tilbud være likt for alle. En form for forskjellsbehandling er for eksempel positiv særbehandling som ikke direkte virker diskriminerende men som forskjellsbehandler en gruppe barn. Eksempelvis lokal organisering av tjenester være basert på at alle som trenger det skal få tilbud basert på deres egne behov istedenfor generelle behov. For eksempel kan det være trygt for noen barn som kommer til vertslandet å gå i samme klasse som de som er i samme situasjon. Noen ganger vil det kanskje være best å komme i ordinær klasse så en ikke føler seg ulik.

Min analyse viser til at enslige mindreårige asylsøkere har rettigheter som kanskje ikke voksne asylsøkere har. Eksempler på dette kan være utdanning og fritid, i tillegg får barn flere tilbud om fritidsaktiviteter sammenlignet med hva voksne gjør (Newbigging & Thomas, 2011). Dette kan være dagtilbud og andre tilbud om aktiviteter. På en måte kan utdanningstilbudet til asylbarna ses på som en forsterkelse selv om det også kan ses på som begrenset til hva andre asylsøkere får. Flere land har forpliktet seg til å legge skoletilbudet og andre rettigheter som et grunnlag for barnets beste. Staten er ansvarlig til å følge barnekonvensjonen så langt det er mulig med de ressurser som er tilgjengelige. I tillegg gir ikke barnekonvensjonen tillatelse til diskriminering på grunn av disse ressursene. Det kan tenkes at et barn som ikke snakker språket til landet det er kommet til ikke får tilgang til morsmålsopplæring grunnet manglende midler. Det kan også for eksempel være forskjell på hvilke tiltak som er tilgjengelig sammenlignet med

storbyer og distrikter. Asylbarn har i flere land rett til utdanning på lik linje med andre barn fra alderen 6-16.

6. kritisk refleksjon

Kritisk refleksjon er nødvendig ut i fra hvordan studiens problematikk blir fremstilt. Enslige mindreårige asylsøkere er som tidligere nevnt en utsatt gruppe som lever i usikkerhet om hvordan deres fremtid ser ut. De lever i usikkerhet og er i en krevende asylprosess etter å ha vært på flukt over lengre tid. I en hverdag preget av sorg, psykiske plager og manglende av rettigheter kan det medvirke til å stigmatisere asylbarna.

Til tross for at jeg har hatt en systematisk søkestrategi etter relevant empirisk litteratur kan det være en del litteratur som er blitt utelatt. Studiens endelige utvalg er valgt med utgangspunkt i mitt endelige datautvalg knyttet opp mot mitt forskningsspørsmål. Det kan være at det er temaer i studien som jeg ikke har konsentrert meg nok om eller andre forutsetninger som ikke er blitt inkludert i noen grad.

Analysene som jeg har foretatt kan ha blitt videre påvirket av min forforståelse. Ved å ha tydelig forskningsspørsmål, to relevante teoretiske perspektiver, tydelig redegjørelse for valg og fremgangsmåte har jeg prøvd å avklare mitt ståsted i besvarelsen. I besvarelsen har jeg brukt rettighetsperspektiv og sosialøkologisk perspektiv. Jeg fant disse naturlig å bruke opp mot problemstillingen min. Hadde jeg skulle brukt andre perspektiver og annen metodisk fremgangsmåte ville det kunne kommet frem annen empirisk litteratur som hadde belyst temaet enslige mindreårige asylsøkere. Jeg har få kilder i studien, noe som indikerer at det er lite forskning på feltet. Få kilder vil påvirke funn og hvilke resultat jeg fikk gjennom analysedelen. På bakgrunn av dette må analysen leses med forbehold rundt omfanget og størrelsen for datamaterialet. Studien har mye fokus på hvordan asylbarna blir påvirket gjennom de ulike nivåene i sosialøkologisk modell og hvordan rettighetene deres ivaretas.

7. Avslutning

Denne besvarelsen, analyserer, drøfter og oppsummerer tidligere funn om enslige mindreårige asylsøkere og hvordan midlertidig oppholdstillatelse påvirker deres hverdag psykososialt. Studien er basert på en predefinert problemstilling, jeg har undersøkt hvilke utfordringer de møter i hverdagen. Litteraturgjennomgangen viser at dette er et kompleks felt der asylbarnas hverdag og rettigheter blir innskrenket. Det kan tenkes at det handler om ulike strukturelle

rammer rundt asylprosessen. Asylbarnas hverdag blir begrenset på bakgrunn av uklare retningslinjer. Studien viser en begrenset asylpolitikk som fokuserer på innvandringsregulerende hensyn fremfor å stille spørsmål om hva som er barnets beste. Å være imøtekommende mot barn å følge de opp i hverdagen i forbindelse med rettigheter og psykisk helse er gjennomgående i analysen. Ved hjelp av ett underspørsmål har jeg gått nærmere inn i psykososiale utfordringer enlige mindreårige asylsøkere møter og hvilke behov de har i hverdagen. Mitt empiriske datamateriale er samlet inn etter sentrale retningslinjer for gjennomføring av litteraturstudie som er basert på en systematisk fremgangsmåte. Videre har Aveyard (2014) sin praktiske håndbok for litteraturstudie og Fem-stepsprosedyren til Creswell (2012) vært viktige verktøy for gjennomføringen av det metodiske arbeidet. Analyse arbeidet er utviklet etter grunnleggende prinsipper for tematisk innholdsanalyse. Sosialøkologisk og rettighets perspektiv er brukt som rammeverk for min fortolkning og forståelse.

Studien min har vist at fraværet av foreldre som støttepersoner har ført til et svakt mesonivå for de fleste asylbarna. Det er vist hvordan manglende kommunikasjon og samarbeid på tvers av mikronivåene påvirker hvordan barn og unge koordinerer de ulike nivåene. Enlige mindreårige asylsøkere kommer til et nytt land uten noen nettverk. Det å ha noen som følger opp barnet er essensielt for å skape en meningsfull tilværelse i en vanskelig situasjon. Asylbarna trenger støtte til å opprette en stabil og trygg tilværelse i forbindelse med venner skole, fritid og deres omsorgspersoner. For at dette skal utvikle seg til en god og trygg relasjon er viktig med gjensidig tillit og å få opplysninger om nettverket til barna for å finne hvilke mesonivåer som ikke er i interaksjon med hverandre. Analysen har vist at å ha en hjelpeverge er essensielt i arbeid med barn og unge for å følge opp deres rettigheter, men også som en støtteperson.

Goosen et al. (2011), Griffiths (2014), Deveci (2012) og Hek et al. (2012) viser hvordan goder, ytelser, dagtilbud, utdanning og barnevernets involvering i en asylsak er tilfeller barn og unge opplever forskjellsbehandling sammenlignet med andre barn i vertslandene. Ifølge Sandberg (2013) oppstår forskjellsbehandling dersom det foreligger inngrep mot en av artiklene i barnekonvensjonen. Barn har gjennom prinsippet om barnets beste en særegen fordel fremfor voksne. Staten er forpliktet til å sørge for at barnets beste blir beskyttet, til tross for dette er det mange enlige mindreårige asylsøkere som opplever å leve under utfordrende omstendigheter i landene de flykter til. Det fremkommer i min analyse at barnets beste ikke alltid blir tatt på alvor når asylsøknaden skal vurderes (Hek et al. 2012). Dette er et prinsipp som er opptatt av skjønsmessige bestemmelser. I noen tilfeller kan dette ses på som et problem, lokale ressurser

skal bidra til å ivareta barnets beste ut ifra tilgjengelige ressurser. Analysen min viser at barn ikke alltid blir snakket med som kompetente aktører i deres sak, dette skyldes mangel på kompetanse i å møte barnet.

Etableringen av nytt nettverk i landene enslige mindreårige asylsøkere kommer til, har stor betydning for hvordan enslige mindreårige asylsøkere håndterer utfordringer i deres hverdag. Sett i lys av sosialøkologisk modell så kan endringer i deres situasjon føre til at uoverensstemmelser i en fase kan bli påvirket i de andre fasene. Nettverksbygging knyttet til sosialøkologisk perspektiv handler om at asylbarna kan ta til seg tilbakemeldinger fra sine arenaer. Min studie har vist at det er viktig med venner, kontakt med jevnaldrende og hvor viktig hjelpeapparatet er for enslige mindreårige asylsøkere. Oppfølging og tilsyn i hverdagen er av stor betydning for deres psykososiale utvikling for å mestre hverdagen. Asylbarnas nettverk kan ses i sammenheng med ekso og makronivå. Ideologiske utviklinger og avgjørelser tatt av staten er med på å legge føringer for hvilke utfordringer enslige mindreårige asylsøkere møter i hverdagen.

Min forskning har bidratt med økt fokus til asylbarna i tillegg til å belyse problematikken de opplever ved å være i en usikker og krevende asylfase. Mine litteratursøk i forskningen har presentert kunnskapshull som på bakgrunn av min studie trenger mer kompetanse om enslige mindreårige asylsøkere og psykososiale utfordringer i hverdagen. Det vil fremover være behov for å benytte den sosialøkologiske utviklingsmodellen for å forstå barns utvikling. Det vil også være behov for å ha tydelige rammer rundt rettighetsperspektiv.

8. Litteraturliste

Archard, D. (2004). *Children : Rights and childhood* (2nd ed.). London: Routledge.

Aveyard, H. (2014). *Doing a literature review in health and social care : A practical guide* (3rd ed.). Maidenhead: McGraw-Hill/Open University Press.

Aytar, Osman, & Brunnberg, Elinor. (2016). Empowering Unaccompanied Children in Everyday Life in a New Country: A Resilience Support Centre in Sweden Evaluated from the Perspective of Program Theory. *Revista De Asistentă Socială*, 15(2), 35-56.

Backlund, Åsa, & Malmsten, Jenny. (2013). *Barnets bästa? En studie om asylsökande barn i socialtjänstens barnavård.*

Barnekonvensjonen. (1989). FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20. november 1989. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_bkn#KAPITTEL_bkn

Barne- og Familiedepartementet. (2003). Fns barnekonvensjon. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/fns-barnekonvensjon/id88078/>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2017). Enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger. Hentet fra https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Oppvekst/Barn_pa_flukt/Enslige_mindrearige_a_sylsokere_EMA/

Berg, B., & Lune, H. (2012). *Qualitative research methods for the social sciences* (8th ed.). Boston: Pearson.

Berg, Tronstad, Berg, Berit, Tronstad, Kristian Rose, & NTNU samfunnsforskning. (2015). *Levekår for barn i asyløkerfasen.* Trondheim: NTNU samfunnsforskning.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in Psychology*, 3(77), 77-101.

Braun, V., & Clarke, V. (2013). *Successful qualitative research : A practical guide for beginners*. Los Angeles, Calif: Sage.

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development : Experiments by nature and design*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.

Bronfenbrenner, U., & Evans, G. (2000). Developmental Science in the 21 st Century: Emerging Questions, Theoretical Models, Research Designs and Empirical Findings. *Social Development*,9(1), 115-125.

Correa-Velez, Gifford, & Barnett. (2010). Longing to belong: Social inclusion and wellbeing among youth with refugee backgrounds in the first three years in Melbourne, Australia. *Social Science & Medicine*, 71(8), 1399-1408.

Creswell, J. (2009). *Research design : Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*(3rd ed.). Los Angeles: SAGE.

Creswell, J. (2012). *Educational research : Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th ed.). Boston, Mass: Pearson.

Dalland, Olav (2007) *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Akademisk. 4.utg.

Dalrymple, Joyce Koo. (2006). Seeking asylum alone: Using the best interests of the child principle to protect unaccompanied minors. *Boston College Third World Law Journal*, 26(1), 131-168.

Deveci, Y. (2012). Trying to understand: Promoting the psychosocial well-being of separated refugee children. *Journal of Social Work Practice*, 26(3), 367-383.

Eastmond, M., & Ascher, H. (2011). In the Best Interest of the Child? The Politics of Vulnerability and Negotiations for Asylum in Sweden. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 37(8), 1185-1200.

Eide, K. (2012). Hvem er de enslige mindreårige flyktningene I K. Eide (Red.), *Barn på flukt: Psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger*. (s. 15-30). Gyldendal Norsk Forlag AS 2012.

Einarsson, J. (2016). Midlertidig oppholdstillatelse - livet på vent. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(01), 2-3.

Everett, E.L. & Furseth, I. (2012) Masteroppgaven. Hvordan begynne - og fullføre. Universitetsforl.

Flick, U. (2009). *An introduction to qualitative research* (4th ed.). Los Angeles, Calif: SAGE.

Fraser, M. (2004). *Risk and resilience in childhood : An ecological perspective* (2nd ed.). Washington, D.C: NASW Press.

Fyrland L. (2005) Sosialt nettverk. Teori og praksis. Oslo, Universitetsforlaget.

Gilje, N., & Grimen, H. (1993). *Samfunnsvitenskapenes forutsetninger : Innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi* (3. prøveutg.]. ed.). Oslo: Universitetsforlaget.

Goosen, S., Kunst, A.E., Stronks, K., Van Oostrum, I.E.A., Uitenbroek, D.G., Kerkhof, A.J.F.M., & Faculteit der Geneeskunde. (2011). Suicide death and hospital-treated suicidal behaviour in asylum seekers in the Netherlands: A national registry-based study. *BMC Public Health*, 11(1), Urn:issn:1471-2458.

Griffiths, M. (2014). Out of Time: The Temporal Uncertainties of Refused Asylum Seekers and Immigration Detainees. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 40(12), 1-19.

Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. utg. ed.). Bergen: Fagbokforl.

Haugli, T. (2013) Hensynet til barnets beste. I . I Høstmælingen, Njål. Kjørholt, Elin Saga & Sandberg, Kirsten (Red). *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge* (s. 51-72). Oslo: Universitetsforlaget AS.

Hek, R., Hughes, N., & Ozman, R. (2012). Safeguarding the Needs of Children and Young People Seeking Asylum in the UK: Addressing Past Failings and Meeting Future Challenges. *Child Abuse Review*, 21(5), 335-348.

Heyerdahl, Frøydis. (2013). Retten til ikke-diskriminering. I Høstmælingen, Njål. Kjørholt, Elin Saga & Sandberg, Kirsten (Red). *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge* (s. 31-50). Oslo: Universitetsforlaget AS.

Johnsen, Alf Bjarne., Amundsen, Ingeborg Huse & Skarvøy, Lars Joakim. (2016). Svært få asylbarn vil få midlertidig opphold. *VG*. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/EGoXl/svaert-faa-asylbarn-vil-faa-midlertidig-opphold>

Justis- og beredskapsdepartementet. (2012). Barn på flukt. Oslo: (Meld. St. nr. 27 2011- 2012). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-27-2011-2012/id684767/>

Kalleberg, R., & De Nasjonale forskningsetiske komiteer. (2006). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Oslo: Forskningsetiske komiteer.

Kalverboer, M. E., Zijlstra, A. E., & Knorth, E. J. (2009). The developmental consequences for asylum-seeking children living with the prospect for five years or more of enforced return to their home country. *European Journal of Migration and Law*, 11(1), 41-67

Kohli, R. (2011). Working to Ensure Safety, Belonging and Success for Unaccompanied Asylum-seeking Children. *Child Abuse Review*, 20(5), 311-323.

KOMITEEN FOR BARNETS RETTIGHETER. (2003). *Konvensjonen om barnets rettigheter*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnets-rettigheter/generell-kommentar-5---31-8-09.pdf>

Kvaran, Inge. (2010). Teoretisk perspektiver for å forstå barns utvikling og oppvekst. Hentet fra <https://www.fo.no/getfile.php/134692-1290849416/06%20Profesjonene/Barnevernpedagogene/Artikkelsamling%202010/Inge%20Kvaran.pdf>

Kvello, Ø. (2010). Barn i risiko: skadelige omsorgssituasjoner. Oslo: Gyldendal akademisk.

Langballe, Gamst, & Gamst, Kari Trøften. (2006). En dialogisk tilnærming til kommunikasjon med barn. *Samtaler Med Små Barn I Saker Etter Barneloven*, 33-47.

Lauritzen, C., & Sivertsen, H. (2012). Children and Families Seeking Asylum in Northern Norway: Living Conditions and Mental Health. *International Migration*, 50(6), 195-210

Lidén, & Rusten. (2007). Asylum, Participation and the Best Interests of the Child: New Lessons from Norway. *Children & Society*, 21(4), 273-283.

Lundy, Laura., Kilkelly, Ursula., Byrne Bronagh & Kang, Jason. (2012). The UN Convention on the Rights of the Child: a study of legal implementation in 12 countries. Hentet fra <https://www.qub.ac.uk/research-centres/CentreforChildrensRights/filestore/Filetoupload,485596,en.pdf>

Malterud, K. (2011). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning : En innføring* (3. utg. ed.). Oslo: Universitetsforl.

Maxwell, Joseph A. (1992). Understanding and Validity in Qualitative Research. *Harvard Educational Review*, 62(3), 279-300.

McCallen, L., Johnson, Helen L., Akiba, Daisuke, Fernandez, Eva, Fine, Michelle, & Verkuilen, Jay. (2016). *The Critical Social Ecology of Student Success in Higher Education: A Transformative Mixed Methods Study of Undergraduates' Experiences and Outcomes at the City University of New York (CUNY)*, ProQuest Dissertations and Theses.

Newbigging, K., & Thomas, N. (2011). Good Practice in Social Care for Refugee and Asylum-seeking Children. *Child Abuse Review*, 20(5), 374-390.

Nielsen, S., Norredam, M., Christiansen, K., Obel, C., Hilden, J., & Krasnik, A. (2008). Mental health among children seeking asylum in Denmark – the effect of length of stay and number of relocations: A cross-sectional study. *BMC Public Health*, 8(1), 293.

NOAS. (2017). En gjennomgang av midlertidig opphold til enslige mindreårige asylsøkere. *Norsk organisasjon for asylsøkere*. Hentet fra https://www.noas.no/wp-content/uploads/2017/10/EMA-notat_web.pdf

- Ofstad, Kari & Skar, Randi. (2015). Barnevernloven: med kommentarer. Gyldendal juridisk.
- Oliver, Paul. (2012). *Succeeding with your literature review. A handbook for students*. Open University Press.
- Paul Martin Opdal. (2002). Barnerettighetene. *Nordic Journal of Human Rights*, (04), 2-10.
- Paulsen, V., Berg, B., & Michelsen, H. (2015). Barnevernets arbeid med barn i asylsøkerfasen. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(3), 222-232.
- Ortlipp, Michelle. (2008). Keeping and Using Reflective Journals in the Qualitative Research Process. *Qualitative Report*, 13(4), 695-705.
- Paat, Y. (2013). Working with Immigrant Children and Their Families: An Application of Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 23(8), 954-966.
- Postholm, M. (2005). *Kvalitativ metode : En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kausstudier*. Oslo: Universitetsforl.
- Regjeringen (2017, 30. mars). Enslige mindreårige asylsøkere. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnevern/enslige-mindrearige-asylsokere/id2465298/>
- Sandberg, Kirsten. (2013). Barns rett til å bli hørt. I Høstmælingen, Njål. Kjørholt, Elin Saga & Sandberg, Kirsten (Red). *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge* (s. 90-118). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Sandberg, Kirsten. (2013). Barns rett til å bli hørt. I Høstmælingen, Njål. Kjørholt, Elin Saga & Sandberg, Kirsten (Red). *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge* (s. 282-308). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Silverman, D. (2013) *Doing Qualitative research: A practical handbook* (4th Edition). Sage: Los Angeles.

Skytte, Marianne (2008). Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid. 2. Utg: Oslo: Gyldendal Akademisk

Smith, Lucy. (2013). Fns konvensjon om barnets rettigheter. I Høstmælingen, Njål. Kjørholt, Elin Saga & Sandberg, Kirsten (Red). *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge* (s. 17-29). Oslo: Universitetsforlaget AS.

Solveig Marie Igesund. (2015). Midlertidig opphald for einslege mindreårige asylsøkjara – eit akseptabelt verktøy for internasjonalt vern? *Kritisk Juss*, 1(01), 14-36.

Spinhoven, P., Bean, T., & Eurelings-Bontekoe, L. (2006). Inconsistencies in the self-report of traumatic experiences by unaccompanied refugee minors. *Journal of Traumatic Stress*, 19(5), 663-673.

Stang, E. (2008). *Barn, tortur og retur : Den rettslige betydningen av barnespesifikk tortur, umenneskelig og nedverdiggende behandling i asylsaker, herunder barns returvern* (Vol. Nr. 4/2008, Institutt for offentlig retts skriftserie (Oslo : trykt utg.)). Oslo: Institutt for offentlig rett, Universitetet i Oslo Unipub.

Stang, Elisabeth Gording. (2012). Flyktningbarn og menneskerettigheter. Eide, Ketil (Red.), *Barn på flukt: Psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger*. kapittel 5. s. 81-101-. Gyldendal Akademisk.

Stang, E., & Lidén, H. (2014). *Barn i asylsaker : Evaluering og kartlegging av hvordan barns situasjon blir belyst i Utlendingsnemndas saksbehandling, herunder høring av barn* (Vol. 1/2014, NOVA-rapport (online)). NOVA.

Statens Offentliga Utredningar. (2006). Asylsökande barn med uppgivenhetssymtom- kunskapsöversikt och kartläggning. (SOU rapport 2006:49). Hentet fra http://www.regeringen.se/contentassets/46c4732d9b6440a087102b9b43ebf5c9/asylso_kande-barn-med-uppgivenhetssymtom-sou-200649

Sønsterudbråten, S. (2012). *Lovlig med forbehold : Bruk av oppholdstillatelse med begrensninger for å øke andelen asylsøkere som dokumenterer sin identitet*(Vol. 2012:38, FAFO-rapport (online)). Oslo: Fafo.

Thagaard, T. (2003). *Systematikk og innlevelse : En innføring i kvalitativ metode* (2. utg. ed.). Bergen: Fagbokforl.

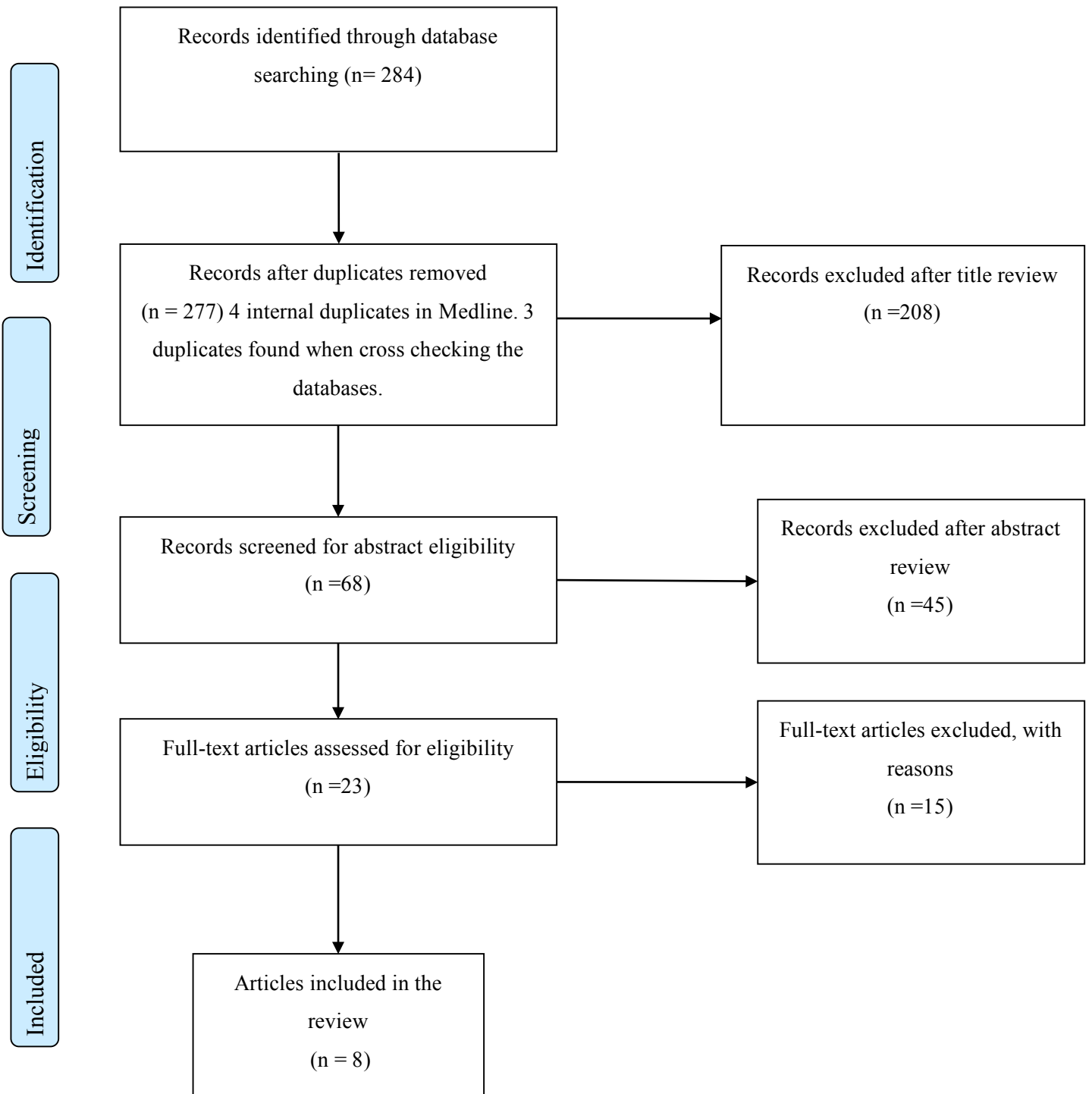
Tjernshaugen, Karen. (2016). Advarer kraftig mot at asylbarn bare skal få midlertidig opphold. Aftenposten. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/mBKv/Advarer-kraftig-mot-at-asylbarn-bare-skal-fa-midlertidig-opphold>

Tonheim, Milfrid., Derluyn, Ilse., Rosnes, Ellen, Veia & Zito, Dima. (2015). Rehabilitation and social reintegration of asylum-seeking children affected by war and armed conflict. Hentet fra https://www.researchgate.net/profile/Milfrid_Tonheim/publication/278301585_Rehabilitation_and_social_reintegration_of_asylum-seeking_children_affected_by_war_and_armed_conflict/links/557eadec08aeb61eae249f71/Rehabilitation-and-social-reintegration-of-asylum-seeking-children-affected-by-war-and-armed-conflict.pdf?origin=publication_detail

Vedlegg I. Tabell over inklusjons- og eksklusjonskriteriene

	Inkludert	Ekskludert
Databaser	<p>Web of Science Core Collection (Science Citation Index Expanded, Social Sciences Citation Index and Arts & Humanities Citation Index)</p> <p>ProQuest: British Nursing Index</p> <p>ProQuest Central (Australia & New Zealand, Continental Europe, Criminal Justice, East & South Asia, East Europe, Central Europe, Education, Family Health, Health & Medical, Health Management, India, Latin America & Iberia, Middle East & Africa, Nursing & Allied Health, Psychology, Public Health, Religion, Social Science, Sociology, Turkey, UK & Ireland)</p> <p>PsycINFO</p> <p>Medline</p>	<p>In the Web of Science: BIOSIS Previews, Inspec, MEDLINE, SciELO Citation Index og Zoological Record</p> <p>ProQuest: Art, Design & Architecture Collection, ASFA: Aquatic Sciences and Fisheries Abstracts, Georef, International Bibliography of the Social Sciences, Linguistics and Language Behavior Abstracts, MLA International Bibliography, Periodicals Archive Online, ProQuest Dissertations & Theses Global</p> <p>ProQuest Health Research Premium Collection (MEDLINE)</p> <p>ProQuest Central (ABI/INFORM Collection, Accounting, Tax & banking Collection, Arts & Humanities, Asian & European Business Collection, Biology, Business Market Research Collection, Canadian Business & Current Affairs, Canadian Newsstream, Career & Technical Education, Computing, Global Breaking Newswires, International Newsstream, Library Science, Linguistics, Military, Political Science, Research Library, Science, Telecommunications, US Newsstream).</p>
Tidsperiode	2006-2016	Artikler publisert før 2006
Publikasjonstype	Publiserte artikler som er peer reviewed	Bøker, masteravhandlinger, artikler uten abstrakt, andre format som leder/redaksjonelle artikler, kommentarer til redaktøren, artikler som gjentas i andre databaser, artikler ikke relatert til temaet.
Fokusområde	Empiriske studier med hovedfokus på enslige mindreårige asylsøkere og deres psykososiale utfordringer i hverdagen. Både jus og psykologiske studier med hovedfokus på mental helse inkluderes.	Studier som i hovedsak fokuserer på andre aspekter enn enslige mindreårige asylsøkere og psykososiale utfordringer. For eksempel er studier som omhandler barn som har fått oppholdstillatelse ikke tatt med i studien.
Språk	Norsk og Engelsk	Andre språk

Vedlegg II. Elimineringsprosess – Prisma Flow Chart

Vedlegg III. Oversikt/ beskrivelse over inkluderte artikler

Forfatter(e)	Land	Tittel	Formål	Innhold		
				Metode/Design	Utvalg og størrelse	Funn/Utfall
1) Newbigging, Karen & Thomas, Nigel (2011)	United Kingdom	Good Practice in Social care for Refugee and Asylum-Seeking Children	Undersøke hvilke faktorer som viser til hva som er god omsorg for unge asylsøkere. Går i dybden på hva asylsøkere og flyktninger selv sier de trenger av omsorg i praksis. Bygge videre på eksisterende litteratur om dette feltet å utvikle kunnskapen som	<i>Systematic literature review</i> <i>Two focus groups</i> <i>National survey (2 parts)</i> <i>Follow-up interviews</i>	20 unge var valgt ut til fokus gruppene (8 menn og 12 kvinner). Totalt 525 organisasjoner ble identifisert gjennom nasjonal undersøkelse. Alder 10-18 år.	Det viser seg essensielt å ha fokus på barns velvære i motsetning til å følge praksisen rundt innvandringspolitikken. Noen mener adekvat og dekkende støtte til fritidsaktiviteter, bra velvære, utdanning og bo plass er viktige faktorer å ta hensyn til, i tillegg må en ha fokus på å inkludere familier og barn i
2) Goosen, Simone. et al. (2011)	Nederland	Suicide death and hospital-treated suicidal behaviour in asylum seekers in the Netherlands: a national registry-based study	Hovedmålet er å vurdere forekomsten av selvmord og ikke dødelig selvmordsoppførsel hos asylsøkere i Nederland. Få innblikk om selvmords dødsraten og forekomst av suicidal atferd.	<i>Kvantitativ</i> <i>Data collection (2002-2008)</i> <i>Standard form</i> <i>National registry-based study</i> <i>Hospital treated suicidal behaviour</i>	35 selvmord. 290 selvmordsforsøk. Alder 15+.	Registrert 35 selvmord. Selvmords dødelighet på 17.5/100.00/år. Menn scoret høyest. Mannlige asylsøkere scoret også høyest når det gjelder generell populasjon. Kvinner scoret høyest på sykehusbehandlede selvmordsforsøk (RR=1.58; 95% CI= 1.25-1.99). I nesten
3) Velez, Ignacio, Correa. et al. (2010).	Australia	Longing to belong: Social inclusion and wellbeing among youth with refugee	Identifisere psykososiale faktorer som hjelper enslige mindreårige	<i>Kvantitativ</i> <i>mix of both method and theory from</i>	<i>97 flyktning ungdommer 11-19 år.</i>	Deltakere rapporterte høyt nivå av velvære det første tre årene. Det innebærer subjektiv helse, positive følelser

		backgrounds in the first three years in Melbourne, Australia	flyktningbarn til en god start i et nytt hjemland. Fokus på overganger som ankomst til Australia, skole og høyere utdanning.	<p><i>anthropology and social epidemiology.</i></p> <p><i>standardized measures of wellbeing and generalised estimating equations</i></p> <p><i>1. The World Health Organization Quality of Life-Bref (WHOQOL-BREF).</i></p> <p><i>2. An item assessing subjective health status.</i></p> <p><i>3. An item assessing happiness.</i></p>		om hjemmet, kontakt med jevnaldrende og tilhørighet. To viktige utfordringer som kommer frem er sårbar familie situasjon og sosial eksklusjon. 21% levde i familie uten foreldre. 29% i familie med bare en foreldre. 23% i familie med alene mor. 1/5 ble mobbet på skolen, 1/5 hadde opplevd diskriminering.
4) Kalverboer, M, E. et al. (2009)	Nederland	The Developmental Consequences for Asylum-seeking Children Living With the Prospect for Five Years or More of Enforced Return to Their Home Country	Ser på det europeiske lovverket og barns rettigheter. Ser i tillegg på utviklingsrisikoen til barn fra familier som søker asyl som er i faresonen til å bli sendt tilbake til hjemlandet. Familiene har bodd	<p><i>Literature review</i></p> <p><i>Youth Self Report (YSR)</i></p> <p><i>Teacher Report Form (TRF)</i></p> <p><i>Child Behavioral Check List (CBCL)</i></p>	52 asylsøkende familier og barn	Studien viser blant annet at de juridiske prosedyrene og praksisen til vesteuropeiske medlemsland er for lang. Mottakene har dårlig standard som fører til negativ utvikling hos barn. Mangel på oppfølging medførte at pre-eksisterende

			over 5 år i asylmottak.	<i>Best Interest of the Child-Questionnaire (BIC-Q)</i> <i>Questionnaire of the Social Pedagogical Situation</i>		utviklingsskader ble mer alvorlig. Foreldre klarte ikke å forsørge barna sine tilstrekkelig grunnet psykiatriske problemer. Flere barn opplevde psykiske påkjenninger med alderen grunnet lang asylprosess.
5) Spinhoven, Philip. et al. (2006)	Nederland	Inconsistencies in the self-report of traumatic experiences by unaccompanied refugee minors	Formålet med studien er å kartlegge om det er en sammenheng mellom enslige mindreåriges hukommelse målt opp mot stressfulle livshendelser som de selv har rapportert.	<i>Kvantitativ</i> <i>National longitudinal study.</i> <i>Hopkins Symptom Checklist</i> <i>Reactions of Adolescents to Traumatic Stress Questionnaire</i> <i>Stressful Life Events Questionnaire</i>	Totalt 920 enslige mindreårige I alderen 12-18 år deltok I studien. Fra 48 ulike land hvor disse landene dominerte: Angola (43%) Sierra Leone (10%) China (8%)	Funn fra studien viser at både yngre deltakere og deltakere som har internaliserende atferd er mer tilbøyelig for inkonsekvente minner hvor de er usikker på svarene som gis. Å være mindre inkonsekvent ga yngre deltakere større mulighet for oppholdstillatelse.
6) Deveci, Yesim (2012)	United Kingdom	TRYING TO UNDERSTAND: PROMOTING THE PSYCHOSOCIAL WELL-BEING OF SEPARATED	Formålet med studien er å vise et holistisk syn på hvordan sosialarbeidere kan fremme trivsel hos flyktningbarn. Studien tar for seg	<i>Kvalitativ</i> <i>Historier samlet fra flyktningbarn over 10 år.</i>	7 Ungdommer: Nkiru, 15 år Ali, 16 år Mustafa, 16 år Dawit, 13 år Marie, 16 Jia, ukjent alder	Studien viser at det å gå bort fra sin profesjonelle rolle men samtidig opprettholde et profesjonelt forhold vil være veldig effektivt i møte med enslige mindreårige. I

		REFUGEE CHILDREN	ulike strategier for hvordan en kan støtte barn som sliter med mental helse til å føle tilhørighet i samfunnet.		Salima, ukjent alder	studien bruker forfatteren mange ulike roller for å komme nærmere inn på barna. Det er ekstremt viktig at barn vokser opp i et miljø som fremmer støtte, tilhørighet og en sikker base til å vokse opp i.
7) Hek, Rachel. et al. (2012)	United Kingdom	Safeguarding the Needs of Children and Young People Seeking Asylum in the UK: Adressing Past Failings and Meeting Future Challanges	Formålet med studien er å belyse hvordan gjeldende politikk og praksis brukes i Storbritania til å sikre barnas beste i asylsøker og for å hindre at tidligere feilgrep skal skje igjen.	<i>Forsknings Artikkel.</i>		Studien viser at barns rettigheter og unge asylsøkere ikke blir så godt ivaretatt som de burde vært. Staten klarer ikke å følge opp med å gi den nødvendige støtten de skal ha rett på ifølge lovgivningen. Det har skjedd
8) Griffiths, Melanie B.E (2014)	United Kingdom	Out of Time: The Temporal Uncertainties of Refused Asylum Seekers and Immigration detainees	Formålet med studien er å belyse debatten om hvordan asylsøkere med avslag blir ivaretatt i ventetiden med å bli sendt ut av landet. Artikkelen diskuterer hvordan asylsøkere gjør det beste ut av en vanskelig situasjon hvor livet er satt på vent.	<i>Kvalitativ felt arbeid mellom 2008-2010 Artikkel.</i>	Intervju av asylsøkere med avslag. Intervju med folk som jobber i feltet og frivillige fra organisasjoner for eksempel (Immigration Removal Centre) Intervju av 300 individer 16-30 år	Denne studien fokuserer på debatten som omhandler hvordan staten kan bruke tid og forskning til å styrke forståelsen av asylsøkere som er nektet fast opphold. Det blir belyst i artikkelen hvordan en ustabil hverdag preget av mye venting medfører psykiske problemer. Tid er avgjørende for å innsikt om midlertidighet, flere lengter etter at perioden skal være over.

Vedlegg IV. Oversikt over koder som er benyttet til å utvikle temaer

<i>1) Good Practice in Social care for Refugee and Asylum-seeking Children</i>	<i>2) Suicide death and hospital-treated suicidal behaviour in asylum seekers in the Netherlands: a national registry-based study</i>	<i>3) Longing to belong: Social inclusion and wellbeing among youth with refugee backgrounds in the first three years in Melbourne, Australia</i>
Code 35. Authorities Code 36. A sense of belonging	Code 82. suicide among male asylum seekers	Code 30. Feeling successful
Code 35. Authorities	Code 83. Low suicide rate among women	Code 31. Difficult situation
Code 37. Clear communication Code 38. Trustworthy	Code 84. Suicidal behaviour Code 26. Mental health	Code 12. Psychological burden Code 6. Gender differences Code 32. Control of life situation
Code 39. Importance with family Code 11. Legal status insecurity Code 26. Mental health Code 40. Emotional wellbeing Code 26. Mental health	Code 85. Mental health treatment Code 86. Lower mental health treatment for African asylum seekers	Code 33. Happier if living home with parents
Code 21. lack of social support Code 11. Legal status insecurity Code 41. Fall behind peers Code 42. Poorer self-esteem Code 21. lack of social support Code 19. Money issue	Code 5. Exposure to stressors	Code 30. Feeling successful Code 34. Being with peers
Code 43. Appreciating help from local community Code 44. General health issues/health issues Code 45. Need to be prepared for a forced return Code 46. Vulnerable		
Code 47. Challenges in transition Code 48. The impact of parent's residential status Code 49. Be seen as children		
Code 50. Age assessment Code 51. Quicker status decision Code 19. Money issue		
Code 2. Social support Code 28. Help with integration		

<i>4) The Developmental Consequences for Asylum-seeking Children Living With the Prospect for Five Years or More of Enforced Return to Their Home Country</i>	<i>5) Inconsistencies in the Self-Report of Traumatic Experiences by Unaccompanied Refugee Minors</i>	<i>6) Trying to understand: promoting the psychosocial well-being of separated refugee children</i>
<p>Code 52. Forced return</p> <p>Code 46. Vulnerable</p> <p>Code 53. Lack of development prospects in home country</p>	<p>Code 68. Stressful life events</p>	<p>Code 116. Under the care of Section 20 in the children act.</p>
<p>Code 54. Safe child-rearing</p>	<p>Code 69. Participants were quite consistent.</p>	<p>Code 117. Afraid of being sacrificed</p> <p>Code 118. Forced to flee</p>
<p>Code 55. Stable environmental factors</p> <p>Code 1. Various risk factors</p>	<p>Code 70. Young children are less consistent</p>	<p>Code 119. Forced to work as a prostitute</p>
<p>Code 46. Vulnerable</p>	<p>Code 71. Witnessing traumatic events</p>	<p>Code 1. Various risk factors</p> <p>Code 5. Exposure to stressors</p> <p>Code 120. Risk of being sent back</p>
<p>Code 56. Focusing on the environment and individuals</p>	<p>Code 72. Memory fabrication caused by stress.</p> <p>Code 73. inverse process of forgetting traumatic experiences</p>	<p>Code 121. Potential protective factors</p>
<p>Code 57. Looking for a safe place</p> <p>Code 58. Emotional problems</p> <p>Code 11. Legal status insecurity</p> <p>Code 59. Living with anxiety and insecurity</p>	<p>Code 74. suppresses traumatic events</p>	<p>Code 112. Living in Limbo</p> <p>Code 113. Afraid of being sent back</p>
<p>Code 1. Various risk factors</p> <p>Code 60. Lack of parental support</p> <p>Code 5. Exposure to stressors</p>	<p>Code 70. Young children are less consistent.</p> <p>Code 75. Temporary residence permit</p>	<p>Code 114. Asylum process led to anxiety</p>
<p>Code 1. Various risk factors</p> <p>Code 61. Lack of supervision</p>	<p>Code 76. not pressured to share experiences</p>	<p>Code 115. Does not feel cared for</p>
<p>Code 62. access to school</p> <p>Code 63. Social inclusion</p>	<p>Code 70. Young children are less consistent.</p> <p>Code 77. Refugee minors could be resilient</p>	<p>Code 115. Does not feel cared for</p> <p>Code 116. Afraid of deportation</p>
<p>Code 22. lack of social support</p> <p>Code 64. Developmental damage</p>	<p>Code 78. equalize children and adults</p> <p>Code 79. assessed in an accelerated procedure</p> <p>Code 80. Lack of legal representatives</p>	<p>Code 117. Confused on arrival at the airport</p> <p>Code 13. Loss of personal control</p>
<p>Code 65. Unsafe child-rearing</p> <p>Code 61. Lack of supervision</p>	<p>Code 81. Younger minors were more likely to obtain a temporary</p>	<p>Code 118. requires basic knowledge of the asylum process</p>

Code 66. psychiatric ill parents Code 67. develops stresses Code 12. Psychological burden	residence permit if there were no uncertainty of the age.	Code 119. Separated children have right to protection
		Code 120. Challenge age disputes Code 26. Mental health
		Code 13. Loss of personal control Code 121. Holding onto friend for what felt like dear life
		Code 122. Risked being further traumatized by her experiences in the UK without an adult to look after her
		Code 2. Social support Code 27. Various forms of support
		Code 31. Difficult situation Code 123. Building resilience and empowerment to get a stable life
		Code 124. Living in difficult conditions during flight
		Code 125. Taken care of by social services but limited support Code 126. Under the care of Section 17 in the children act.
		Code 22. Lack of social support Code 127. Gaps in service provision
		Code 128. Identifying needs for children is crucial
		Code 129. Not have an allocated Social Worker
		Code 12. Psychological burden Code 31. Difficult situation
		Code 130. Separated children are alone and lack a reliable adult to look after them
		Code 1. Various risk factors Code 131. Practitioners can play a critical role in helping young people to access specialist support services.
		Code 132. School as an important arena Code 34. Being with peers
		Code 133. Emotionally vulnerable Code 134. Physical symptoms and self harm are common amongst separated children.
		Code 135. Helpful approach towards separated children is being trustful and supportive
		Code 136. Different instances can provide emotional support
		Code 13. Loss of personal control

		Code 137. Loss of caregiving people
		Code 10. Lack/Loss of family support
		Code 2. Social support Code 34. Being with peers Code 138. Building and nurture relationships with adults
		Code 36. A sense of belonging Code 139. Promote psychological well-being
		Code 140. Stories from strong children who also have luggage Code 91. Uncertainty about the asylum process Code 24. Living with uncertainty Code 11. Legal status insecurity
		Code 141. Finding positive measures to connect with the self in ways which are not limited or defined by others

7) Safeguarding the Needs of Children and Young People Seeking Asylum in the UK: Addressing Past Failings and Meeting Future Challenges	8) Out of Time: The Temporal Uncertainties of Refused Asylum Seekers and Immigration Detainees
Code 142. Young people seeking asylum are not counted in official poverty statistics and continue to be denied basic levels of protection.	Code 91. Uncertainty about the asylum process Code 7. Lack of work permit Code 17. Economic stigmatization Code 11. Legal status insecurity
Code 143. Families feels they have no choice at all, leading them to disappear. Code 144. criminality in order to make enough money to meet their basic needs.	Code 92. Time is a salient means Code 12. Psychological burden
Code 145. severe impact of recent policies regarding asylum seekers who is in need of service and support	Code 93. Too fast and slow decision making
Code 146. stability in schooling as key to providing both therapeutic and normalizing benefits	Code 92. Time is a salient means
Code 147. Legislation regarding children and young people seems to be undermined	Code 94. Held long in detention
Code 148. right to receive ongoing support and services after the age of 18-years old as children who had	Code 95. Very long asylum process Code 24. Living with uncertainty

been looked after under the Children Leaving Care Act 2000.	Code 11. Legal status insecurity
Code 149. the level of support that unaccompanied children of 16 years and over receive appears to be very inconsistent	Code 96. Very long asylum process Code 25. Shorten determination process Code 11. Legal status insecurity Code 97. Refused asylum seeker
Code 150. Criticising the idea that refugee children have different needs than other children.	Code 98. Excessive amount of time Code 7. Lack of work permit Code 99. Wasting time
	Code 100. Waiting is not necessarily a bad thing Code 101. Hope for change in the asylum case
	Code 101. Hope for change in the asylum case Code 102. Many held onto an (incorrect) belief that there was some order to the process
	Code 103. developments can happen suddenly and without warning
	Code 11. Legal status insecurity
	Code 104. Accelerated sense of time
	Code 105. Present and future are affected Code 106. Difficult to plan for possible deportation Code 12. Psychological burden
	Code 18. Feeling sense of failure
	Code 107. Research on uncertainty often portrays dramatic upheaval
	Code 108. Difficult to plan future Code 109. Facing removal attempts
	Code 110. Feeling powerless to the asylum and detention system
	Code 26. Mental health Code 108. Difficult to plan future Code 24. Living with uncertainty
	Code 111. Lacking control over own time
	Code 108. Difficult to plan future Code 112. Living in Limbo

	<p>Code 113. Taking control over time while waiting for status decision.</p> <p>Code 114. Making the waiting time meaningful</p>
	<p>Code 98. Excessive amount of time</p> <p>Code 100. Waiting is not necessarily a bad thing</p>
	<p>Code 115. Time is a resource, a commodity that one can have too much or too little of</p>
	<p>Code 116. campaigners should be wary of emphasising the need for quicker asylum decision-making or shorter detention periods</p>

Vedlegg V. Tidstabell over artiklene

